ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
٨ لاپەڕە
٢٥ فلسە

هاوکاری

التضامن

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥ / ٥ خەت
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
اسماعیل رسول

● پێنج شەممە ١٢ی تشرینی٢/١٩٨١/ ژمارە/ ٦١١ ●

● الخميس ١٢ تشرين الثانی ١٩٨١ العدد ٦١١ ●

بریاری مێژوویماندا بۆ گێڕانەوەی دەستەڵاتیی ئەوامان لەسەر خاک و ئاوەکەمان و بە توانا و لێهاتنەوە دژی هەرکەسێ دەوەستین بەربەستی ئەم بریارە مێژوویە ڕەوایە بکات .
سەرۆکی فەرماندە
صدام حسین

سەرۆکی فەرماندە ئامادەی بەشێکی دوا کۆبوونەوەی کۆڕی دەوڵەتی بۆ پەرەپێدانی ناوچەی « ابی نواس » دەبێت و دووپاتی دەکاتەوە :

نەتەوەی مەزن دەوری مێژوویی مرۆڤایەتی بەرجەمی دەبێت

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین نامەیەکی لە سەرۆکی بولگاریاوە پێ دەگات

دیاریەك بۆ سەرۆکی فەرماندە صدام حسین لە سەرۆك جیفکۆفەوە و نرخاندنی ئەو تەقەللایەی کە بۆ چاکردنی پەیوەندی نێوان هەردوو دەوڵەت ئەیدات بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین نامەیەکی لە سەرۆکی ئەنجوومەنی دەوڵەتی کۆماری بولگاریا تیودور جیفکۆفەوە پێ گەیشتوە پەیوەندی بە فراوان کردنی ئاسۆکانی هاریکاری دووقۆلی هەردوو دەوڵەتی دۆستەوە هەیە .

نامەکەش بەڕێز تیودور بوجینوف ئەندامی مەکتەبی سیاسی حزبی شیوعی و جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیرانی بولگاریا نیوەڕۆی سێ شەممە ڕێکەوتی ١٠-١١-١٩٨١ پێشکەش سەرۆکی فەرماندە صدام حسینی کردووە .

هەروەها ناوبراو دیاریەکیشی پێشکەش سەرۆکی فەرماندە صدام حسین لە سەرۆکی بولگاریا تیودۆر جیفکۆفەوە کردووە سەبارەت بەو تەقەللا پیرۆزەی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین ئەیدا بۆ چاککردن و پتەوکردنی هاریکاری دووقۆلی نێوان هەردوو دەوڵەت کەوا کەلکی هەردوو لای تێدایە .

ئەم چاوپێکەوتنەش بەڕێز عزه ابراهیم جێگری سەرۆکی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران و بەڕێز طارق حمد العبدالله ئەمینداری گشتی نهێنی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش سەرۆکی دیوانی سەرکردایەتی کۆماری و ئاژانسەکان و باڵوێزی بولگاریا ئامادەبوون .

سوارچاکەکانی بەرەی بیستەم ئاڵای سەرکەوتنمان زیاتر بڵند دەکەن

سوارچاکەکانی سەدەی بیستەم ، سەربازە دلێرەکانی سوپای عیراقی ئازا ، دوایی ئەوەی جەنگی ڕەوامان دژی فارسە ڕەگەزپەرستەکانی پێی نایە مانگی سێیەمی دووەم ساڵ ، ئاڵای سەرکەوتنەکانمان زیاتر بڵند دەکەن و لە هەموو بەرەکانی جەنگ لێدانی توند ترو مەردانەتر ئاراستەی دوژمنی ڕەگەزپەرست دەکەن .

بەپێی بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانی لەماوەی هەفتەی ڕابووردودا زیانەکانی دوژمن بەم جۆرەبووە :

● ٥-١١-١٩٨١ :
٦٧ کوژراو ، حەوت ڕوانگە ، پێنج لۆری چوار بنکەی تەقەمەنی ، یەك دەبابەو یەك تۆپ و لەم ڕۆژەدا فڕۆکەکانمان هێرشی سەرکەوتویان بردە سەر بنکەکانی دوژمن لە کەرتی خواروو زیانی گەورەیان پێ گەیاندن .

● ٦-١١-١٩٨١ :
٢٠ کوژراو ، چوار دەبابە ، یەك سەربازبەر ، دوو لۆری ، سێ تۆپ ، یەك شەفل ، چوار بنکەی تەقەمەنی و سێ ڕوانگە . دیسان فڕۆکەکانمان بۆردومانی بنکەکانی دوژمنیان لە کەرتی خواروو کردو ڕاستەوخۆ نیشانەکانیان پێکا .

● ٧-١١-١٩٨١ :
٣١ کوژراو ، دوو دەبابە ، دوو لۆری ، سێ تۆپ ، دوو بنکەی تەقەمەنی ، یەك ڕوانگە .

● ٨-١١-١٩٨١ :
١٤٥ کوژراو ، سێ دەبابە ، دوو سەربازبەر ،

بڕوانە ل : ٧

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردەوە کە نەتەوەی مەزن نەتەوەیەکی دەمارگیرو گۆشەگیر نابێت، چونکە دەمارگیرەکان ناتوانن دەوری مەزن بگێڕن .

بەڕێزی لە دوانێکدا ، کاتێ ئامادەی بەشێکی دوا کۆبوونەوەی کۆڕی دەوڵەتی بۆ پەرەپێدان و ژیاندنەوەی ناوچەی « ابی نوآس » بوو وتی : نەتەوەی مەزن دەوری مێژوویی دەبێت نەك بە تەنیا نیشتمانی و نەتەوەیی بەڵکو دەوری مرۆڤایەتی سەرجەمیش .

هەروەها بەڕێزی وتی : ئێمە کە چاو بەرامبەر هەندێ دەسیسەی فارسە دەمارگیرەکان دەکەینەوە ، چونکە ئێمە دەمانەوێ نەتەوەکەمان لە دەسیسە بپارێزین و دەمارگیریمان ناوێ .

سەرۆکی فەرماندە وتی : بەغداد لوتکە نەبووە ئەوکاتە نەبێت کە دەورێکی مرۆڤایەتی فراوانی هەبووە، ئەوکاتەی کراوەبوو بۆ نەتەوەو میللەتان و ڕەگەزە جۆربەجۆرەکان بەپێی ڕێگاو شوێن و دەوری سەرکردایەتی خۆی نەك دەوری پاشکویی .

والایی و کراوەیی بە دەورێکی سەرکردایەتیەوە زۆر پێویستە بۆ مومارەسەی دەوری مێژوویی و نادەمارگیری مەرجی نەساسیە بۆ دەوری مرۆڤایەتی و مەزنی مرۆڤایەتی لە نادەمارگیری - بەوە دێت وەك مەرجێکی پێویست ، هەموو ئەو ناوانەی لە سەردەمی عەباسیەکاندا کە عەرەب نەبوون و درەوشانەوە ، نەدەکرا وا بدرەوشێنەوە ئەگەر لە گیانی عەرەبیدا نەژیانایەو ئەوەیان دەرنەبڕیایە هەرچەندە عەرەبیش نەبوون و نەدەکرا لە مەوقعی خۆیانەوە شارستانیەتی عەرەب دەربڕن .

بەڕێزی وتی : هەرشاعیرێك لە سەردەمی عەباسیەکاندا لە غەیری گیانی بەغدا بژیایە ، شیعری وای نەدەوت کە بیخاتە ئەو مەوقعەی لە ماوەیەوە ناوبانگی پێ دەرکردوە هەروەهاش زانا و هونەرمەندو ئەوانەی تر ..

سەرۆکی بەڕێز پرسیاری کرد : ئایا لە سەرمانە دام و دەزگایەك دروست بکەین کە لە هەلس و کەوت و شێوەی باڵەخانەیدا گونجاوبێ لە شەقامی ابی نواسدا لەگەڵ قۆناخێکدا کە دوورنیە تا بەڵگەی ئەو هەلس و کەوتە مرۆڤایەتیە بێ تایبەتی یان تەنیا لە سەرمانە ئەم شەقامە ببوژێنینەوە .

دیسان سەرۆکی بەڕێز وتی : ئەگەر پێویست ژیانەوەی ئەم شەقامە بێ ئەو کاروبارە پێویستانە چین بۆ بوژاندنەوەی پێویستن ، یان پێویستە بکرێ ، تا بەڵگەی قۆناخی مێژوویی ئەم شەقامە بێ بەو جۆرەی لەگەڵیا بگونجێ و وا بکات لەگەڵ مێژووی تردا بگونجێ و خانوو گەرەکەکانی کە تیایدان بە جۆرێکی هونەری دابنرێن کە لەوەپێش بوون .

سەرۆکی بەڕێز پەنجەی بۆ ئەو ناوبانگە کێشا کە ابی نوآس پەیدای کرد چونکە لە هاودەمی خەلیفەکانی بەغدا بوو ، ئەگەر لە ئێران بژیایە لە « مهرج »ی زیاتر نەدەبوو لە شوێنێکی بچوکدا لەبەر ئەوە شەقامی بە ناوەوە ناو نەدەنرا ، تەنیا ئەوکاتە نەبێ کە دەست بۆ جۆری ئەو چالاکیە بکێشین لەو شوێنە تا ئەو جۆرە چالاکیە کۆمەڵایەتیە تایبەتیە نیشانە بکەین .. کاتێ ناو بەڵگەی چالاکی بەرزتر دەبێت لە هی تر ئەوسا پێویستە ناو لێنانەکە بگۆڕدرێ .

دیسان سەرۆکی بەڕێز وتی : ئەگەر شێوە لەرووی بێشەوەی بە تایبەتی وابوو کە ناوەکە هەتا ئەگەر گۆڕاش دەبێ ناوێك بێ لە قۆناخی عەباسیدا ؛ باخچەکان کە لە شەقامی ابی نوآس‌دا هەن دامەزراوی ئاسان و ساکاری لێ دروست بکرێ کە لەگەڵ دەست گەیاندنی مرۆڤایەتیدا لە هونەری خانووبەرەدا لە ڕووی دەرەوی شەقامی ابی نوآس بگونجێ و دەربڕی کەلەپووری بزواو تێکەڵ بە ئیستای بەرەو پاشە ڕۆژ بێ .

چەند خۆپیشاندانێك لە فەلەستین دا

داگیرکەرە زایۆنییەکان- کریم خلف ـی سەرۆکی شارەوانی (رام‌الله)یان بانگ کردووەو هەڕەشەی ئەو خۆپیشاندانانەیان لێ کردووە کە جەماوەری فەلەستین دژی ڕەفتارە دڕندانەکانی خۆیان کردویانە .

بەڕێز کریم خلف وتوویەتی دادگەری سەربازیی زایۆنی شاری رام‌الله تا ئێستا دوو جار بانگی کردوەو تاوانباری کردوە کە ئاگاداری ئەو خۆپیشاندانانەیە. هەڕەشەی بەندکردن و دوور خستنەوەشی لێ کردوە ، ئەگەر ئەم بارە هێمن نەبێتەوە .

جەماوەری شارو دێهاتەکانی فەلەستینی داگیرکراو وا بۆ حەوت ڕۆژ ئەچێ بەردەوام ڕادەپەڕن و نارەزایی دەردەبڕن لە دژی پیلان و زوڵم و زۆری ئیسرائیلی دوژمن .

کورتە هەواڵ

● **فەلەستین :**
بسام الشکعە- سەرۆکی شارەوانی نابلس داوای لە دوکتۆر کورت فالدهایم ئەمینی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان کرد تا هەوڵێك بدات زانکۆی (بیرزیت) لە بەشی ڕۆژهەڵاتی داگیرکراودا بکرێتەوە کە دام و دەزگای سەهیۆنی دوژمن ماوەی (٥) ڕۆژە دایخستووە. هەروەها بەڕێز بسام الشکعە وای دەربڕی کە ئومێدەوارە دوکتۆر فالدهایم بۆ باش کردنی بارودۆخی گیراوە سیاسیەکانی عەرەب لە بەندیخانەکانی دوژمندا هەوڵێك بدات .

● **بەیروت :**
تەقینەوەیەك لە نووسینگەکانی ڕۆژنامەی (اللواء)ی لوبنانیدا ڕوویداو بوو بە هۆی بریندار بوونی دووکەس و زیانێکی سامانیی گەورەشی بە نووسینگەکانی ڕۆژنامەکە گەیاند .
پسپۆڕێکی سەربازی شوێنی ڕووداوەکەی پشکنی بوو کە دەکەوێتە ناوچەی ڕۆژئاوای بەیرووتەوە ووتی : ئەم تەقینەوەیە لە ئەنجامی لوغمێکدا بووە کە کێشەکەی کیلۆگرامێك ئۆکسجین بێت ئەمەش لەگەڵ شەش کیلۆگرام دینامێت بەرابەرە .

کوێت :
● فەریق (هیبیا جرفینال) سەرۆکی کۆماری ڕواندا کوێتی بە جێهێشت و کۆتایی بە سەردانەکەی هێنا لەوێدا کە دوو ڕۆژی خایاند .

سەرکردەی نوێ سوپای فارسەکان زایۆنیەو ئەندامی کۆمەڵەیەکی زایۆنیە لە تاران

لەندن : ئا.د.ع :
پەیوەندی هاوکاری نێوان ڕژێمی خومەینی و کیانی زایۆنیەکان تەنیا لە ڕووی هاوکاری ئابووری و عەسکەرییەوە نیە بەڵکو گەیشتۆتە ڕادەی ئەوەی هەندی زایۆنی لە مەرکەزی گرنگی سەرکردایەتی سوپای ئێراندا بن .

بڕوانە ل : ٧

ئێران

○ سەرکەوتنی نوێی شۆڕشگێرانی کورد لە ئێران
○ گەلانی ئێران یەك ڕیز وەستاون دژی ڕژێمی خومەینی جادوگەر
○ سوتاندنی سەربازگەی هەمەدان

بارودۆخی ناوەوەی ئێران تا دێ بەرەو ئاڵۆزی زیاتر دەچێت ، لە کاتێکدا خوێن ڕێژو جەردەکانی خومەینی جادووگەر سزاودڕندایەتی زیاتر دەنوێنن بەرامبەر بە خەڵکی ئێران، گەلان ئێرانیش زیاتر تینو تاو بە خەباتیان دەدەن بۆ ڕزگاربوون لەو جادووگەرە خوێن ڕێژانە ، لەم هەفتەیەدا گەورەترین لێدانیان ئاراستەی ئەو ڕژێمە کرد بە سوتاندنی سەربازگەیەکی گەورە لە هەمەدان لە لایەن موجاهدی خەڵقی ئێرانەوە کە ئەم ڕووداوە ترس و لەرزی خستە دڵی حوکمڕەواکانی تاران .

شۆڕشگێرانی کورد :
شۆڕشگێرانی کورد لە کوردستانی ئێران ڕایان گەیاند کە گەلێ سەرکەوتنی فراوانیان لەو شەڕانەدا بەدی هێناوە کە لەماوەی ئەم هەفتەیەدا دژی هێزەکانی ڕژێم و پاسدارانی خومەینی جادووگەر کردویانەو چەند جارێ لەناو شاری مەهاباد پەلاماری بنکەکانی پاسدارانیان داوەو توانیویشیانە دەست بگرنەوە بەسەر شاری « بوکان »دا لە سەرووی ڕۆژهەڵاتی ئێران .

ئەم هەواڵانە ڕادیوی دەنگی شۆڕشگێرانی کورد ڕای گەیاندون کە وا دەزانرێ لە شوێنێکدایە نزیك شاری مەهابادی پایتەختی کوردستانی ئێرانە .

ڕادیوکە وتویە لەو هێرشەی شۆڕشگێرانی کورد کردیانە سەر بنکەکانی حکومەت لە ڕۆژی هەینی ڕابوردوا بەجاری بۆتە هوی ورە بەردانی هێزەکانی دوژمن و زوریان هەڵاتوون . ڕادیوی تارانیش دانی بەوەدا ناوە کە شۆڕشگێرانی کورد هێرشەکانیان بۆ سەر بنکەکانی ڕژێمی ئێرانی توند کردوە .

مەسعود ڕەجەوی :
سەرۆکی ڕێکخراوی مجاهدینی خەڵك مەسعود ڕەجەوی دووپاتی کردەوە کە بەرهەڵستکارانی ئێران ئێستا بوونەتە بەرەیەکی فراوان و هەموو نەتەوەکانی ئێران و چینەکانی کەلی گرتۆتەوە .

ڕەجەوی لە دوانێکدا بۆ ئۆفساری - تیکسترا - بلات ـی نەمساوی وتویە ئێمە ئیستە خۆمان بۆ ڕاپەڕینێکی میللی گشت لاگرتوو ئامادە ئەکەین بۆ نەهێشتنی ئەو پەشێوی و کوشتن و برینەی ڕژێمی خومەینی لەناو گەلانی ئێراندا

بڕوانە ل : ٧

لە بروسکەیەکدا بۆ سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

ئەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان بەڵێنی بەوەفای نوێ دەکاتەوە

ئەندامانی ئەنجومەنی یاسادانانی ئوتۆنۆمی ناوچەی کوردستان پەیمانیان داوە بە سەرۆك صدام حسین کە هەر سەربازی وەفاداری ئامانجەکانی شۆڕش و دەسکەوتە مەزنەکان بن. ئەویش لە بروسکەیەکدا کە نێردراوە بۆ سەرۆکی فەرماندە لە کۆتایی دانیشتنی یەکەمی دەورەی دووەمی ئەنجومەنی یاسادانان کە لە هەولێر بوو. هەروەها پەیمانیان داوە کە هەموو تواناو هەوڵێکیان تەرخان بکەن بۆ پشتگیری کردنی جەنگ و سەرکەوتنەکان.
ئەمەش تەواوی بروسکەکەیە :

ئێمە ، ئەندامانی ئەنجومەنی یاسادانانی ئوتۆنۆمی ناوچەی کوردستان لە دانیشتنی یەکەمی دورەی ئاسایی دووەمدا پیرۆزبایی سەرکەوتنە مەزن و بەردەوامەکان لە سوپای دلێر ، ئەکەین لە قادسیەی صدامدا دژی فارسە دوژمنەکان .

پەیمان بە ئێوەو سەرکردایەتی حیزب و شۆڕش ئەدەین کە سەربازی وەفاداربین بۆ بەرگری کردن لە شۆڕش و ئەو دەسکەوتانەی کە لە سایەی سەرکردایەتیتانا بەدی هێنراون لە سەرانسەری وڵاتدا ، بەتایبەتی لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی کە لە خۆشی و جێگیربووندا ئەژی و دانیشتوانی بە هەموو مافێك گەیشتوون لە چوارچێوەی یەك وڵاتدا ، لە کاتێکدا کە گەلی کورد لە ئێران لە کەمترین مافی خۆیان بێبەشن و بە هەموو جۆرێك و بە دڕندانەترین شێوە ئەچەوسێندرێنەوە لە ژێردەستی تاقمەکەی خومەینی خوێن ڕێژدا . هەروەها پەیمان تازە ئەکەینەوە کە هەموو توانایەك بخەینە کار بۆ پاڵپشتی جەنگی شەرەف و کەرامەت و پاراستنی سەرکەوتن .

بڕۆن بۆ پێشەوەو تێکڕای ڕۆڵەکانی گەلی عێراقیش لە گەڵتانان لە پێناوی پاراستنی شۆڕش و دەسکەوتەکانی تا عێراق لە بەرزیدا بمێنێتەوەو با هەر ئیمپریالیزم و زایۆنی و کۆنەپەرستانیش پیلان بگێڕن .

دەورەی دووەمی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستان

دەورەی دووەمی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان دەستی پێکرد . بەڕێز احمد عبدالقادر نەقشبەندی سەرۆکی ئەنجوومەنی یاسادانان لە سەرەتای دانیشتنەکەدا وتارێکی پێشکەش کرد .

لەو باس و ڕووداوانە دووا کە ئێستا وڵاتەکەمانی پێدا ئەڕواو هێرشی دڕندانەی ئیمپریالیزم بۆ سەر شۆڕش و وڵاتمان بەتایبەتی بۆمبا باران کردنی دەزگا ئەتۆمی یەکانی عێراق و هاوکاری نێوان زانیۆنی یەکان و فارسەکان و پشتگیری کردنی عێراق و بەستنی کۆنگرەی هاوکاری جیهانی بۆ پشتگیری عێراق و نەتەوەی عەرەب . هەروەها بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن باسی دەسکەوتەکانی شۆڕش و هەڵوێستی مەبدەئیانەی سەرکردایەتی کرد دەربارەی مەسەلەکانی ناوەوەو وڵاتە عەرەبی یەکان و وڵاتانی جیهان و وتی : لە کاروانی سەرکەوتوانەی حیزب و شۆڕشدا بە سەرکردایەتی سەرۆك صدام حسین عێراق جێگایەکی بایەخداری لە کۆمەڵی دەوڵەتاندا گرتووە بە هەڵبژاردنی بە سەرۆکی ئەم دەورەیەی کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان .

ئینجا نوازشی سەرکەوتنەکانی پاڵەوانەکانی سەدەی بیستەمی کرد دژی فارسە دوژمنەکان و وتی : لەگەڵ سەرکەوتنی ئێمەشدا عێراق هەڵوێستێکی باشی نواند بۆ شەر راوەستان و بە پیری هەموو هەوڵ و تەقەلاکانی وڵاتانەوە چوو بۆ پاراستنی ئاشتی بە مەرجێ مافەکانی عێراق بپارێزرێ ، ئەوەش لە هێزو تواناوە بوو .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن هیوای ئەوەی دەربڕی کە دەورەی داهاتوو زیاتر چالاکانە بێ لە هەموو لایەنەکانەوە بۆ خزمەتی جەماوەرو بەدیهێنانی ئاواتەکانی سەرکردایەتی حیزب و شۆڕش .

هەروەها بەشدارانی دانیشتنەکە بڕیاریان دا ناوەرۆکی دانیشتنەکانی پێشنوو .

گەرم و گوڕی کارکردن لە جێ بەجێ کردنی ژمارەیەك لە پڕۆژەی پەرەپێدان لە هەولێر کە ٢٠٠ ملیۆن دیناریان تێ دەچێ

ئێستا دامودەزگاکانی دەوڵەت لە پارێزگای هەولێر (٣) هەزارو (١٣٨) پڕۆژەی جۆراوجۆر لە ناوچەکانی پارێزگاکە جێبەجێ دەکەن کە زیاتر لە (٢٠٠) ملیۆن دیناریان تێدەچێت .

ئەمەش بەڕێز یحیی محمد رشید جاف پارێزگاری هەولێر بە ڕۆژنامەی (الثورە)ی ڕاگەیاندووەو گوتی ئەم پڕۆژانەش بریتین لە (٢٤٠٠) خانوو بۆ دانیشتووان و (٤٠٥) قوتابخانە بۆ قۆناغە جیاوازەکانی خوێندن و بەشی ناوەخۆیی و (٤٥) دایەرەی حکومەتی و (٣٣) ڕێگەی دەرەو بە درێژایی (٩٨٢) کیلۆمەترو (١٧) پڕۆژەی تەندروستی کە نەخۆشخانەی هەولێری گشتیش یەکێکی لەوان .

هەروەها (٨) پڕۆژەی ئاودێری و (١٢) گازینۆو مەرچێشتخانەو میوانخانەیەکی گەشت و گوزاری و (٩) بازاڕی هاوچەرخ و تۆڕێکی فراوان لە شەقامەکانی ناو شادو (٢٤) پڕۆژەی کشت و کاڵ و (٨) پڕۆژەی ئاوی خواردنەوەو دوو پڕۆژەی وەرزشی و (٥) مزگەوت و (٣) بارەگا بۆ ڕێکخراوە جەماوەری یەکان لەگەڵ (٢) پڕۆژەی کۆمەڵایەتی و دووانی تریش بۆ لاوان .

هەروەها پارێزگاری بەڕێز وتی کە دایەرەکانی ئیدارەی محەللی و شارەوانی یەکان و شارەوانیی هەولێرو بەڕێوەبەرایەتیی ڕێگاوبان (٨٥) پڕۆژەی تریش جێبەجێ دەکەن لەو پڕۆژانەی کە سەرۆکی سەرکردە صدام حسێن لەم سەرلێدانەی بۆ پارێزگای هەولێر فەرمایشتی دان .

لەبەر ڕووناکی ڕووداوەکاندا:

بانگەوازی ئاشتی لە مەوقعی بە هێزی یەوە

جارێکی‌تر ، عیراقی سەرکەوتوو ، هەڵوێستی ئاشتی خوازانەی خۆی نواندەوە ، بەرامبەر دوایی‌هێنان بە شەڕی نێوان عیراق و ئێران ، ئەوەبوو سەرۆکی فەرماندە صدام حسین لەکاتی چاوکەوتنی بەڕێزیا بە ئافرەتانی عەرەب لە مەوقعی تواناو بەهێزی‌یەوە پێشنیاری شەر وەستاندنی لەماوەی مانگی محرمی پیرۆزدا کرد ، وەك هەنگاوی بۆ ئاشتی هەمیشەیی .. ئەم بانگەوازەی سەرۆکی فەرماندە ، ڕێزگرتنە لە خورەوشتی پیرۆزی ئیسلام و تەقەللادان بۆ خوێن نەرشتن لەم مانگە پیرۆزەدا کە لای هەموو موسڵمانان ڕێزی تایبەتی هەیە .

بەڵام ، لایەنی ئێران ، کە تاقمێ رەگەزپەرست و خۆپەرست و نەزانن کاری بەڕێوە دەبەن ، جارێکی‌کە خۆیان لە بەردەم ئەم بانگەوازە دڵسۆزانەیەدا کپ‌کرد ، چونکە دەزانن چەسپاندنی ئاشتی مانای کۆتایی هاتنی ئەوانە .

لە کاتێکدا باری ئێران بە جۆرێ کە کەس بەخیلی پێ‌نابات باری ئابوری بە تەواوی شپۆاوەو بێکاری لەناو گەلانی ئێراندا بڵاوەو شەڕی ناوخۆیی سەرتاپای ئێرانی گرتۆتەوەو هیزە دلیرەکانی عیراقیش هەروەك ڕۆژانی سەرەتای جەنگ دەتوانن دەستیان بگەیەننە هەموو نیشانە ئابووری و عەسکەریەکانیان لە ناوەوەی خاکی ئێران ...

تێکڕا بارەکە بەم جۆرەیەو کەچی بانگەوازی دڵسۆزانەی عیراق بۆ وەستاندنی شەڕ رەفز دەکەن رەفز کردنەکەیان لە مەوقعی بە هیزی بڕوابوون بە خۆنیە بەڵکو جادووگەر خۆی و تاقمە رەگەزپەرستەکەی دەزانن کۆتایی شەڕ کۆتایی خۆیان و حوکمە چەپەڵەکەیانە ، بەڵام با دڵنیابن ، ئەوان دەبێت کۆتایان بێت ، چونکە لە لایەن گەلانی ئێرانەوە بەرلە هەموو لایەکی‌تر نەفرەت لێ‌کراون ، بێگومان گەلانی ئێرانیش ناکرێ هەتاهەتابە رازی‌بن نەفرەت لێ‌کراوو جادوو گەران بیسان چەسپێنێتەوە .

× بە بۆنەی ٣ سێ یەمی دەرچونی یاسای هەڵمەتی نیشتمانی بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری و پلەی قوتابخانە گەلی‌یەکان بەڕێوەبەریتی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە پارێزگای سلێمانی‌دا دوو پێشانگای تایبەتی بەم بۆنەیەوە دەکاتەوە. یەکەم بۆبڵاوکراوەی دیوار وەدووەم بۆ شتومەك و بابەتی فولکلۆری خۆماڵی .

+ هەروەها بەڕێوەبەریتی ناوبراو بڕیاری دا بە نوسینی سی دروشمی ناوەندی و دە دروشمی تر لە لایەن (یەکێتی لاوانی عێراقیەوە) .

ئەمەش بەپێی فەقەرەی چواری ڕاپۆرتی کۆبونەوەی دووەمی لیژنەی ناوەندی ڕاگەیاندنی سەر بە پارێزگا بە بۆنەی چونی فێرخوازان بۆ مەڵبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری .

+ بەپێی نەخشەی ئێستای ١٩٨١ سێ دەورەی فێرکردنی جوتیاران لە قەزای پشدەر ناوچەی سەنگە سەر لە لایەن دەستەی گشتی گشتوگاڵەوە سلێمانی کرایەوە :-

١ - دەورەی بە خێوکردنی هەنگ کە ٣٢ جوتیار تیایدا بەشداری کردووە لە ژن و پیاو .

٢ - دەورەی توتن کە ٤٢ جوتیار تیایدا بەشداریان کردووە .

٣ - دەورەی مریشك و باڵندەی ناوماڵ کە ٢٧ جوتیار تیایدا بەشداریان کردووە لە ژن و پیاو .

ئەم دەورانە کە لە ٣١-١٠-١٩٨١وە کراونەتەوە ماوەکەیان شەش ڕۆژە .

کورتە هەواڵ لە سلێمانی‌یەوە

(١٩) هەزار تەن گەنم و جۆ لە پارێزگای سلێمانی بەرهەم هێنراوە

ئیمساڵ قەوارەی بەرهەم هێنانی دانەوێڵە لە پارێزگای سلێمانیدا گەیشتۆتە (١٧) هەزارو ٨٥٣ تەن گەنم و دوو هەزارو (١٤٨) تۆن جۆو هەزارو (٩١٢) تۆن نۆك و (٣٣٠) تۆن نیسك .

لەم دووایی‌یەدا ئەم بەرو بوومە کەوتە بازاڕەوە ، لە کاتێکدا (٨٣) جووتیاری ژن و پیاوی گوندەکانی سەر بە ناحیەی سەنگەسەر لە خولێکی مەشق‌کردندا بۆ بەخێوکردنی مێش هەنگ و پەلەوەڕو تووتن چاندن بەشدار بوون کە دوو هەفتە دەخایەنێ . هەروەها یەکێتی کۆمەڵەکانی هەرەوەزی جووتیاران لە پارێزگای سلێمانیدا کۆڕێکی بۆ سەرۆکی لقەکانی یەکێتی و نووسینگە جووتیاریی‌یەکان بەست . لەم کۆڕەدا باسی چۆنیەتی جێبەجێ‌کردنی پیلانی کشت و کاڵی پارێزگاکەیان کرد .

رایۆرت

پارێزگای دهۆك و پەروەردەو خوێندنی ئیلزامی

پارێزگای دهۆك هەروەکو هەموو دەزانین پارێزگایەکی تازەیەو لە هەموو ڕوویەکەوە جموجووڵێکی زۆری تیا ڕوویداوەو شارەکە هەر لە فراوان بوونیایە یەکێك لەو کەرتانەی کە بڕبڕەی پشتی پێشکەوتنی پارێزگاکەیە کەرتی پەروەردەو فێرکردنەو بۆ ئەوەی لە بارودۆخی ئەم کەرتە نزیك ببینەوەو بچینە بنج و بناوانی ڕوومان کردە بەڕێز عادل یونس بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی دهۆك و ئەم چاوپێکەوتنەمان لەگەڵدا سازکرد .

پرسیاری یەکەم : ئەگەر لە تواناڵا بێت وێنەیەکی گشتی دەربارەی واقیعی پەروەردەو فێرکردن لە پارێزگاکە ئەو پێشکەوتنەی کە دوای بەرپابوونی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەمووز ڕوویداوە بۆمانی ڕوون بکەیتەوە ؟

- ئەوەی کومانی لێناکرێت ، ئەوەیە کە مەسەلەی پەروەردەو فێر کردن لە وولاتەکەماندا دوای شۆڕشی ١٧ی تەمووز هەنگاوێکی گەورەی بەرەوپێشەوە ناوەو ئەمەیش لە ڕوانگەی بە خۆڕایی خوێندن و ئیجاری خوێندن و ڕەخساندنی هەموو جۆرە پێویستی‌یەك بۆ ئەم مەسەلەیە ڕەنگ دەداتەوە.. پارێزگای دهۆکیش پارێزگایەکی تازەیە بەڵام مەسەلەی پەروەردەو فێر کردن لە هەموو ڕوویەکەوە جۆرە پێشکەوتنێکی پێوەدیارە ، چ لە ڕووی خانووبەرەی قوتابخانەو چ لە ڕووی بەشی ناو خۆییەوە چ لە ڕووی لایەنە هونەری‌یەکانی ترەوە هەبێت کە دامودەزگای ئیداری و سەرپەرشتی پەروەردە دەگرێتەوە .

سەرنجدانێکی ووردیش لە مەسەلەی پەروەردەو فێر کردن لە پارێزگاکەماندا پێش شۆڕش و دوای شۆڕش بۆمان دەر دەکەوێت کە تا چەند کەرتی پەروەردەو فێر کردن لە سایەی سەرکردایەتی حزب و شۆڕشەوە هەنگاوی گەورەی بەرەوپێشەوە ناوە .. ئێستاکەیش لە دوای تێپەڕبوونی سالێك بەسەر شەڕی ڕەواماندا لەگەڵ فارسە ڕەگەزپەرستەکانەوە ئێمە ئەرکێکی لە ئەندازە بەدەر دەدەین بۆ ئەوەی بۆ هەموو جیهانی بسەلمێنین کە کەرتی پەروەردەو فێرکردن لە بارودۆخی جەنگیشدا هەر بەرەوباشی دەڕوات .

پرسیاری دووەم : ژمارەی قوتابخانە ئامادەیی و ناوەندی و سەرەتایی و دایەنگەو باخچەی منداڵان و مامۆستای کوڕو کچ لە پارێزگاکەتاندا چەندەو ، ئێوە چۆن مەسەلەی کەمی و تێکەڵێی قوتابخانەکانتان چارەسەر کردووە ؟

- ژمارەی ئامادەیی و ناوەندی (٤٤) قوتابخانەیەو هی سەرەتایی (٤٥٨)و باخچەی منداڵان (٦) تێکڕای مامۆستاکانی ئامادەیی بە کوڕو کچەوە (١٩٧٩) مامۆستایە .

گیروگرفتی کەمی مامۆستایانیش بەوەمان چارەسەر کردووە کە مامۆستاکان بەیانی و ئێوارە دەرس بڵێنەوەو ئێمە پارەیان دەدەینێ بەرانبەر ئەمە .

پرسیاری سێیەم: واقیعی هەرەوەزی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە پارێزگەکەتاندا چۆن‌چۆنی هەڵدەسنگێنی ؟!

- لە دوای دەست پێکردنی خوێندن لە قوتابخانە میللی یەکاندا ئەنجوومەنی ناوخۆیی پارێزگاکە لە ڕۆژی ١٧-٩-١٩٨١دا کۆبوونەوەیەکی فراوانی بەست و لە گەڵێك بابەتی کۆڵیەوەو گرنگترینیان ئەمانە بوون :

١ - پێویستە کۆبوونەوەیەکی فراوان لەگەڵ سەرۆك دایەرەکانی پارێزگاکە بکرێت و ئاگادار بکرێن بۆ بەدوا چوونی خوێندن لە قوتابخانە میللی‌یەکاندا .

٢ - پێکهێنانی چەندین لیژنەی دوکتۆری لە قەزاکانی پارێزگاکە بۆ سەرنجدانە تەمەنی ئەو خوێندکارانەی کە تەمەنیان لەگەڵ ئەوەی لە شوناسنامەکانیان نووسراوە ناگونجێت .

٣ - پێویستە ئەو بۆشایانە پڕ بکرێتەوە کە لەبەر چوونی مامۆستایان بۆ خزمەتی سەربازی ڕوویداوەو ئەو شوێنانەی کە مامۆستای نی‌یە جاری خوێندن تیایدا دوا بخرێت .

٤ - ڕێکخراوە میللی و جەماوەری‌یەکان لە سەریانە کە پەیوەندی خۆیان لەگەڵ ئەندمەکانیان پتەو بکەن و هانیان بدەن کە ئەرکی زیاتر بدەن و لە خوێندنی خۆیان دوا نەکەون .

بێجگە لەمانەیش قەزاکانی پارێزگاکە بەسەر ئەندامانی لیژنەی ناوخۆیی پارێزگاکە دابەش کران بۆ بەسەر کردنی خوێندن لە قوتابخانە میللی یەکانداو پێشکەش کردنی ڕاپۆرتی مانگانە بۆ ئەنجوومەنی ناوخۆیی پارێزگاکە سەبارەت چۆنیەتی خوێندن .

بەڵام بەنیسبەت چالاکی ئەنجوومەنەکانی قەزاو ناحی‌یەکانەوە ئەوا ئەنجوومەنەکان لە دوای دەست پێ‌کردنی خوێندن زیاتر لە (٢٠) کۆبوونەوەیان بەستووەو دووپاتی ئەوەیان کردۆتەوە کە هەموو هەوڵ و کۆششێك بدرێت بۆ زیندوو کردنەوەی خوێندن لە قوتابخانەکاندا .

چالاکی لیژنەی ڕاگەیاندن

ئەم لیژنەیە بەو پێیەی کە لیژنەیەکی ناوەندیەو ئەرکێکی گرانی لە ئەستۆدایە پێش دەست پێ‌کردن خوێندن چەندان کۆڕی تایبەتی لەگەڵ موختاری گوندەکاندا کردووە بۆ ئەوەی خەڵك هانبدەن کە لە قوتابخانەکاندا بەردەوام بن و گەلێ کۆڕی تریشی لەگەڵ بەڕێوەبەرو مامۆستایانی بەستوە بۆ دەست پێ‌کردنی خوێندن بە شێوەیەکی ڕێکوپێك .

بەڵام بەنیسبەت دەورەی ئامادە کردنی مامۆستایان و مەشق کردنیان ئەوا لە ٢٢-٩-٩٨١ دەورەیەك بۆ بەڕێوەبەرانی قوتابخانەکانی سمێل و گوندەکانی قەزایەکە کرایەوەو (٨٠) مامۆستای کوڕو کچ تیایدا بەشداریان کردو هەروەهایش دەورەی تر لە قەزای زاخۆو ئامێدی و ناحیەی سەرسەنگ و گوندەکانی تر دەکرێتەوەو تەنیا بەڕێوەبەرانی قوتابخانەکان بەشداری تیایدا دەکەن . بەڵام بە نیسبەت ئەوانەی کە موحازەرات دەڵێنەوە ئێمە چەند دەورەیەکمان بۆ کردۆتەوە داوامان لە سەرپەرشتی کەران کردووە کە بەردەوام ڕاپۆرت دەربارەیان بنووسن .

هەتا ئێستا (٦١) قوتابخانەو مەڵبەند لە سەرانسەری پارێزگاکە خوێندنی تێدا دەست پێ‌نەکراوە لەبەر چوونی مامۆستایان بۆ خزمەتی سەربازی و دەوام نەکردنی خوێندکاران خۆیان لەبەر درێژیی پشووی هاوینەو لەبەر وەرزی کارکردن لە کێڵگەو باخچەو شوانکاری‌یەوە . هەروەهایش هۆیەکی دیکەیش هەیە کە بۆتە هۆی دەست پێ نەکردنی خوێندن ئەویش ئەوەیە کە ماوەیەك لەمەوبەر چەندان مامۆستای خەڵکی هەولێرو سلێمانی لە پارێزگاکەماندا گوێزرانەوە جێگای خۆیان ، بەڵام لەو نزیکانە مامۆستای تازە دامەزران و ئومێدەوارین کە خوێندن دەست پێ‌بکات و ئەو گیروگرفتە نەمێنێت .

ژمارەی قوتابخانەو مەڵبەندەکان

٢٥٩	کوڕان
٢٥١	کچان
١٢	تێکەڵاو

تێکڕای قوتابخانەکان ٥٢٢

ژمارەی خوێندکارانی قوتابخانەی میللی

٨٩٥٠	کوڕان
١٥٣٣٣	کچان

تێکڕای خوێندکاران ٢٤٢٨٣

ژمارەی خوێندکاران لە مەڵبەندەکان

٣٢٥	
٩٢٩	
١٢٥٤	تێکڕا

تێکڕای خوێندکاران هەموویان = ٢٥٥٣٧

ژمارەی دەرچووان لە قوتابخانە میللی‌یەکاندا

٣٣٩	کوڕ
٥٤	کچ
٣٩٣	تێکڕا

زادوق آدم ٣
نووسینگەی دهۆك

ئاگادارێك

برای هاونیشتمانی :

ئەگەر حەز ئەکەی فێری ئوتومبێل لێخوڕین ببیت و ئیجازەی (عمومی) وەربگری تا ببیتە شوفێر لە یەکێ لە دائیرەکانی دەوڵەتدا یا لە دەزگاکانی کەرتی سۆشیالیستیدا لە پارێزگاکەی خۆت ، بچۆ بۆ مەڵبەندی ڕاهێنانی شوفێرەکان (مرکز تدریب السواق)ی شارەکەی خۆت ، تا ناونووس بکرێی و بچیتە دەورەی فێربوونی ئوتومبێل لێخوڕین بۆ ئەوەی دوای تەواوکردنی دەورەکە لە یەکێ لە دائیرەکاندا دابمەزرێی .

جا ئەم هەلە لەدەست خۆتان مەدەن .

لیژنەی دابین‌کردنی شۆفێرەکان

Institut Kurde de Paris

بڕواکردن‌و نەکردن بە
هەڵس‌وکەوت‌و پەیوەندیەکانی
ناو هەندێ چیرۆکی «هەوار

شێرکۆ بێکەس

● لە چیرۆکی « ڕێگەوهەوار »دا – ل /٩٢/ – کە یەکێکە لە چیرۆکە جوانەکانی ئەم بەرهەمە – کات مانگی گەلاوێژەو جێگە دەشتێکی کاکی بەکاکی گەرم‌و ئوتومبیلێك ڕووەو ناوچە شاخاویەکان بەڕێوەیە ، سواربۆکانی ناو ئەم ئۆتومبیلە چەند کەسێکن ، کراس‌و پانتۆل لەبەرێك رانك‌وچۆغە لەبەرێك لە پشتەوە دانیشتوون بێدەنگن . بزمێنێکی یەکێکی پێشنەوە ، ئەبێتە هۆی شلەقاندنی ئەم بێدەنگی‌یەی ئەوان – دوای ئەوەی ئەکەونە قسەکردن . دەر ئەکەوێ کراس‌و پانتۆل لەبەرەکە ناوی حسەینەو بەرەو ئەو شارەی کە فەرهاد تیا ئەژی بۆ مەسەلەی جێ‌بەجێ کردنی هەندێ کاروبار کە پەیوەندی یان بە بەرکەناری – خانەنشینی– ئەوەوە هەیە سەفەر ئەکات. حسەین گەنجەو وەختی ئەم بەر کەناری‌یەی نەهاتووە . بۆیە بەلای فەرهادەوە سەیرەو ئەیەوێ لەمە بکۆلێتەوە . بەڵام دەرئەکەوێ هۆیەکە ئەوەیە کە حسەین لە شەڕێکدا دەستی پێکراوەو دوایی بڕیویانەتەوە.

شەڕێك کە لە پێشدا حسەین بڕوای پێی بووەو ، هاوبەشی تێدا کردووە بەڵام دوای بڕینەوەی دەستی بڕوای پێی نەماوە ، بەر لەوەی دەستی وای لێ بێت ، چی‌یان پێ‌بکردایە ئەیکرد « بەڵێ .. بەڵێ ئەوەبە پاش ئەوەی ئەم کارەساتەم بەسەرهات بیرم لەمە کردەوە . پێشنان وەك مەکینەیەکی بێ گیان بۆ کوێ‌یان ببردمایە ئەچووم‌و چی‌یان پێ بوتمایە ئەم‌کرد . بۆ؟ نازانم » بەڵام کە ئەوساش لە شەڕەکەدا بووە وەك لە شەڕەکەدا بووە وەك خۆی ئەڵێت «چاوە پڕ لە خوێنەکەم هیچی نەدەبینی وەك گورگێك بکەوێتە ناو ڕانە مەڕێکەوە .. هتدو » لە ناو قەدی ئەم چیرۆکەدا وەختێ ئەو کەسانە ئەبینینەوە سەر لە ئێوارەیەو گەیشتوونەتە قەراغ ئەو شارەی کە فەرهادی لێ ئەژی – ناوچە شاخادیەکان– چونکە فەرهاد لە سەرەتای قسەکردنیدا لەگەڵ حسەیندا ئەڵێت :

– گەلێك گەرمە
– زۆریش
– تا دەگەینە نزیك ناوچەکانی ئێوە گرە هەر وەك خۆی دەمێنێ .

هەروەها :

– هاوینی لای ئێوە نرخی تەواو نابێ .
– نیستاش گەلێك لاشان‌و ناو چیای ئێمە بەفری پێوەیە . دوای ئەوەی ئەگەنەجێ مەبەست ل /١٠٠ « فەرهاد دەستی حسەینی گرت‌و ئەی زانی کاری ئەو نە بەو ئێوارەیە دەکرێت‌و نە کەسیش هەیە بچێتە مالی . « حسەین » یش وەك یەکێك بووبێتە ناسیاوی کە تەنیا ئەو لە هەستە بەهێزکە خوراوەکانی بکات‌و نازارەکانی دامرکێنێتەوە . بێ سێ‌و دوو کەوتە تەکی‌و هەر لەوێدا ئۆتومبیلێکی تر هەڵی گرتن‌و گەیاندنیە سەرودی شار » تادوای بۆ شەوێ مالی فەرهاددا ئەیانبینەوە لە ناو خاووخێزانی ئەودا بەرامبەر یەك لەسەر دوو کورسی دانیشتوون . کۆڕیان گەرمەو کوڕە گەورەکەی فەرهاد گۆرانی ئەڵێ‌و ئەوانیش چەپڵەی بۆ لێ ئەدەن . تا لە دوایدا فەرهادیش بە دەنگە بە سۆزەکەی ئەکەوێتە گۆرانی وتن‌و تا ئەگاتە ئاهەنگی « سیروان غەریبم » ئەوسا ژنەکەی فەرهاد خۆی بۆ ڕاناگیرێ‌و بە دەم گریانەوە هەڵ ئەسێ‌و ئەچێتە ژوورێکی تر . کە شەو درەنگ دادێ هەر هەردووکیان بە جووتە ئەمێننەوە . هەر لەو نیوە شەوەدا وەختێ فەرهاد لە سەر کورسیەکەی هەڵ ئەستێ‌و دیسانەوە ئەگەڕێتەوە ، حسەین کە دیمەنی سامناکی‌ی بەرامبەری واتە فەرهاد ئەبینێ نازانێ تارمایی‌یە یان هاوڕێکەیەتی «ئەم لەشە جوانە چۆن وای لێ‌هات فەرهاد لەسەر دارشەقێك خۆی گرتبوو » حسەین زمان لە دەمیا ناگەڕێ .

– منیش وەك تۆ لە شەڕدا وام لێ‌هات .
– ...
– منیش زۆرم لا ناخۆشە کە بەشێکی لەشم بێ گیانەو کراوەتە داری دەست کرد، تەنیا ئەوەم لەگەڵ تۆدا جیایە کە من دەزانم بۆ وام لێ هاتووە . لێ‌یشی پەشیمان نیم

بێگومان ئێمە لێرەدا باس لە جوانی‌و پیرۆزی ئەم جۆرە پەیوەندی‌یە ئینسانیانە ناکەین کە چیرۆکنووس هونەرمەندانەو زیرەکانە لە ڕێگەی دوو وێنەی جیاوازی دژ بەیەك . دوو قوربانی جیاوازی دوو جۆر شەڕ – عادیل نا عادیل – ەوە دروستی کردوون . بەڵکو ئێمە ئەگەڕێینەوە سەر گەوهەری باسەکەمان کە بڕواکردن‌و نەکردنە بە چۆنیەتی‌و جۆری پەیوەندیەکان . ئەگەر کەمێك ورد بینەوە تێ ئەگەین کە چیرۆکنووس هەر لە سەرەتاوە ویستوێتی مەسەلەی بڕینەوەی قاچی فەرهاد بکا بە «موفاجەئەی» کۆتایی چیرۆکەکە . ئەمەش لە جێگەی خۆیدایەتی ئەگەر نووسەر بەسەر هەندێ بۆشایی‌دا بازی نەدایە . کە خوێنەری وشیار بە ئاسانی درکی پێ ئەکات . چیرۆکنووس ئەیەوێ ئەم نهێنی‌یە – قاچە بڕاوەکەی فەرهاد –مان لێ بشارێتەوەو تا لەو ناکاوەدا کە خۆی ئەیەوێت پەردەی لەسەر هەڵماڵێ. گومان لەوەدا نی‌یە کە هەست کردنی کەسانی تر بە ناتەواوی یەکێکی وەك فەرهاد – قاچێکی بڕابێتەوە –و دەستکرد قاچێکی بۆ کرابێ ، لە ڕێگەی ڕۆیشتن‌و بزووتنەوەو دابەزین‌و سەرکەوتنەوە – دەرئەکەوێ . ئەوەتا نووسەریش ئەوەندەی بۆی کرابێ ڕێگەی بەم بزوتنەوانە نەداوە . یەکەم جار لە ناو ئوتومبیلەکەدا ئەیانبینن ، ئەتوانین بڵێین حسەین دوای فەرهاد سوار بووەو ئەوسا یەکسەر ئوتومبیلەکە کەوتۆتە ڕێ . تا ئێرە وایەو بەڵام لە وردبوونەوەیەکدا لەوە ئەگەین کە ئەم سەفەرە لەو دەشتە کاکی بەکاکی‌یەوەو بەو قرچەی گەرمای هاوینە تا – ناوچە شاخاویەکان – لە پێنج شەش سەعاتێ کەمتر ناخایەنێ ، نووسەر لێرەدا – چیرۆکەکەی بەستۆتەوە – یان بە واتایەکی تر چاوبەستێ لە خوێنەر ئەکات . چونکە ئەو پرسیارە ماقوولانەی کە بە خەیاڵی خوێنەردا دێن جێ بەو قەناعەتەی کۆتایی لێژ دەکات . ئایا بەو مانگی تەموزەو بەو ڕێگە دوورو درێژەدا بۆ ماوەی پێنج شەش سەعاتێ ئەم ئوتومبیلە بۆ ناوەستێ ؟ یان چۆن ئەبێ ئەوەستێ ؟ چونکە بە هەموو مانایەك پشوودان لە جێگەی خۆیدابەنی‌و چیرۆکەکەش هیچ وەرامێکی مەنطقی ئەم پرسیارانەمان ناداتەوە . دیارە نووسەر نایەوێ ڕێگە بەم بزووتنەوانە بدات تا پەردە لەسەر (ئەهێنی‌یەکە) هەڵ‌ئەمالێ بەڵام لە هەمان کاتیشدا چیرۆکنووس ناتوانێ تاسەر درێژە بەم مانەوەیە بدات – مانەوە لە ناو ئوتومبیلەکەدا لەبەر ئەوە لە ناو قەدی چیرۆکەکەدا ئەیەوێ بە پەلە پرۆزێ فریای ئەم ئالوگۆڕە بکەوێ . یان بە واتەیەکی تر بە تیژی بەسەر ئەم بۆشایی‌یەدا باز بدات‌و ئەڵێت « لە قەراغ شار یەکسەر ئوتومبیلێکی تر هەڵی گرتن» واتە دابەزینێك‌و سواربوونەوەیەك – دیسانەوە لەبەر مالی فەرهاددا گێڕەوەوەی چیرۆك ئەمەیان باسی ناكات – بەڵام دیارە – دابەزینێکی ترو چوونەوە ژوورەوەیان بۆ مالی فەرهادتووش ئەبێتەوە . بەڵام سەیر ئەوەیە ئەم بزوتنەوانە – دابەزین‌و سواربوونەوەو دیسانەوە دابەزین‌و چوونە ژوورە – هیچی سەرنجی حسەین دەربارەی قاچە بڕاوەکەی فەرهاد ڕاناکێشن! چۆن ؟ کە دیارە قاچێکی دەست کرد مەحاڵە لە ڕۆیشتنی‌و شەقاو هەڵهێنانەوەو ڕێکەکردندا هەرگیز بە وێنەی قاچێکی ساغ بکەوێتە بەرچاو وانی‌یە؟ ئەمە جگە لەوەی ئەگەر لە پەیوەندیەکانی تری هاوڕێیەتی نێوان حسەین‌و فەرهاد –بەو پێنج شەش سەعاتە – وە هەروەها لە بیرواکردنی حسەین بەو شەڕەی کردونیتی‌و دوایی بە هۆی دەست بڕینەوەیە لە پەشیمان بوونەوەی وردبینەوە ڕەنگە کۆمەڵە پرسیارێکی تر لە بەردەمماندا قوت بنەوە کە لە نێوان گومان‌و بڕواکردندا هات‌و چۆمان پێ بکەن‌و ئەمان گەیینە بڕیارێکی تەواوو یان بڕواکردنێکی جێگیر بەو پەیوەندیانە .

– ماد بەنی –

دوو هەشت خشتەیەکی ڕەسووڵ هەمزاتوف و تێبینی یەك

● لەتیف هەڵمەت

لە ژمارە – ٣٧ –ی حوزەیران‌و تەمووزی /١٩٨٠دا پاشکۆی عیراق هەشت هەشت‌خشتەکی ڕەسووڵ حەمزاتەفی بڵاوکردۆتەوە ... هەر هەشت پارچەکە شاعیری لاو عبداللە پەشێو کردوونی بە کوردی ... لە کاتی خوێندنەوەدا هەستم بە ناکۆکی‌یەك کرد لە نێوانی واتای هەشت‌خشتەکی‌ی دووەم‌و چوارەمدا کە نەدەبوو شتی وا بەسەر شاعیری وا بەرزدا تێبپەڕێ ... هەر چۆنێ بێ من شانازی بەوەوە دەکەم کە توانیومە ئەم تێبینی‌یە بکەم‌و بیخەمە پێش چاو هەمزاتەف لە هەشت‌خشتەکی‌ی دووەمدا ... سەرگەرمەو حەزدەکات ئەگەر هات‌و ڕۆژێ لە ڕۆژان بوو بە کانزایەك بیکەن بە چەك‌و ڕم‌و خەنجەر بۆ ئەوەی لە جەرگەی شەڕی مەرگ‌و ژیاندا بەشدار بێ ... ئەوەتا دەڵێ :

دەستم دامێنتان گەر بووم بە مەعدەن بمکەن بە چەك‌و بە هیچی تر نا با نووکی ڕم‌و دەمی خەنجەر بم لە جەنگەی شەڕی ژین‌و مردنا ...

کەچی لە بڕگەی چوارەمدا واتا لە هەشت خشتەکی‌ی چوارەمدا بیری هەمزاتەف بە پێچەوانەی ئەم بیرەیەو لەمەی دوایی‌دا دژی شەڕو شۆڕو کوشتارەو داوای ئاشتی بۆ هەموو جیهان دەکات ... ئەمەش ئەو هەشت خشتەکی‌یەیەتی :

هاوار ئافرەتان بگەنە هیمداد وا کیشوەرەکان شیر لە یەك دەسوون دە دەسماڵێکیان باوێنە ژێر پێ تا دنیا نەبوە هەڕوون بە هەڕوون ...

نیتر هیوادارم ڕۆژێ لە ڕۆژان هەمزاتەفی شاعیر ئەم چەند دێڕەم بە وەرگێردراوی بخوێنێتەوە .

دیوانی بێسارانی و بەدەنگەوەهاتن

بێسارانی یەکێکە لە شاعیرە هەرە بەتواناکانمان ، کە زۆر ڕەوان و بێ قورت و گرێ لەبواری ڕەوانبێژیدا لە ڕیزی پێشەوەی هەرە شۆڕەسوارانی مەیدانی ئەدەبی ڕەسەنمانا ئەسپی خۆی تاوداوە و کاری کاریگەری لە دوای خۆی بە نەمری ماوەتەوە .

بۆ توانا و پایەی بەرزی بێسارانیش ئەوەندە بەسە کە (مەولەوی)ی نەمر بە شانازی‌یەوە یادی کردۆتەوە و ، هۆنراوەکانی خواستوون و تێ‌هەڵکێشی هۆنراوەی خۆی کردوون .

لە دیوانی مەولەوی‌دا

هەر لە پاییزی (١٩٧٥)ەوە و تا ئێستا لەگەڵ مامۆستای گەورە و بەڕێزا مەلا عبدالکریمی مدرس کۆشش و ڕەنجمان یەك‌خستووە بۆ یەکخستن و ساخکردنەوە و لێکدانەوەی دیوانی بێسارانی ... هەر لەوساوە نووسەری ناسراویش – کاك محمدی مەلا کریم – ئەرکی یەکخستن و نووسینەوەی هەردوو نوسخەی لای (باوکی و من) ی گرتۆتە ئەستۆ و ئێستاش نوسخەی یەکگرتووی ئامادەکردووە بۆ چاپ ...

چەند مانگێکیش لەمەوبەر پێشنیارم کرد کە کاك محمد لە ڕۆژنامەی هاوکاریدا بانگەوازێ بڵاو بکاتەوە بۆ ئەوەی هەر کەس هەر بەرهەمێکی بێسارانی لایە بە دەنگمانەوە بێ ، تا بە پێی توانا کارەکەمان تەواوتر بێ ، بەڵام ئەوەندەی من ئاگادارم ، دڵنیام لەبەر کاری زۆر و ئەرکی ئەدەبی و سەرقالی نەیپەردەژاوەتە سەر ئەم بانگەوازە ...

وا ئێستا منیش بە پێویستم زانی لەجیاتی هەرسێکمان ئەم بانگەوازە بگەیەنمە ڕۆژنامەی هاوکاری ، کە هەمیشە لەم بوارەدا پێشەنگی ئەکات و پێش هەموان بە دەنگەوە دێ .... جا تکایە هەر کەس هەر هۆنراوەیەکی بێسارانی لایە و ئەیەوێ خزمەتی ئەدەبی کورد بکات ، بینێرێ بۆ :

مامۆستا محمدی مەلا کریم.
کۆڕی زانیاریی عیراقی لە بەغدا .

لەگەڵ ڕێز و سوپاس و ، هەموو لایەکیش دڵنیابن ئەگەر هەر بەرهەمێکیان نارد بە سوپاسەوە لە دیوانەکەدا ناویان تۆمار ئەکرێ ...

عوسمان هەورامی

لە ئەدەبی جەنگ

بۆ قادسیەی نوێ

عبدالعزیز یحیى صابر

چاوەکان سەرنجی ئەو کێلگەیە دەدەن
خەرتوەکان بەخەبەر هاتنەوە ..
ئارەزووی هیچ ناکەم ، ئەو هەورە نەبێت
* * *
ئاسمان کلپەیەکی بینی
دلی ئەزریەتی دار خورماکانی خواردووی تیا بوو
وەك شادمانی دەستی لەمل ڕێگا کرد
ئاوی فوورات لە بازووی‌ساخوێنی هەڵچوو بوو
* * *
ئەرۆیشتم من دوای کاروان
کەوتبووم
زەمین پێی وت :
ئاوڕێك بدەرەوە
سەیری شارو لادێکانی کردو
ئەسپی ئاودا ..
ئێمە لە پشتیەوە دەرۆیشتین
ڕێگا ... سەرکەوتنی پەردەواتە ..
زەمین دەسووڕێتەوە ..
ئاوی دیجلەو فورات دەژی
لە ئێران ئاڵۆزیە ..

حەفت فەلەك یان حەفتێ فەلەك

● عبدالرحمن مزوری

هۆزانڤانێ پایەبەرز فەقیێ تەیران ددیماهیا هۆزانا خودا (دلو رابە ، دلو رابە) دیروکا ئەهاندنا وێ نڤێسی‌یە ، دەما گۆتی :

ل (محمد) حەفت فەلەك چونە
ژ هیجرەت دەور گەلەك چونە
هزار ساڵ ، چل‌و یەك چونە
ئەڤ غەزەل هاتە دیارە

هەمی ڤەکولینا مە لسەر مالکا یەکێ‌یە یا ڤێ چارینێ ئەوا دبێژیت (ل محمد حەفت فەلەك تەیران ناخفتین‌و ڤەکولاین، ئەو مالك واسی نڤێسی‌یە چونە) کو باراپتر ژ ژێدەر چونە) کو باراپتر ژ ژێدەرو سەرەکانی‌ێن لسەر فەقیێ ، لێ بیرو هزرێن مە ، دگەل وان هەمی سەرەکانیان دجودانە ویەك

ا – هێژا ا. م. زڤنگی ددیوانا جزیری‌دا نڤێسی‌یە (ل محمد حەفت فەلەك چونە) و مالك راڤەکری‌یە گۆتی‌یە : ئانکو حەفت چەرخ ل محمدی – کو فەقیێ تەیرانە – دزڤرن .(١)

ب – دکتور عزالدین مستەفا رسول ئەو مالك ژ (زڤنگی) وەرگرتی‌یە ، ودپەرتوکا (شیعری کوردی) دا وەکی وی ، ئانکو (حەفت فەلەك) نڤێسی‌یە .(٢)

ج – مێژوڤان عبدالرقیب یوسف ئەو مالك ددیوانا کرمانجیدا وەکی گروڤەکی ئانی‌یە وچو ژێدەر نەگۆتینە .. دیسان هەمی هۆزان دگۆڤارا (رۆشەنبیری نوێ‌دا – هژمار : ٧٨) بەلاڤکری‌یەو چارینا ناڤبری نە نڤێسی‌یە ، نە دویرە دچاپکرنێدا کەتبیت .(٣)

د – سەیدا ص. ب. ئامێدی دپەرتوکا (هۆزانڤانێت کورد) دا ، جار نڤێسی‌یە (حەفت فەلەك) جار (حەفتێ فەلەك) .. وناڤێ هۆزانڤانی ژی دهەمان چارینێ‌دا ، جار نڤێسی‌یە (ل محمد) جار (ل میم‌و حێ) ئانکو وەکی دەستنڤێسان بێ ڤەکولین‌و بێژنگ‌کرن ، وچارنا ژی چەوت پەیڤ راکرینە کو ژنهو پاشڤە دێ روهن‌کەین .(٤)

ئەڤێ دیماهیێ ئەو دەستنڤیسا یان ئەو ژێدەرێ کەتیە دەستێن ص. ب. ئامێدی ژلائێ هێژا مسعود محمد سعید بریفکی‌ڤە کەتە دەستێن مە .(٥)

سەیدایێ (بریفکی) بخو ئەڤ کەشکولە ساڵا ١٩٧٠ز ژدو دەستنڤیسێن پەرتوکخانا شێخ مەمدوح بریفکی وەرگرتی‌یە وراکری‌یە ، مینا وی نڤێسی (المخطوطه الاولى بخط الشيخ ممدوح البريفكاني والمنقوله من نسخة قديمة في شوش من اطراف عقرة ، اما المخطوطة الثانية فهى بخط السيد طه دارهوزاني البدليسى المتوفي في دار هوزان السندي من اعمال زاخو ..) . دڤی کەشکولێدا پەیڤتنا فەقیێ تەیران وجزیری ، هۆزانەکا بەکر بەگێ ئەرزی ، هۆزانەکا مەمدوح بریفکی ، هۆزانەکا صەبوری ، هۆزانا (دلو رابە) یا فەقیێ تەیران ، دگەل لیستەیەکا ناڤێن چل‌و چار هوزانڤانێن کورد تێدانە .

یا گرنگ ئەوە کو چارینا ناڤبری‌یا فەقیێ تەیران تێدا نڤێسی‌یە (حەفتێ فەلەك) وسەیدا ص. ب. ئامێدی ئەڤە راست راکری‌یە .. لێ چو وەج ژێ نەدیتی‌یە بو ژێنەنیگارا تەیرانی !

جارەکادی دا ڤەزڤڕینە جەرگێ بابەتێ خو ، کا ئەڤە (حەفت) فەلەکە یان (حەفتێ) فەلەك .. ؟!

یەك : ئەگەر ئەڤە (حەفت فەلەك) بیتن ، مە دڤێت بێژین کو هۆزانڤانی گوتی‌یە (چون) ئانکو (حەفت فەلەك چون) و نازڤرن .. !!

نە وەکی سەیدایێ زڤنگی نڤێسی (دارت = دزڤرن) ئەگەر مەبەستا هۆزانڤانی زڤرینا حەفت فەلەکا با ، حەفت چەرخابا ، گەلەك بساناهی دا ردیڤا (چون) گوهوریت بردیڤا (دزڤرن) ودا بێژیت (ل میم‌و حێ حەفت فەلەك زڤرین ، یان دزڤرن !) لێ مەبەستا هۆزانڤانی (چونە) ! ئەو ساڵێن ئەوێن ژ عەمرێ وێ چوین‌و نازڤرن ، لەوان دڤیا بێژین (حەفتێ فەلەك چون) و قەت عەمرێ وی ویکاڤێ (حەفت) ساڵ نەبوینە .. بەلکی حەفتێ ساڵ بوینە .. !!

دو : ددەستنڤیسا ناڤبری‌دا بدرستی نڤێسی‌یە (حەفتێ) و سەیدا ص. ب. ئامێدی هەر راکری‌یە (حەفتێ) ، و جهێ باوەرێ نینە هۆزانڤانەکێ کلاسیکێ مینا مەمدوح بریفکی بخو چەوت ژدەستنڤیسێ راکەت .. !(٦)

نهو گەو چارینا (تەیران) بدرستی دڤیا هوسا بێتە نڤێسین‌و خواندن :

ل میم‌و حێ حەفتێ فەلەك چون
ژ هیجرەتێ دەوران گەلەك چون
ساڵ هزارو چل‌و یەك چون
ئەڤ غەزەل هاتە دیارە

مە بەری نهو گوتی سەیدایێ (ئامێدی) گەلەك جاران پەیڤ ژ دەستنڤیسێ چەوت راکرینە ، گروڤێ مە ئەوە کو بەس دهەردو چارینێن دیماهیا هۆزانا (دلو رابە) دا ، بەس دو چارینا !! ئەڤ چەوتی‌یە کرینە :

١ – پەیڤا (فەلەك) دمالکا (ساڵ هزارو چل‌و یەك چون) زێدە نڤێسی‌یە ، کو بویە (ساڵ هزارو چل‌و یەك فەلەك چون !)(٧)

راستە ئەڤە ددەست نڤێسیدا واسی هاتی‌یە ، لێ دڤیا بێتە راستکرن‌و دفەروزێدا بێتە دەست نیشانکرن ..! ئەگینا ئەو پەیڤا مەزن (تویژاندن ..!!) بوچی لسەر بەرگێ پەرتوکێ نڤێسی‌یە .. ؟! وچەوا فەقیێ تەیران دێ دوجارا پەیڤا (فەلەك) بخو کەتە قافیە ..؟! بژلی شکەستنا کێشێ .

٢ – پەیڤا (یولداش) یا تورکی نڤێسی‌یە (لواش) ، هۆزانڤانی گۆتی‌یە (ئەم دچین یولداش دمینن) ئانکو (هەڤال دمینن !) جا (لواش) چیە .. ؟!

٣ – پەیڤا (حین) نڤێسی‌یە (حوسن !) ، (حوسن) لڤێرێ چو مەعنا نادەت .. ! (هۆزانڤانی گۆتی‌یە (هەر حینی دەر انتظارە) ، ئانکو هەمیکاڤا چاڤەروانە ، جا (حوسن) چیە .. ؟!

دیماهیێ لدیڤ گروڤێن بورین ، فەقیێ تەیران ساڵا ١٠٤١ ك گۆتی‌یە (ل میم‌و حێ حەفتێ فەلەك چون) ئانکو حەفتێ ساڵ ژ عەمرێ من بورین‌و پشتی پێنگاڤەکا بیرکاری‌یا سڤك ساڵا ٩٧١ ك / ١٥٦٤ ز دێ بیتە ساڵا ژ دەیکبونا وی ، وئەڤە بو جارا یەکێ‌یە بدرستی ساڵا هاتنا (تەیران) بو دونیایا روهن تێتە چەسپاندن .

فەروزو ژێدەر :

(١) ا. م. زڤنگی / العقد الجوهري / القامشلى ١٩٥٩م / ج ٢ ب : ٩١٤ .

(٢) د. عزالدین مستەفا رەسول / شیعری کوردی / بەغدا ١٩٨٠ ز – ب : ١٨ .

(٣) عبدالرقیب یوسف / دیونا کرمانجی / النجف ١٩٧١ز / ب : ١٢٩ . دیسان : گۆڤارا : رۆشەنبیری نوێ / هژمار : ٧٨ ، ساڵ : ١٩٧٩ – ب : ٥٦ .

(٤) ص. ب. ئامێدی / هۆزانڤانێت کورد / بەغدا ١٩٨١ز / ب : ٢٠٤ ، ٢٠٥ ، ٢١٣ .

(٥) ص. ب. ئامێدی / هۆزانڤانێت کورد / فەروزێ ب : ٢١٤ ، کو نڤێسی‌یە ژ دەستێ سەیدا مسعود دهوکی گەهشتی‌یە دەستان .

(٦) مە نمونەیەکا دەستنڤیسێ دگەل گۆتارێ هنارتی‌یە هەکە هاتە بەلاڤکرن چاك تێدا بنێرە پەیڤا (حەفتێ) .

(٧) ص. ب. ئامێدی / هۆزانڤانێت کورد / ب : ٢١٤ .

(٨) ژێدەرێ بەرێ – ب : ٢١٤ . دیسان : بو پەیڤا (یولداش) یا تورکی بنێرە : کتاب معانیء لهجه / ج – ردهاوس / بیروت ١٩٧٤ م / ب : ٢٢١٩ . دەستنڤیسا عبدالرقیب یوسف یەکسەر نڤێسی‌یە (هاڤال) – رۆشنبیری نوێ /هژمار : ٧٨ – ب : ٥٦.

Institut Kurde de Paris

وتەی لاپەڕە :

● لە کاتێکدا کە هونەری کوردیی هاوچەرخمان رووی لە هەڵدان و گەشانەوەیەو زۆر لکوپۆپی بە نرخی وەکو شانۆ ، وێنەکێشان ، پەیکەرتاشی و هونەرە بەرچاوەکانی ترو گۆرانی و مۆسیقا سەوز دەبن و بزووتنەوەی هونەری بە گوڕوتاو دەخەن ، ئەرکی سەرشانی رۆژنامەنووسیی کوردی زیاتر دەبێت و پێویستە و دەکات کە بایەخ پتر بە چالاکی و دەنگوباسی و ناسینی هونەرمەندان هەڵسەنگاندنی بەرهەم و نرخاندنی کارە رەنگینەکان بدات و ئەویش رۆڵی خۆی لە بوواری رەخنەو خستنە رووو ن کەش کردنی بەرهەمی نایاب و هاندان و دەستگرتنی لاواندا یاری بکات ..

● لەم رووەشەوە ، (هاوکاری) لاپەرەیەکی مانگانەی بۆ هونەر تەرخان کردووەو بەو هیوایە بتوانێ شوێن و کاتی دەرچوونی فراوانترو زووتر بکرێت ، تا بتوانین دیاریی دەست و قەڵەمی نووسەرانی بەرێزو هونەرمەندانمان هەمووی بۆ خوێندەوارانی کورد دووبارە .

بنوێنین .. تا ئەوکاتە تکامان لەو هاوڕێ نووسەرانە ئەوەیە تا بۆیان دەکرێ باسەکانیان پوخت و کاکڵ و کورتبڕو بە مانابێت و لە درێژدادڕی و جووینەوەو لە باس دەرچوون خۆیان بە دوور بگرن ..

● وا ئەم جارەش لاپەرەیەکی رەنگاورەنگی هونەرتان پێشکەش دەکەین ، هیوادارین جێگەی رەزامەندی ئێوەو مایەی پەیوەندیی هەمیشەیی و توندوتۆڵتر بێت .

چەند سەرنجێک دەربارەی شانۆگەری هاوڕێیەکی تاساو

ئەنوەر قادر رەشید

بیری سەرەکی شانۆگەری « هاوارێکی تاساو » لە چیرۆکێکی کورتی دیستۆفسکییەوە وەرگیراوەو بە دەستکارییەکی زۆرەوە جەلیل زەنگەنەی هونەرمەند بۆ شانۆی ئامادەکردوە . کە دەڵێم بە دەستکارییەکی زۆرەوە مەبەستم ئەوەیە چارێکیتر بەشدارەکانی دروست کردوەتەوەو سەر لە نوێ هەمان رووداوی بە شێوەیەکی تر دارشتوەتەوە.

لە چیرۆکەکەی دیستۆفسکیدا بە جۆرێکی جیاواز ئەم رووداوە دارێژراوە . ئیمیلیان ئارەقخۆرێکی کووچەو کۆڵانانەو وەك بنێشتە تاڵ بە ئیستافییەوە دەنووسێ و هەر چەند ئیستافی دەریدەکاو هەوڵێکی زۆر دەدا لە خۆی دوور بخاتەوە ، بەڵام هیچ کەڵکی نابێ هەتا ئەو رۆژەی ئیمیلیان دەمرێ. چیرۆکە کە لێرەدا کۆتایی دێ. بەڵام جەلیلی هونەرمەند هاتوە پاڵەوانەکانی سەر کە نوێ دارشتوەتەوەو هۆیەکی بۆ گەلۆر بوونی ئیمیلیان دۆزیوەتەوە ، بۆیە بە پێویستی دەزانم لێرەدا هەندێ لەم بارەیەوە بدوێم .

ئیمیلیان دەساڵ لە سیبریا توند دەکرێ ، دیارە جەلیل ئەم کارەساتەی لە ژیانی دیستۆفسکییەوە وەرگرتوە کاتێ هەمان حوکمی بەسەردا درا کە دەساڵ لە سیبریا بەندبێ و هەرگیز نەشگەڕێتەوە شاری خۆی . ئەوەبوو پێنج ساڵی بە بەندی بردەسەرو پێنج ساڵیش خزمەتی لە سوپادا کرد . ئەم رووداوەی ژیانی دیستۆفسکی خستوەتە پاڵ ئیمیلیان .. بەڵام .. زۆر بەداخەوە دەڵێم جەلیل لە کۆتاییدا . کەوتوەتە هەڵەیەکی بیرکارییەوە ، ئەویش کۆتایی هێنانی ژیانی ئیمیلیان بوو بەو شێوەیە . خۆی هەموو ژیانی خۆی و خاوو خێزانی لە تێکۆشاندا داناوە ، لە پێناوی ئەو رێبازەی هەڵی بژاردوە ئەو هەموو کوێرەوەری و تەنگانەیەی دیوە کە لە وزەی مرۆڤدانییە . کە چی لە کۆتاییدا .. هیچ .. وەك بلقی سەر رووی ئاو ماڵاوایی کرد . هەر چی لە ژیانیدا کردبوو بە خۆڕایی رۆی (هەرچەندە ئەو کاری خۆی بە پێی پێویست ئەنجام دابوو) بەڵام لە کۆیدا بە کەساسی وەك ئارەقخۆرێکی نە ناسراوی بێ لانە سەری نایەوە بێ ئەوەی هیچ کەسێ بزانێ ئەم داماوە رابوردوویەکی جۆنی هەیەو لە ژیانیدا چی کردوە ! . ئەم لایەنەش زیانێکی زۆری بە شانۆگەرییەکە گەیاندوە .

دارشتنی بەشدارانی شانۆگەرییەکە :

١ ـ ئیستافی : لە چیرۆکەکەی دیستوفسکیدا کابرایەکی بە ئایینی هەژارە ، خۆی خزمەتکاری ماڵێک بووە ، بەڵام پاش ئەوەی ئەوکارەی لەدەست چووە دەستی داوەتە وردەکاری بەرگدروون (نەك بەرگدرووی تەواو) ئەمەش وای دەگەیەنێ کە ئیستافی کابرایەکی هەژاری دەستکورتە . ئیمیلیانیش خۆی پیا هەڵدەواسێ و بە ئامان و زەمان لە کۆڵی نابێتەوە . ئەمیش وەك لە خواترسێك دەیەوێ ئەو دنیاش بە خزمەتکردنی ئیمیلیان بکرێ (هەرچەندە دەیەوێ لە کۆڵیشی بێتەوە) . ئەمەش جێی بەو پرسیارە لێژدەکا کە لای جەلیل بێ وەڵام دەمێنێتەوە (بۆچی ئیستافی خزمەتی ئیمیلیان دەکا ؟! بەچ نیازێك ؟) دەبینین جەلیل بە جۆرێکیتر ئیستافی دارشتوەتەوەو لە توانای هەڵوێستەکەی کەم کردوەتەوە . ئیستافی لای جەلیل بەرگدرووە (هەر چەندە لە شانۆگەرییەکەدا بە هیچ جۆرێك هەست ناکرێ کە ئیستافی بەرگدروو بێ . تەنیا ئەوەندە نەبێ لە کۆتایی شانۆگەرییەکەدا خۆی بە دەمی خۆی دەڵێ : من بەرگدرووم . بەڵام هەر جێی بڕوا نەبوو) چونکە بەرگدرووەکە هەڵسو کەوت و جلوبەرگی وەك سوارچاکێکەو کتێبخانەی ماڵەکەشی وا دەگەیەنێ رۆشنبیرێکی زانابێ . ئەوەی بینای ئیستافی زیاتر لەق کردوە ئەوەیە کە زۆر هۆگری ئیمیلیانەو ناتوانێ لە خۆی دوورخاتەوە بێ ئەوەی هیچ هۆیەك هەبێ .. ئایا دەبێ بیەوێ ماجدۆلین ئاسایی نەریت و هەڵسو کەوت و رەوشتی ئیمیلیان بگۆڕی و وەك ناقیکرنەوەی رادەی راستیی لە تیۆرەکانیدا ئەو ئەنجامە پێشکەشی چینێکی تر بکا ؟!. نەخێر .. بەڵکو هۆیەکی زۆر لاوازی هەیە ئەویش ئەوەیە کە خۆی بە مادلین دەڵێ : (هەموومان پێویستمان بەیەك هەیە تۆ بە سەگەکەت ، منیش بە ئیمیلیان !) .. مانای ئیستافی ئەوەندە کاتی بێئیشیی هەیە نازانێ بە چی پڕی بکاتەوە ، بۆیە ئیمیلیانی تێکۆشەری لای خۆی هێشتوەتەوە هەروەك چۆن ماردین سەگێك بەخێو دەکا(!) . ئایا ئەگەر ئیستافی ئەوەندە بێکاربێ نابێ لەو خاوەن ماڵ و دارایانەبێت کە لە سایەی سێبەر دادەنیشن و پارەیان بۆ دێتە ماڵەوە ؟! . خۆ ئەگەر وا بوایە بەزوورێکی داڕووخاوی تۆردینۆف رازی نەدەبوو .

جەلیل دەیتوانی ئەم کەلێنە بە جۆرێکیتر پڕبکاتەوەو بیری شانۆگەرییەکەش بەرەو چاکتر بکۆڕێ . بۆ نموونە با هاوڕێکانی ئەو ئەلکسەندەرەی ئیمیلیانی لە سەر فەوتاوە ، ئەو کاتە بە خێوکردنی ئیمیلیان لە جێی خۆیدا دەبوو ، یان لە وەش چاکتر ئەوە بوو ئیستافی هەر خۆی ئەو ئەلکسەندەرە بوایە (چونکە ئاشکرایە ئیمیلیان ئەو ئەلکسەندەرە ناناسێتەوە) ، ئەو کاتە چی لە پێناوی ئیمیلیاندا بکردایە لە جێی خۆیدا دەبوو .

٢ ـ ئیمیلیان : لای دیستۆفسکی کابرایەکی بێدەرەتانەو لەگەڵ خواردنەوەدا قاڵبووەو ناتوانێ لێی دووربکەوێتەوە . بەڵام لای جەلیل تێکۆشەرێکەو لە پێناوی مەسەلەیەکی مەزن و پیرۆزدا بەدەستی پیاوکوژەکانی قەیسەر دووچاری ئەو نەهامەتییە بووەو تووشی خرووکەو نەخۆشی لەبیرچوونەوە بووە . بە هۆی هەر چی رووداوو کارەساتێکەوەبێ ئیمیلیان هەمان هەڵسو کەوت دەکا ، جەلیلیش لە دارشتنی ئەم پاڵەوانەیدا سەرکەوتوەو کۆڕانیش لە هەڵسو کەوت و هەڵوێستیدا دیارەو لە یەك دۆخدا نامێنێتەوە بەتایبەتی لەو کاتەدا دەماری دەجووڵێ و رازی نابێ کەس کەرامەتی بڕووشێنێ (بە پێی بیرکردنەوەی خۆی) لە بەر ئەوە ئیستافیش بە جێدەهێڵێ کاتێ هەستدەکا ئیستافی گومانی لێدەکا

بڕوانە ل : ٧

ڤانیسا ریدگریف

کچە ئەکتەری بەریتانیای ناسراو رێدگریف لە « کۆنگرەی پشتگیریی گەلی فەلەستین و گەلی لوبنان » دا کە لەم دواییەدا لە بێرووت بەسترا بەشداریی کرد . هەر لەوێدا ڕایگەیاند کە خۆی بۆ فلیمێکی بەڵگەنامەیی وا ئامادە دەکات کە پیشانی دەدا چۆن ئەتەوایەتیی جوولەکە کەوتوەتە ژێر کاریگەریی نازییەتەوە .

هەرلەم رۆژانەشدا پاداشتی « ئۆسکاری تەلەفزیۆنی » بەرکەوت بۆ ئەو دەورەی کە لە شانۆیی « بەکات گەیینەوە »دا یاری کردووە و لە تەلەفزیۆنیشدا پیشان دراوە.

* * * * * * * * * * * *

شانوگەریا بزاڤ

ل هەیڤا ئەیلولێ تیپا شانوگەریا لاوان ل دهوکێ شانوگەریا (بزاڤ) پێشکێشکر ل هۆلا بنگەها لاوێت دهوکێ ژ نڤیسینا « پایز عەمەر » ئو دەر هینانا ئازاد عزالله ئەڤ شانو گەریە هەر چەند بابەتەکێ گەلەك پێ سەر هاتیە گۆتن بەلێ هەتا رادەیەکی دەر هێنەر « ئازاد » . شیا تەم و رەنگەکێ نوی بدەتێ ..

ناڤەڕۆکا شانوگەریێ ئەڤەیە . ل دیوانخانا ئاغایەکێ زۆردار. نۆکەرەکێ ئاغای ل دیوانخانێ یێ رینشتییە دەمێ «حەسو» تێتە ژوور «حەسو ژی ئێك ژوان زرتەکێت ئاغایە بەحسێ خەلکێ گوندی دکەت بۆ ئاغای کو چەوا ب خراب بەحسێ ئاغای دکن ..

دراما شانوێ بلندبێت ئو سەرکەڤیت دەمێ خەلکێ گوندی هەست دکەن کو ئەو چەند یێ ل بن زۆرداریێ هەمی کۆم دبن دگەل «حەسوی و رەشو »ی کو دوو کەسێت شانویێ نە .

هەمی ریهـ سپی یێت گوندی کۆم بوون کو دڤێن کریارەکێ دژی ئاغای بکەن « بەلێ هندەك دگەل هندێ بوون ئو یێت دی نە ژوان «حەجی عەلی » کو یێ دوو دل بوو . دیمەنێ دی یێ شانویێ ، خەلکێ نیشانا سەرکەفتنا « دەرهینەری »بوو دەمێ ئاغا خەونەکێ دبینێت کو خەلکێ گوندی یێ هاتی دا بکوژن ئەز دبێژم هەکە ل ڤێرێ شانوگەری بدویماهیك هاتبا دا گەلەکا سەرکەفتی بێت ژڤێ درێژ پێ دانێ یا کو کاك ئازادی کری . دویماهیێ نابێت ژبیربکەین کو ئەکتەر « رفعت رجب »ی پاشە رۆژەکا گەش و روونـاك یاهەی .

انور محمد طاهر
نڤێسینگەها دهوك

ئیستافی یەکێك بوایە لە گوندی ئو فانوسێت وان یێت دەستادا ل زەلامەکی دگەرین یێ بەرزە بووی دویماهیێ دیار دبیت کۆیێ هاتیە کوشتن بدەستێ ئاغای دیمەنەکێ دی یێ گەلەك جوان

* *

پرۆژەی نووسینەوەی مێژووی شانۆی کوردی

نووسینەوەی مێژووو سەرهەڵدانی هەر کام لە بەشەکانی هونەر هەوڵدانە بۆ نرخدان بەو هونەرەو کارە گەورەیەی لەسەر واقیعی ئەمڕۆ و داهاتووی هەیە ، هەروەها چاکترین بابەتە لەبەردەم لێکۆڵەرەوەو رەخنەگرو پسپۆڕانی بواری هونەرەکەو تۆمارکردنی مێژووی چالاکیی گەل و بەرهەمە سوود بەخشەکانێتی .

شانۆی گەلی کوردیش ، ئەمڕۆ کە بە قۆناغی خۆناساندن و بەرەو پێشەوە چووندا دەڕوا ، تا ئێستا مێژووی سەرهەڵدان و خولقاندنی لە نێو تاریکستاندا ماوەتەوەو دەرفەتێکی ئەوتۆی بۆ نەرەخساوە کە هونەرمەندان و پێشڕەوانی بوارەکە خۆیان لێی بدوێن . خاڵی گرنگ لەم مەسەلەیەدا کەمی بەڵگەنامەو پرۆگرامی پێشکەشکردنی شانۆییەکانە ، ئەوانەش کە خاوەنی ئەزموونن و دەستیان لە بەرەوپێشەوە بردنی هونەرەکەدا هەیە بەشوێن بوارێکدا دەگەڕێن تا زانیاری خۆیانی تێدا تۆماربکەن .

هەندێك لە هونەرمەندە پێشڕەوەکان لەژیاندا ماون پێویستە سوودیان لێوەربگیری و ئەوەی دەیزانن لێیان وەربگیرێ ..

بەر لە دووساڵ لەمەوبەر ، مامۆستا « ئیسماعیل رەسوول »ی بەڕێوەبەری گشتی دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی ، کە لەگەڵ نووسەرو هونەرمەندانی شاری سلێمانی دا کۆبووەوە ، یەکێك لەو پێشنیازانەی خرانە بەرچاوی لەلایەن نووسەری ئەم چەند دێڕەوە بوو کە داواکرا کۆڕێکی تایبەتی بۆ مەسەلەی نووسینەوەی مێژووی شانۆکەمان ببەسترێ ، ئەوەبوو کاك ئیسماعیل زۆر بەگەرمییەوە پێشوازیی لەو داوایە کرد وا ئێمەش پێشنیازەکەمان تازە دەکەینەوەو بەو هیوایەی بە ئەنجامی مەبەست بگەین ..

پێویستە هەر لێرەشدا بڵێین کە نەقابەی هونەرمەندان لە شارەکانی کوردستاندا لە پاڵ یەکێتی نووسەرانی کورددا توانای زانیاریی و باری سەرنجی شارەزایانی ئەو بوارە ، پێویستە چاو بە لاپەڕەی گۆڤارو رۆژنامەکانماندا بخشێنرێ تا بابەت و خاوەن قەڵەمەکان بناسرێن و داوای ڕاو سەرنجیان لێبکرێ .

هیوامان وایە ئەم مەسەلە گرنگە پشتگوێ نەخرێ و بەلەکردن و کارکردن لەپێناویدا خزمەتێکی گەورەیەو لەپێناوی پێشخستنی زیاتری هونەری گەلەکماندایە .

فەرهەنگی هونەر

هونەری ئەبستراکت

قوتابخانەی هونەری ئەبستراکت (تجریدی) ، لە کۆتایی سەدەی نۆزدەهەم و سەرەتای سەدەی بیستەمیندا ، لەلایەن مامۆستایانی دامەزرێنەر :- (کاندینسکی ، مالیێڤیچ ، مۆندریان و دیلۆنی) هێنراوەتە گۆڕەپانی جوولانەوەی هونەری جیهاندا .

کورتەی فەلسەفەی قوتابخانەی هونەری ئەبستراکت ، ئەوەیە کەدەڵێ :- پێویستە شتی بینراوو هەستپێکراو ، لە روخساری دەرەوەی (ڕووت بکرێتەوە) ، تەنیا چەند شتێك نەبێ کە دەبنە سیمبۆلی شتە (ڕووتکراوەکە) . هەروەها تیۆریستەکانی قوتابخانەی ناوبراو دەڵێن :- مەرج نیە خەڵك لە هونەری ئەبستراکت بگەن ، چونکە ئەم هونەرە ، دەربڕینی هەستی ناوەوەو سۆزی دەروونی و جیهانی تایبەتیی هونەرمەندە . لە قوتابخانەی ئەبستراکتدا ، جیاوازی لەنێوان هونەرمەنداندا ناکرێ و ناوەرۆك و ڕووداو بزرن و رۆڵی ڕەوشت و خووی هونەری نەتەوایەتی و کەلەپووری وون بووەو مۆرکی کۆسمۆپۆلیتی بەسەریدا زاڵبووە .

لە هونەرمەندە هاوچەرخەکانی ئێستاماندا ، کە رۆڵی گرنگییان لەم قوتابخانەیە بینیوە ، ناوی ئەم هونەرمەندانە دەهێنین : « پۆل کلەی ، پۆللۆك فرانز کلاین . » .

محمد عارف

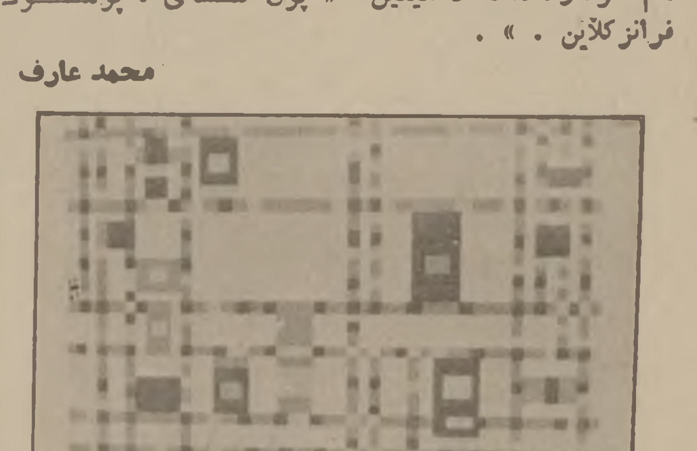

Institut kurde de Paris

وتەیەکی نەتەوەیی گرنگی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین بۆ وەزیرانی رۆشنبیری عەرەب

هەموو ساڵ باری نەتەوەمان چاکتر دەبێت

پشتیوانی ئەوانە زیاتر دەکەین کە زیاتر قوربانی بۆ نەتەوە دەدەن

بەرێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردەوە کە باری نەتەوەی عەرەب لە رووی گۆڕانی سیاسیو ئابوریو کۆمەڵایەتی‌یەوە کە وڵاتە عەرەبەکان بە خۆیانەوەدەبینن هەموو ساڵی رادەبووریّ چاکتر دەبێت . بەرێزی پێری لە کاتی چاوکەوتنیا بە بەرێزان وەزیرانی رۆشنبیریو راگەیاندنی عەرەب وتەیەکی نەتەوەیی گرنگی ئاراستە کرد تیایدا وتی پێگەیشتنی نێوان عەرەب پێشکەوتووەو ئەوانەی باسی سیاسەتی دەوڵەتان دەکەن ونەخشە بۆ مەوقعی نەتەوە بەپێی بۆچوون دادەنێینو دیسان ژمارەی شارەزایان لەهەلە جۆر لایەندا زیاتر بوون ، نەخوێندەواری لە هەموو وڵاتە عەرەبەکاندا کەمتر دەبێتەوەو لە عیراقدا ساڵی ١٩٨٢ گەل هەمووی دەخوێنێتەوەو دەنووسێ .

ئەمەش دەقی وتەبێژووینەکەی بەرێز سەرۆکی فەرماندەیە :

بە بوونتان لە وڵاتەکەی خۆتاندا پێخۆشحاڵینو براشمان نوێنەری یۆنسکۆ وەك میوانێکی خۆشەویستمانە .

هەندێ جار ئەڵێین دۆخی ئێستای نەتەوەی عەرەب باش نیەو ئەوانەش کە ئەڵێن باش نیە کاتێ کە پێیان ئەگەن جا ئەگەر عیراقی بن یاخود عەرەب ئەم کارە بە پێوانەی رێژە ئەبەنەوە بۆ دۆخی کۆنو ساڵانی لەوەوبەری .. منیش پێیان ئەڵێم دۆخی نەتەوەی عەرەب ساڵ لە دوای ساڵ چاکتر ئەبێو مەبەستیش لەمەدا پۆشینی هەڵەو کەموکورتی نیە لە ناوماندا لە عیراق یاخود لە نیشتمانی عەرەبدا ، بگرە باسی ئەو راستیە مەوزوعیەیە کە هەیە .

ئەگەر هاتوو گەڕاینەوە بۆ بیست ساڵ لەمەوبەر بۆچی وەك ئەمڕۆ کاربەدەستانی عەرەب بەیەك ئەگەیشتن ؟ باوەڕ ناکەم .. کۆبوونەوەی وەزیرەکان بە زۆری دووقۆڵیّ بوو نەك بەکۆمەڵ .. هەروەها لەپلەی باڵادا بەیەکگەیشتن جیاوازبوو . لام‌وایە جارێك کۆنگرەی شتۆرا بەستراو .. جارێکی کەکۆنگرەیەك بوو لەسەر خواستی مصرو سوّدان بەسترا . وای‌لیهات پێشکەوتو گەیشتە ئەورادەیە کە بڕیاردرا بەیەك گەیشتنی پلەی باڵا ساڵانە بێ .. دووبارە ئەمیشیان هەر هەڵێکە چونکە ئەگەر هاتوو ئێمە لەناو خۆماندا رێك‌نەکەوتینو بێتو لە مێشکماندا رێکەوتنێ هەبێ رێك‌نەکەوتنو سەروگوێلاکی یەك‌کوتانەوە ساڵێك ئەخایەنێو کاتێ لە کۆنگرەکەدا بەیەکگەیشتین هەلی گفتوگۆو سەرزەنشت کردنو رەخنەو هەرووها رێکەوتنیش ئەبێ .

جا کەواتە دۆخی نەتەوە لەم لایەنەیانەوە باشترە . ئەوانەی کە سەبارەت سیاسەتی نێو دەوڵەتان بەتواناوە ئەدووان لە نەتەوەی عەرەبدا کە من ئێستاش ئەوەی کە لە رووی سیاسەتی نێو دەوڵەتانەوە گفتوگۆ ئەکەنو نەخشە بۆ پلەی نەتەوە بە تەقەللادانەوە ئەکێشن ئەم‌تەقەللاوانە زۆریان هەمیشە تا سنووری ساڵی ١٩٧١ بەراورد ناکرێ .. من ئەدوامو لەرووی باساکانی نێو دەوڵەتانەوە زانیارم کەم‌بوو . لە کۆتایی ساڵی ١٩٧١دا بایەخدانی خەستم دەستی پێ‌کرد ئەگەرچی ژمارەیەك شارەزاو دوکتۆریو فیزیاییو کیمیاییان ئەژمارد کە لە کاروباری ئەتۆمیو کاری کەدا هەبوون بەڵام ئێستا بەگوێرەی رۆژگار ئەیانبینین کە زۆربوون .. لەناو وڵاتانی عەرەبیشدا مەیدانی نەخوێندەواری بەرەو تەسك‌بوونەوە ئەچێ .. ساڵی ١٩٨٢ لە عیراق هەموو کەسێ ئەخوێنێتەوەو ئەنووسێو لە تەمەنی (٤٥) ساڵی کەمتر نێرومێ هەموو ئەنووسنو ئەخوێننەوەو دەرچوانی شەشنی سەرەتایی ئەبن .

بە پێوانەی رێژە راستە کە ئابووری عەرەب ئێستا باشترە .. لە پێوانە رێژەی بزوتنەوە پێشکەوتن لە جیهاندا بۆ نموونە ئەگەر وڵاتێکی عەرەب بەراورد بکەین ئێمە دڵگران ئەبینو ئەوانیش دڵگران ئەبن بەڵام ئەگەر بەو پێوانەیە بێ کە دۆخمان لەمەوپێش چۆن‌بوو دۆخەکە پێشکەوتنی بەخۆیەوە دیوە ..ئەو شتە نوێ‌یەشی وەك ئێمە بۆی‌چووین کەوا تیا هەیەو خۆی حەشارداوە ئەوەیە ..

هەندێك مەسەلەی کەوا پیرۆزی‌یەکی رۆمانتیکی تایبەتی هەیە لەسیاسەتی نێو دەوڵەتاندا لەسەر مێزی رەفتارو کار پێ‌کردنەوە دانراوە . رەفتاری کرداریش هەندێ جارتە قەلادانی تێدا رووئەداتو هەندێ جاریش لادانی تیا نەبێ .. ئەمەش شتێکە هەمیشە لە دوورەوە بۆی بڕوانی شتێکی رۆمانتیکیەو ئەگەر هاتوو ئەم دۆخە دوورەمان خستە دوخی رەفتار پێ‌کردنو ئاڵوگۆڕ کردنەوە لادانی تیا نیەو تەنانەت هەندێ جار پێویستی بەلابەش‌کردنو بەرنامەو بەکارخستنێکی رۆژگارەوە هەیە بە کار خستنێکی تایبەتی کە زەلام بە بۆچوونێکەوە رەفتار ئەکات وا ئەزانێ کە هەڵەیە .. ئەوە ئەکەوێتە شوێنی لادانەوە. لەمەش مەسەلەی فەلەستینە کەلە ریزی پێشەوەدایەو بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا کە عەرەب مەبەستێتیو بە لێپرسراوێتی برایانە نەك لە شوێنی سەرهەڵدانی هەست بە لاوازکردنی کاتی کەوا پەیوەندی بە رەفتاری مەوزوعی ناوخۆیی وڵاتەکەوە هەیە رەفتار ئەکەن بەجۆرێك کە تەقەللاکان لەقەزی‌یە نەتەوەی‌یەکەدا وایان لێ ئەکات کە تاسەی ئەوە بکەن کە پەسەندکردنی ئەم تەقەللادانانە بەسەر هەموو عەرەبدا بسەپێنن ئەمە ئەچێتە دژێکی قۆنتەراتەوە نەك لە رێو شوێنی مەزادکردنەوە قازانجی خۆی بێ . بەڵام .

لەدۆخی هاوشانیدا کە سووربوونێ چواردەوری ئەگرێ وای دەرئەخەین کە ئێمە لە برایانی کەمان درێژترین ئەمەش هەر لەبەر دڵخۆش‌کردنی خۆ بێ بەوەی کە تەقەللا ئەدەین شتێ لە درێژی برایانمان کەم‌کەینەوە . بگرە ئەبێ هەروەك چۆن رەوشتێکی سروشتی‌یە کە کورتو درێژ هەیە بەڵام هەموان هەر بەرەو شوێنێك ئەبچن بۆ ئەوە کە تەقەللاکانیان بۆ خزمەتی هاوکۆیی‌بێ .. ئەوەی کە لێمان قوربانی لەرێی نەتەوەدا لەوی کەمان باشتربدا پێی ئەڵێین چاکت کردو هانی ئەدەینو لەگەڵیا ئەبینو پشتی ئەگرین .

ئەوەی کە بەچاوێکی مرۆڤانەی راستەوە بۆ کار ئەڕوانێ دووبارە ئەویش هان‌ئەدەینو ئەوەشی کە هەڵەیەکی کرد یەکەمجار راوێژی لەگەڵدا ئەکەینو .. پێی ئەڵێین تۆ هەڵەت کرد ئەمەش بەجۆرێك دووەم پێی نازانیو ئینجا راوێژی بەجۆرێ لەگەڵدا ئەکەین کە پێنج کەسەکە گوێیان لێ‌بێو ئەوسا وتەبەکی ئاشکرا .. جارێ دووجار .. دەرئەبڕین ، بۆ نموونە کوێتی‌یەکان بە عیراقی‌یەکان ئەڵێن ئێوە ئەی عیراقی‌یەکان ئەگەر هەڵەی ئەوان نەبێتن دوای ئەوە ناچارن کەوا ئەنجوومەنی پەرلەمان کۆبێتەوەو بە ئاشکرا بدوێن لێرەدا سەرزەنشتیان لەسەر نامێنێ بەڵام تا رادەیەك هەڵەو لەراستی دوورکەوتنەوەی بەلاوە باشترە ئەمە بێ‌ئەوەی بزانێ کە لەگەڵ هەندێکماندا پەیوەندی یەکسەریو ئامۆژگاری برایانە بەکاربهێنێو ئەمەش وەك پەندێکی میللی ئەڵێت بە مەبەستی بچووك کردنەوەو لەکەسایەتی دورکەوتنەوەبێ ئەمەش بۆ ئەوەی لە رۆژنامەکاندا پاشی پێنج یان دوو ساڵ بڵێین کە ئێمە لەوەوپێش لەفلان رۆژدا ئەو فلانانەمان ئاگادار کردەوە بەڵام بڕوایان نەکرد یان بە مەبەستی ئارەزویەکی تەواوبێ بۆ ئەوەی کە بەجووتە بگەینە کەناری ئاسایش لەو شوێنەدا بەرەو ئەوهێزە راستەی ناوی خێزانی عەرەبە کەوا رژێمی ئەم تەنیا لەرژێمی ئەو جیا ناکاتەوە .

بگرە بەهێزترینیان ــ ئەمەیان هێزێکە ــ بەڵام لە هەمووەمان بەهێزتر ئەوەیە کە لەدوودڵیو لاوازیو هەڵەو لادان بەدووربینو .. دوای ئەوەی کە لە دۆخی دوودڵیو لاوازیدا پێکدەگەین وەك پەندە میللی‌یەکە ئەڵێت (بەدڵی پیاوانو دەوڵەتانە شتێکی سروشتیە هەریەکە بەگوێرەی تواناو بینینیو دۆخی تیامانا ئەبێ ژمارەی دە تۆمار ئەکات تیاشمانا ئەبێت کە ژمارەی سەد تۆمار ئەکاتو تیاشمانا ئەبێ ژمارەی هەشتا تۆمار ئەکات بەڵام لەسەر ژمارە (سەد) پێویستە لەو ژمارە سەدەیەوە خاڵێك بەرامبەر برایانی پەیدانە کات‌کە لە رەفتاردا خۆی بەرز بگرێو پایەی ئامۆژگاری بگرێ .. هەروەها (خاوەنی ژمارە دە) ئەبێ هەمیشە تەقەلای ئەوە بدات ژمارەکەی زۆربێ بۆ ئەوەی ببێتە هێزێکی کاریگەر بۆ قازانجی مەسەلەی نەتەوایەتی کە ئەمەش دەستکەوتێکی گشتەوقازانجی لاتەکان نیەو بگرە دەستکەوتێکی یەك‌خستنی مەسەلەکەیە لەوڵاتەکانماندا .. جاری وا هەیە عیراق بەبۆچوونی ناوچەیی زیانی لێ‌ئەکەوێ بەڵام نەتەوە قازانج ئەکات.. واتە ئەو زیانە تەقلیدی‌یە چونکە هەروەك نەتەوە قازانج ئەکات عیراقیش دەسکەوتی‌بووەو هەرواش نەتەوە لەکوێتو نەتەوە لەسعودیەو هەروەها لەجەزائرو دەوڵەتە میرنشینەکانی عەرەبو لیبیاو یەمەنو هی کەدا دەسکەوتی‌یان ئەبێ .

تەنانەت بۆ نموونە کە وتراوە ئەی عیراقیەکان پڕۆژەی گەشەسەندنی فلان شت دوا بخەنو بەپارەیەکی ئەوەندە بەشداری بکەن بۆ ئەوەی ئەوپڕۆژەیە نەبەمەن دروست ببێ ئەمە بەلای عیراقی‌یەکانەوە زیان نیەو بگرە قازانجیانە چونکە هێزی یەمەن لە شوێنی خۆیەوە هێزێکە بۆ ئێمە .

سوودی نەتەوەو سوودی رژێمەکان

لەکۆندا ، رژێمەکان زیاتر پێکەوە گونجا بوون ، واتەلە چلەکاندا زیاتر گونجا وبوون، بەو مانایە نە کە ئێمە رازین لەو رژێمانە چونکە زیاتر گونجاو بوون ، بەڵام هەموویان دەتوانین بڵێین لەسەر خەتی پێشکەوتنی سەرمایەداری دەرۆیشتن ، ئەو دەوڵەتانەی ئەوسا سەربەخۆ بوون ، خەتێکی‌تر ئەو رژێمانە ، هەر چەندە جەماوەریەتی شتێك بوو ، بەڵام خەتی جەماوەری تری جیا نەبوو هەمووی یەك خەت بوو ، لە پەنجاکاندا فیکری هەمە جۆر گەیشتە دەستەڵاتداریەتی کە گۆڕانێکی ئاساییو چاوەڕێ کراو بوو ، بەڵام تاقە شتێ کە تا ئێستا نەمان توانیوە هاوسەنگی راستەقینەی بکەین ، کە باوەڕمان زۆرە بەوەی لەگەڵ رۆژگارداو لەگەڵ ئەم پێگەیشتنانەداو بەم گیانە برایانەیە کە لەو باوەڕەدام هەر چەند ئوسلوبەکانیو بۆ چوونەکانی تیا جیاواز بێ زۆر سوور دەبن لەسەری و دەتوانین پێی بگەین ، مەبەستم لەمە ئەوەیە دوو رژێمی جیاواز ، رژێمی مەلیکیو رژێمی کۆماری ، رژێمی رێبازی پێشکەوتنی سۆشیالستی گرتوە ، رژێمی رێبازی گۆرانکاری سەرمایەداری گرتوە ، بەڵام هەردووکیان لەناو خێزانی عەرەبیدا لەناو نەتەوەدا ، پێویستە وەك راستی‌یەکی سروشتی بزانن ، واتە یەکی لەیاساکان کە دەتوانین ناوی بنێین یاسا چونکە هەموو رژێمەکان لەسەر زەمێندا لەزەمانی حەوواو ئادەم یەکسان نەبوون ، رژێم هەیەو رژێمی جیا لە رژێمیکی تر لێرە رژێمیکەو لەشوێنێکی تر شێوەیەکی تر ، لیرە حزبێك حوکم دەکا ، لەوێ حزبێك حوکم دەکا ، لێرە یەك کەس حوکم دەکاتو لە حزبو تادوایی ، لیرە جمهوریەکانو لەو مەلیکیەکان ، بەچاو پۆشین لەمە پێویستە وای دابنێین ئەمە حالەتێکی چاوەڕێ کراوە ، دەتوانینو گران نیە وەرگرینو ببەخشین کاتێك‌هەمووان‌لە بەتەنگەوە هاتنو دەربرینی بەتەنگەوە هاتن بە بەرنامەیەکی ئاشکرا لەسەر سوودی باڵای نەتەوە دەروێن بەبێ زیان لێدانی . نەء ، پێویستە لەهەر لایەك لای عەرەبی تر هەبوو هەڵسو کەوت بکەین ، بەڵام لەرووی باوەڕەوە کارێکی ئاساییە، چونکە ئێمە لە عیراق ، ئەگەر باوەڕمان وا نەبووایە کە رژێمەکەمان رژێمێکی راستە ، بۆچی لەکاتی خەباتی نهینیدا لەپێناویا بەرگریمان دەکردو شەهید دەبووین یان بۆچی ئێستا ئەم شەهیدەمان لێ دەروا نەك تەنیا بۆ بەرگری لەخاك بەڵکو بۆ رژێمەو سوودی نەتەوەی عەرەب بە هەمووی وەك تێی دەگەین ، بەڵام کاتێ هەڵسو کەوت لەگەڵ براکانمان دەکەین نابێ ئەم پەیوەندیە وابێت کە حاڵەتی بەزۆری بەسەر بەرامبەرە کەدا فەرز بکات کە گوایە یان دەبێت وەك رژێمەکەی ئێمە بیت یان هەڵسو کەوتت لەگەڵ ناکەین حالەتی وا ممکن نیە ، ئێستا ، ئێمە دوو رژێم نین، ئێمە ئیستا ٢٢ دەوڵەتینو پڕۆژەی کیانی تر هەن... (٢٢) دەوڵەت ، چۆن چاوەڕێی ٢٢ رژێمەو ٢٢ بیروراو ٢٢ سەرکردایەتی ناکەین ، ئەمە ئاساییە ئەمە حەقیقەتەو حاڵەتێ نیە دایبهێنین ... ئێمە یەك دەوڵەت بڵێین دەبێ ببێ بە ٢٢ دەوڵەت چونکە ئەگەر ئێمە یەك دەوڵەت بین بڵێین ببین بە ٢٢ دەوڵەت مانای ئەوەیە لە رێکەلاماندا .. بەڵام خۆی ٢٢ دەوڵەتە، کەواتە ٢٢ رژیمە ٢٢ بۆچوون ، پێویستە چاوەڕێی جیاوازی لە روانیندا بکەین بەڵام ئەسا سیاتی زەروری هەن لەسەری رێبکەوین ، هەتا ئێستا ئەو ئەساسیەتانە لەسەری رێ نەکەوتووین .

کەواتە جیاوازی رژێمو دەستورەکان دوای ساڵەکانی پەنجا وەك حاڵەتێکی نوێ هات کە جیاوازی نێوان وڵاتە عەرەبەکانی زیاد کرد .. لەنێوان رژێمە عەرەبیەکاندا ، هەر چەندە مانای ئەوە نیە جیاوازی نەبوو لەپێشەوە ، جیاوازی هەبوو لە نێوان میسرو عیراقدا هەر چەند هەردوو رژێم لە هەردوو لا متمانەیان بە یەك رێگای سەرمایەداری کرد بوو لە هەر دوو شوێندا جیاوازی هەبوو لەنێوان سعودیەو عیراقداو جیاوازی هەبوو لەنێوان رژێمی فلانو رژێمی فلاندا بەڵام جیاوازیەکە ئێستا زیاتر بووە چوکە دەوڵەتە عەرەبیەکان کە لە ئیستعمار رزگاریان بووە زیاتر بوون،لە قۆناخێکدا حەوت بوونو بوون بە هەشتو دوایی نۆو دواتروئێستا ٢٢ دەوڵەت .. کەواتە ئوسلوبی هەڵس‌وکەوت لە ٢٢ دەوڵەتدا لە دوو رێبازدا جیاوازە لە هەڵسو کەوتدا لە نێوان هەڵسو کەوت لە نێوان حەوت دەوڵەتدا بەیەك خەتی پان ... ئەمە حەقیقەتێکی مەوزوعی ترە .

بیروباوەڕەکانی راگەیاندنی نەتەوەیی

ئێمەی عیراقی برای ئێوە باش پێشنیارمان کردو سوپاسو ستایشی خواش ئەکەین کە پێشنیارمان لە پێش جەنگدا هات ئەو جەنگەی کە ناو ئەبرێ بە عیراقی ـ ئێرانی ئێمە بە قەناعەتەوە دەڵێین کە جەنگەکە ئێرانی‌یە لە لایەنی بەرانبەرەوەو عەرەبیشە لە لایەنی ترەوەو لە جیاتی ئێوەش عیراق .. تەنانەت .. لە ئێوەش مەبەستمان کەسان نی‌یە هەتاوەکو رێکخراوە عەرەبی‌یە دۆستەکانیش ئەوانەی دژی ئێمە وەستانو چەکیان دا بە ئێرانی‌یەکانو بە چەکی ئەوان عیراقی کوژرا .

من پشت ئەستورم کە ئەو عەرەبی‌یانە پێخۆشحاڵ دەبن بەو ئەنجامە شەرەفمەندانەیەی کە لە بەرپەرچدانەوەیەکی دادیانەدا سەپێنرابە سەر برا عیراقی‌یەکانیانەوە .. پێخۆشحاڵ دەبن .. بە کوڕیان دەڵێن کاتێ کە دەبیستن کوڕی فەرەنسی‌یەك بە کوڕەکەیان دەڵێ ئێوەی عەرەب ناتوانن بجەنگێن ئەمیش پێی‌دەڵێ بۆچی ؟

پێی دەڵێتەوە لە فلان کاتدا جەنگان‌نەتان توانی .. ئینجا ئەم بە کوڕەکەی دەڵێت بەو فەرەنسی‌یە بڵێ ... پێی‌بڵێ عیراقی یەکان دەوڵەتێکی عەرەبین ، کە دەستی بۆ درێژکرا بە جەنگ هاتو ساڵێكو دوو مانگیش بەردەوام جەنگا لە پارێزگاری کردنی هەقو سیادەو ناموسدا بە جۆرێکی‌وا لێهاتووانە کە لە حساباتی تەقلیدیدا بەرچاو نەئەکەوت ، کەواتە عەرەبی دەجەنگێو ئەوکەسانەش لە عەرەب کە بە چەکەکانیان عیراقیانیان کوشت من دڵنیام کە بە لێهاتوویی عیراقەوە شانازی دەکەنو پێخۆشحاڵ دەبن بەو هەڵوێستەی کە عیراق ناچاربوو بجەنگێت تیایدا .

مەبەستمان لەوە نی‌یەو باسی ئێمە نی‌یە کە رێگە خۆش‌کەین بۆ ئەوەی بکوێزینەوە حاڵەتێك .. ئەڵێم پێش ئەوەی ئەم هەڵوێستە رووبدات ئێمە بیروڕای خۆمان خستەروو ئەوەی کەلە بیربێ لێرەدا ووتمان عەرەبی بەچەکەوە بەرەنگاری عەرەبی نابێتەوەو گیروگرفتیش ئەگەر هەبێت سیاسیانە جێ‌بەجێی دەکەن .. دووەمیش ئەگەر عەرەبی بەرەنگاری بیانی بۆوە لەبەر پاراستنی ناموسو شەرەفو سیادە ئەوکاتە عەرەبی یارمەتی عەرەبی دەداتو ناچێتە ریزی بیانی‌یەوەو لەگەڵیدا ناوەستێ . سێ‌یەمیش عەرەبی لە هەموو نیشتمانی عەرەبا ئەگەر گیروگرفتی هەبوو لەگەڵ ئەو نەتەوانەی دراوسێی نیشتمانی عەرەبن بە رێگای ئاشتی چارەسەری بکەن تا عەرەب دووربێ لە خەریك بوونی بە کێشەی لاوەکیو زۆران بازی لاوەکی کە لە کارووباری بیناکاریو کاری‌تر دوریان بخاتەوە کە زیاتر گرنگن لە خەباتیانداو لە پێشەوەیان مەسەلەی فەلەستین لەگەڵ چەند بیرو باوەڕێکی ترو ئەمە لە شوباتی ١٩٨٠دا راگەیەنراو شەڕی نێوان ئێمەو ئێران لەئەیلولی ١٩٨٠دا رووی‌دا واتە شەش‌مانگ بەر لە شەڕ ..ئێمەسوپاسو بۆ خوا دەکەین کە پڕۆژەکە بەر لە شەڕ بەرچاو خرا

لەبەر ئەوە باسمان نەکردەوە لەکاتی شەڕدا تانەوترێ لەوانەیە ئاساری شەڕکاری لە خاسیەتی ئەم بەرچاو خستنەی عیراقدا هەبێت ، هەرچەندە پڕۆژەکە بەر لە شەڕ بەرچاو خرا .

ئێمە دڵنیاین رۆژی دێت کە برایانی عەرەبمان بە چاوی

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

کۆڕی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری بەیان دەربارەی شیعری نوێی کوردی

لە چوارچێوەی چالاکی ڕۆشنبیری دەزگاکەماندا - دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی - کە لەبەرنامەی کاری ئەمساڵدا دیاری کراوەو بە مەبەستی گەرەودان بە بزوتنەوەی ڕۆشنبیری گەلەکەمان و زیاتر بەرەوپێشەوە بردنی لە سایەی ئەو گۆڕانکاریە بەرەوپێشەوە چوەی سەرتاپای وڵاتە خۆشەویستەکەمان بە گشتی و ناوچەی کوردستانی بە تایبەتی گرتوتەوەو بە مەبەستی پتەو کردنی هاوکاری و پەیوەندی دەزگاکە لەگەڵ ڕۆشنبیرانی گەلەکەمان لەسەر ئەو ڕێگایە لە ڕۆژانی ٦و٧ی ئەم مانگەدا دەستەی نووسەرانی گۆڤاری « بەیان » کۆڕێکی فراوانی بۆ باسکردنی « شیعری نوێی کوردی » سازکردو ژمارەیەک لە شاعیرو ڕۆشنبیرانی بەشداریان تیاکردوو لە ماوەی دوو سێ دانیشتنی فراواندا لە هەموو لایەنێکی بزوتنەوەی شیعری کوردیان کۆڵیەوە .

دەستەی نووسەرانی گۆڤارەکە بەرنامەیەکی کاری بۆ ئەم مەبەستە دانابوو کە بریتی بوو لە شەش پرسیار ئاراستەی ئامادە بووەکان کراو بە وردی و مەوزوعی لێکۆڵینەوەیان لەسەر کرا .

- **کردنەوەی کۆڕەکە :**

بەیانی ڕۆژی ٦-١١-١٩٨١ لە هۆڵی کۆبوونەوەکانی یەکەم دانیشتنی کۆڕەکە بە سەرپەرشتی بەڕێز مامۆستا اسماعیل ڕسوڵ بەڕێوەبەری گشتی سەرنووسەری گۆڤاری بەیان دەستی پێ کردو لە نووسەران و شاعیرانیش ئەم برایانە ئامادە بوون (شێرکۆ بێکەس، دلشاد محمد امین، شوکور مستەفا ، ئەژی گۆران ، جمال شاباژێری ، نەوزاد ڕەفعت ، ع.ح.ب ، محمد امین پێنجوێنی ، کاکەی فەللاح ، عبدالرزاق بیمار ، حسیب قەرەداخي، احمد هەردی ، عبداللە عباس ، کەریم شارەزا ، ح . ع . شەونم ، موید طیب ، صلاح شوان ، کمال غەمبار) .

هەروەها بەڕێز مامۆستا مصلح جەلالی باریدەدەری بەڕێوەبەری گشتی بەڕێوەبەری نووسینی گۆڤاری بەیان ، اکرم محمود سکرتێری نووسینی بەیان و ژمارەیەک لە ڕۆژنامەنووسانی دەزگاکە ئامادە بوون .

بەڕێز مامۆستا اسماعیل ڕسول بەڕێوەبەری گشتی بە وتەیەکی بەخێرهاتنی میوانەکان کۆڕەکەی کردەوەو پەنجەی بۆ ئەوە کێشا کە ئەم کۆڕە لە چوارچێوەی ئەو نەخشە ڕۆشنبیریەدایە کە دەزگاکەمان دایناوەو لە ماوەی ئەمساڵدا لە سەر ڕاپەڕاندنی بەردەوام بووە ، هەروەها باسی ئەوەی کرد کە لە ماوەی داهاتوودا بەرنامەی چالاکی ڕۆشنبیری دەزگاکەمان بە گوڕتر دەبێت و ڕێگای فراوانتر لە بەردەم هاوکاری ئەم دەزگایە لەگەڵ کۆڕە ڕۆشنبیریەکانی گەلەکەماندا دەکرێتەوە بۆ برەودان بە بزوتنەوەی ڕۆشنبیریمان ، هەروەها مەبەستی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری (بەیان) ی لە بەستنی ئەم کۆڕە ڕوونکردەوە بە نیازی لێدوان و پێشخستنی شیعری کوردی ، دوای ئەوە ، گفتوگو لە سەر پرسیارەکان دەستی پێ کردوو کۆڕی یەکەم لە لایەن مامۆستا ع . ع شەونمەوە گێڕراو پرسیارەکانی ئاراستەی بەشدارانی کۆڕەکە کردو کۆڕی یەکەم هەتا پاشنیوەڕۆیەکی درەنگی خایاندو ئێوارە کۆڕی دووەم بەستراو مامۆستا کەریم شارەزا سەرپەرشتی گێڕانی کردو بۆ ڕۆژی دووەم دوا کۆڕ بەستراو لە لایەن مامۆستا صلاح شوانەوە پرسیارەکان ئاراستە دەکراو بەشداران قسەیان لە سەر دەکرد ..

لە ماوەی ئەو دوو ڕۆژەدا ، کە سێ دانیشتنی تیا سازکرا گفتوگو دەربارەی بزوتنەوەی شیعری کوردی و ئەو قۆناخانەی پیاتی پەڕیوە بە شێوەیەکی مەوزوعی دلسۆزی و بە تەنگەوە هاتنی ئەم لایەنە ئەدەبیەی گەلەکەمان بەرێوە دەچوو ، بێگومان ئەم کۆڕەو چالاکی بەم جۆرە کە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاو کردنەوەی کوردی سازیان دەکات ، دەورێکی چاک لە پێشخستنی بزوتنەوەی ڕۆشنبیریماندا دەگێڕێت .

- **دواکۆڕومال ئاوایی :**

لە دواکۆڕدا کە بەیانی ڕۆژی ٧-١١-١٩٨١ بەسترا دوای تەواو کردنی لێکۆلینەوەی پرسیارە ئامادە کراوەکان گفتوگۆیەکی دوورو درێژو سوود بەخشی‌تر دەربارەی گەلێ کاروباری تری ڕۆشنبیری کرا . بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی داوای لە ئامادە بووان کرد کە چ پێشنیارێکیان هەیە دەربارەی خۆ ئامادە کردن بۆ بەستنی دیدارێکی فراوان کە لێکۆلینەوەی فراوانی دەربارەی شێوەی نوێی شیعری کوردی تیا پێشکەش بکرێ ، هەروەک پێشنیار کرا بۆ بەستنی کۆڕێکی فراوان بۆ لێکۆلینەوەی باری ڕەخنە لە ئەدەبی کوردیداو دیسان بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی خۆ ئامادە کردنی بۆ دامەزراندنی ئارشیفێکی ڕۆشنبیری و مێژووی بۆ نووسەرو شاعیرو ڕۆشنبیرانی کورد ڕاگەیاند کە دەزگاکەمان بە کردەوە بیر لە بە جێ هێنانی دەکاتەوە نووسینگەکانی دەزگاکەمان ئاگادار کراون بۆ کۆکردنەوەی مێژووی ژیانی نووسەرو شاعیران و دیسان کردنەوەی ئارشیفی دەنگی ، واتە ساز کردنی گفتوگو لەگەڵ نووسەرو ڕۆشنبیران و هەڵگرتنی بۆ باشەڕۆژ وەک کەرەستەیەکی ڕۆشنبیری بە کەڵک ،دیسان بیر لە دروست کردنی دەستەیەکی سینەمایی لە دەزگاکەدا دەکرێتەوە بۆ تۆمار کردنی چالاکیە ڕۆشنبیریەکانی .

لە دوایدا بەڕێز مامۆستا اسماعیل ڕەسول دوی خوازی لە بەشدارانی کۆڕەکە کردو ئامادەیی هەمیشەیی دەزگاکەی پیشاندا بۆ بە تەنگەوە هاتنی پێداویستی پێشخستنی چالاکی ڕۆشنبیری .

نووسەرو شاعیرو ڕۆشنبیرە ئامادە بووەکان بە دڵ دەستی ڕێزیان نا لە دەزگاکەو چالاکیەکانی و تەقەللای تایبەتی بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی لەم بارەیەوە هیوای سەرکەوتنی تەواویان بۆ خواست و لە لای خۆشیانەوە ئامادەیان پیشاندا بۆ هەموو جۆرە هاوکاریەکی بە سوود لەم بارەیەوە لەگەڵ دەزگاکەماندا .

ئەوەی شایانی باسە پوختەیەکی تیروتەسەلی ئەم کۆڕەو دانیشتنەکانی لە گۆڤاری « بەیان » دا بڵاو دەکرێتەوە .

ئەو پرسیارانەی لە کۆڕەکەدا گفتوگۆیان لەسەر کرا

١ - شیعری نوێی کوردی لە چ قۆناغێکدایەو ؟ پلەی لە چوارچێوەی شیعری جیهانیدا لە چ ئاستێکدایە ؟

٢ - شیعری نوێی کوردی لە نێوان سوودوەرگرتن لە کەلەپووری شیعری کوردی لەلایەکو - سوود وەرگرتن و لاسایی کردنەوەی شیعری عەرەبی و جیهانی لە لایەکی ترەوە - چۆنی دەبینن ؟

٣ - شیعری کوردی بەکۆن و نوێیەوە - وەکو دەق و - وەکو شیعریش بەگشتی - لە نێوان دینامیکیتی و ئەرکە ڕۆژانەکان لەلایەکو - ئیستاتیکاو ئەمریدا لەلایەکی ترەوە - چی کردووەو چی پێویستە بۆ ئێستاو داهاتووی خۆی بیکات ؟

٤ - شیعر لە نێوان بەهرەو شیعر سازیدا چۆن هاوسەنگیی خۆی دەپارێزێت ؟

٥ - خوێنەری ئەمڕۆی شیعری کوردی چی لە شیعر دەوێت و ؟ چاکەو خراپەی ویستی ئەم خوێنەرە لە سەر شاعیرانی ئەمڕۆمان چییە ؟

٦ - ڕەخنەی ئەدەبی دەربارەی شیعری نوێی کوردی چەند خزمەتی شیعرو شاعیران لەلایەکو - خوێنەر لە لایەکی ترەوە کردووە ؟

★ بەبۆنەی ساڵی جبران خەلیل جبرانەوە ★

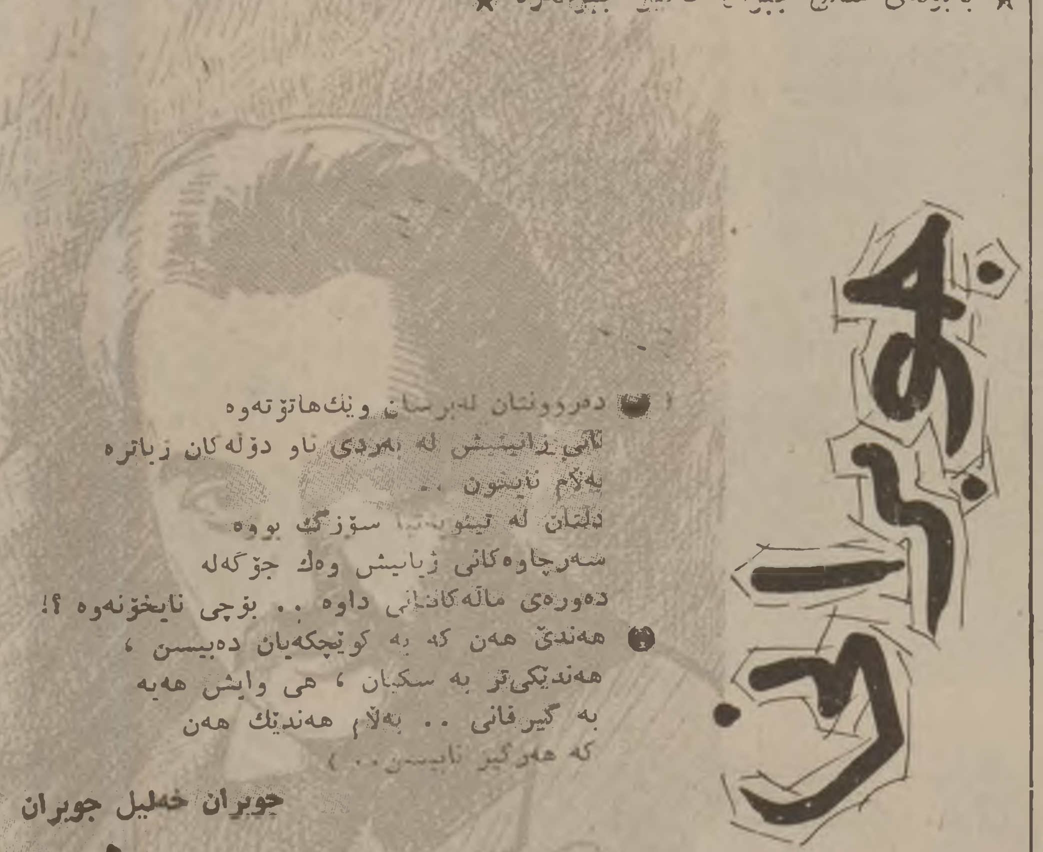

(دەروونتان لەبرسان وێک هاتۆتەوە
ئانی زانینیش لە بەردی ناو دۆڵەکان زیاترە
بەڵام نایبینن ..
دڵتان لە تینوێتیا سۆزگێ بووە
سەرچاوەکانی ژیانیش وەک جۆگەلە
دەورەی ماڵەکانتانی داوە .. بۆچی نایخۆنەوە ؟!
هەندێ هەن کە بە کوێچکەیان دەبیسن ،
هەندێکی‌تر بە سکیان ، هی وایش هەیە
بە گیرفانی .. بەڵام هەندێک هەن
کە هەرگیز نابیسن ..)

جوبران خەلیل جوبران

هونەرمەندو مرۆڤ

نەژاد عزیز سورمێ ئامادەی کردووە

★ نووسەرو شاعیرو هونەرمەند ، ساڵی ١٨٨٣ لەدایکبووە ، لە قوتابخانەی (الحکمة)دا لە بەیرووت خوێندوویەتی .

★ هونەری لە شاری (پاریس)ەوە خوێندووەو هونەرمەندی ناسراو (ڕۆدان)یش کاری تێ کردووە.

★ مێرمنداڵ بوو کە لەگەڵ هەندێ لە خزمەکانی کۆچیان بۆ وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا لێنا ، بە جێئیلیش بۆی گەڕایەوە ، ئیتر لەوێ دەستی دایە وێنە کردن و زوربەی شیعرو پەخشانیشی لەوێ نووسین .

★ لە ساڵی ١٩٢٠ بە سەرۆکی (رابیتەی تەلەمی) هەڵبژێرا کە ئەم ڕێکخراوەیش ئەدیبەکانی دەرەوەی وڵاتی تێدا کۆبووەوە .

★ یەکێکە لەوانەی کە داوای نوێ کردنەوەی کرد لە ئەدەبی عەرەبیدا .

★ کە تازە دەستی دابووە نووسین سۆزو یاخی بوونێکی لەرادەبەدەری دەردەبڕی لەدواییدا هاتە سەر فەلسەفەی ڕوحانیەتی ڕۆژهەلاتی کە مۆرکێکی سۆفیزمی پێوەیە .

★ ئەم کتێبانەی بە عەرەبی نووسیوە : (الموسیقی ، دمعة وابتسامة، عرائس المروج ، الارواح المتمردە ، الاجنحه المتکسرە، المواکب ، العواصف ، البدائع والطرائف) .

★ ئەم کتێبانەشی بە زمانی ئینگلیزی نووسیووە : المجنون السابق ، النبی ، رمل وزبد ، یسوع أبن الانسان ، الهة الارض ، التائە ، حدیقة النبی .

★ لە ئەمەریکادا کۆچی دوایی کردو تەرمەکەیان هێنایەوە گوندی (بوشرا)و هەر لەوێش مۆزەخانەو پیشانگایەکیان بۆ ڕێکخست .

ئەم ساڵ بە ساڵی جوبران دانراوە ، بەم بۆنەیەوە لە گەلێک ڕۆژنامەو کۆڤارو ئێستگەی ڕادیۆی جیهان باسی دەکرێ ، بەڵام دیارترینی ئەو کارە ئەدەبیانەی کە لە یادی پەنجا ساڵەی جوبرانەوە ئەنجام دراین ، لێکۆلینەوەی دکتۆر جەمیل جەبرە کە دەربارەی گەلێک لایەنی ژیانی جوبرانەو لە دوو توێی کتێبێکدا بڵاوی کردۆتەوە .. وەکو گوتمان دکتۆر جەمیل لەم لێکۆلینەوەیەیدا ڕووناکی دەخاتە سەر زۆر لای تاریک و شاراوەی ژیانی ئەم مرۆڤە ژیان دەبوو ، یەکسەر بەرەو هونەرمەندەی کە لە بنارەوە گەیشتە لوتکەو لە کووچەو سوقاقی هەژاری و تاریکی و بێدەرەتانیەوە پێی نایە ناو کۆشک و پاڵەخانەی زانست و ڕووناکی .

ژیانی جوبران هەمیشە ململانێ بووە لەگەڵ ئەو واقیعەی کە تێیدا ژیاوە ..

کاتێ دووچاری کارەساتێکی ژیان دەبوو یەکسەر بەرەو منالی دەگەڕایەوە.. منالی‌ی جوبران لە سروشتێکی پاک و بێ گەرد هەڵکێشرابوو، بۆیە کە بەرەو منالی دەگەڕایەوە ، بەرەو ئەو سروشتە پاکە دەگەڕایەوەو دەیکرد بە ڕووپۆشێک و واقیعی خۆی پێ دادەپۆشی.

تازە خۆی ناسیبوو ، کە تووشی گەلێک گرێ بوو ، لە هەموویان زیاتر هەژاری و نەزانین و کورتەبالایی و نەخۆشی و گرێی مردن- بوو .. بەڵام لە هەموو گرێیان ئاڵۆزتر گرێی ئۆدیب بوو .. باوکی خۆی نەدیبوو ، خۆیشی لەگەڵ چینە داپلوساوەکاندا دەدی ، بۆیە ڕووی دەکردە خەیاڵ و ئەفسانە دوروستکردن لە خەیالی خۆیا ، خۆی بە میرێک دەزانی ..

هەر لە منالیشەوە هەستی بەوە دەکرد کە زەین و عەقلێکی تایبەتی هەیە ، هەولی خۆپێگەیاندن و فێربوونی دەدا لەم ڕێگەیەشدا گەلێک کۆسپی هاتنە پێش کە لە ئاکامدا نەیدەهێشتن و ڕەشی دەکردنەوە ..

هەستی بە خۆی دەکرد ، کورتەباڵایە ، بەتایبەتی لەو کاتەدا پەیوەندی لەگەڵ (ماری هاسکل)دا پەیدا کرد ، بۆیە هەمیشە بیری لە باڵای خۆی دەکردەوە وای بە بیردا دەهات باڵابەرزی وەکو خۆی نی‌یە ، تەنانەت زۆر جاران خەونی دەدی ، لە خەونیدا خۆی بە باڵابەرزی دەدی کەچی کە وەخەبەر دەهات و خۆی دەدیتەوە ، هەر جوبرانی جارانە ...

بەم جۆرە جوبران مرۆڤێکی ئاسایی نەبوو بەڵام هونەرمەندانەش ژیا . لەگەڵ هەموو دەردو ئازارێکی ئەم ژیانەیش کۆڵی نەدا تا لە ئاکامدا بوو بەو جوبرانەی کە خاوەنی شێوازێکی تایبەتی بێ لە نووسیندا ، تەنانەت لە بیرکردنەوەشدا .

ئۆلکلور

حەیرانوکەڵ ٦

● کمال یاسین ڕیکانی ●

ئەز بلبلم بلبلەکێ دینم
شەڤێ دخوینم
ڕۆژێ دمینم
ئەز مێهڤانێ بەژنەکا شرینم

★ ★ ★

ئەز بلبلم بلبلەکێ گێژم
شەڤێ دخوینم
ڕۆژێ دبێژم
ئەز مێهڤانێ بەژنەکا درێژم

★ ★ ★

ئەز بلبلم بلبلەکێ لالم
شەڤێ دخوینم
ڕۆژێ دنالم
ئەز مێهڤانێ بەژنەکا شەپالم

★ ★ ★

ئەز بلبلم بلبلەکێ دینم
ژ دەشتێ تێمو زوزانا دچەرینم
چاڤەرێ بەژنەکا بلندم
دێمەکێ شرینم

★ ★ ★

○ - من ئەڤ حەیرانوکە یاگولێ بووی ژ دەڤێ « حەجی عەلی » خەلکێ گوندێ (بنستان)ە ل ناڤ ڕیکانیا . ژێ وی نێزیکی (٨٠) سالایە .

Institut Kurde de Paris

وتەمێژوویی یەکەی سەرۆکی فەرماندە «صدام حسین»

«پاشماوە»

جدیو ئیجابی سەیری ئەم پرۆژەیە دەکەن و لێ دەکۆڵنەوە بە عەقڵێکی کراوەو ئەوەی لێ زیاد دەکەن کە راستەو لەو باوەڕەدان کە ئەرکە ، خاڵێکی‌تر لە پرۆژەکەدا وتمان بێگانە لەگەڵ جیاوازی دۆستایەتیمان ، تیایاندا دۆستی ئەمەریکاو تیاندا دۆستی فەرنسایەو تیایدا دۆستی یەکێتی سوڤیەتەو تیاندا دۆستی چینە ، بەپێی بۆ چونمان دەربارەی دۆستایەتی زانراوی دەوڵەتان ئێمە ناتوانین داوابکەین لە هەموان دۆستی یەك دەوڵەت بن و لەوانەشە هەر لە بەر ژەوندی نەبێت هەموان دۆستی یەك دەوڵەتو دوژمنی دەوڵەتانی تر بن .

دۆستایەتی لەگەڵ بێگانەدا

بەڵام با لەسەر شتێك لەو دۆستایەتی‌یە رێك بکەوین .. دۆستایەتی سەودا دەکاتو چەك دەکرێتو پرۆژە وەردەگرێتو تەئمینات لە بەنکەکان دادەنێتو لە سیاسەتی نێو دەوڵەتیدا هەڵوێستێکی سیاسیی وا دەوەستێت کە لەگەڵ هەڵوێستی برا عەرەبەکانی تری تۆدا لەبارەی مەسەلەکانی دەرەوەی نیشتمانی عەرەبی‌یەوە نەگونجێت ئەمە هەموو دەمەتەقێی پێ‌دەوێ .. بینەو بەردە .. رێك کەوتن و جیاوازی لە توانادایە بەڵام با لە سەریەك نوقتە رێك بکەوین . هەموو ئەو دۆستانە لە دەرەوەی نیشتمانی عەرەبدا دەبن بە سوپایی .

لە دەسەڵاتیشنداو نەك لە ناوەوەی نیشتمانی عەرەبدا چونکە هەر یەکێك بهێنین ئەوەی تریشی بەدوادا دێ ئیتر پاشان لەباتی ئەوەی هەر بەشیو پشکی خۆمان بین دەبینە بەش و پشك .. ئێمە دەمانەوێ بەش و پشکی خۆمان و لە رێگەی تەفاعولەوە ببین بە بەش و پشکی مرۆڤایەتی لە رێگەی تەفاعول لە پەیوەندیماندا بە نەتەوەو گەلانی ترەوە . زۆری براکان پرۆژەکەیان پەسند کردو هەندێکیش بەرهەڵستییان کرد ..زۆریش نەبوون ..بەڵام ئێمە ئەم پرۆژەیەمان پێش‌کەش بە کۆنگرەی بەرزی عەممان نەکرد چونکە شەڕی بەسەرداهاتو ئێمەش کە ئەم فیکرەیە دەخەینە بەر چاوی براکانی عەرەبمان مەبەستمان شتێکی خۆیی عیراقی نی‌یە .. بۆیە ئەگەر لە گۆنگرەی عەممانداا پێش‌کەشمان بکردایەو عەرەبەکان پەسندیان بکردایە ئەوسا بێ‌گومان کارێکی رەوابوو پێیان بڵێین باشە دە وەرن لەگەڵماندا بووەستن .. ئەگەرچی ئەمەش بۆ ئێمە کەمی نی‌یەو بۆ عەرەبیش شوورەیی نی‌یە کە شان‌بەشانی برایانی خۆیان بووەستن کاتێ کە لەگەڵ بێگانەدا بجەنگێن لەپێناوی بەرگریی کردن لەو شتە پیرۆزە زانراوەکان .. کەوا بریتین لە سەربەخۆیی‌و ئاسایش‌و بەرژەوەندی نیشتمانی‌و نەتەوەیی .. بەڵام ئێمە هەمیشە وا بە چاك دەزانین کاتێك کە دەربارەی کاری بە کۆمەڵ فیکرەیەك بخەینە ڕوو پشکی عیراقی تێدا نەبێت ، بەلکو پشکی عیراق لەبازنەی یەکێتیی هەڵوێستی نەتەوەییدا بێت نەوەکو ببێ بە حاڵەتێك کە هەڵوێستی نەتەوەیی بە هەل بزانێ یان بیکا بە رووپۆشێك .. دەنا بە زۆری نازانین بۆ عەرەب کاتێك داوایان لێ‌بکەین نەك هەر بە دەربڕینی سیاسی یارمەتیمان بدەن بەڵکو شەڕیشمان بۆ بکەن .. چونکە ئێمە شان‌بەشانی هەموو ئەوانە شەڕمان کرد کە لە دژی بێگانە جەنگان بەبێ ئەوەی داواشمان لێ‌بکەن بەڵکو شان‌بەشانی هەندێکیشیان شەڕمان کرد کە لەگەڵیانا دەجەنگاین . ئەو وەختەی کە بێگانە خاکەکەی پێ‌شێل کرد وامان زانی کەوا خاکی بەغدای پێشێل کردووەو چووینە ئەوێ‌و ئێوەش دەیزانن خۆ ئەوە شوورەیی نی‌یە ئەگەر بە سووریایی‌یەك بڵێین وەڕە لە تەکماندا شەڕ بکە ، هەروەها بە ئوردنی‌یەك یان مەغریبی‌یەك یان سعوودی‌یەك ، چونکە ئێمە یەك دارین با لك‌وچڵیشی جیاواز بن بەڵام لە ئەنجامدا دەبێ زەوی هەر یەك زەوی بێت ئەویش نیشتمانی عەرەبە ، ئەمەش تەنیا ئەگەر ئێمە چارەسەری بکەین ، هەمو بووارەکان پێش‌کەوتوون ـ چونکە ئەم جۆرە دانیشتنە ، هەروەکو بزانم برایای عەرەب پێش بیست ساڵ دانەدەنیشتن .. ئیتر دڵنیام ، وە پەسند نی‌یە ، راتان هەرچۆنێك بێت ، برای نوێنەری قەطەر .. یان برای نوێنەری عیراق .. لە توانادا نی‌یە فیکرەیەکی راست پێش‌کەش بکات کە بێ‌گومان بە جۆرێك یان شێوەیەك کارتان لێ‌بکات ؟ کە وابێت ئەمە هەمووی عەرەب لە یەك نزیك دەکاتەوە ، کاری یەکێتیی عەرەبیش خۆ هەر مەرجنی‌یە بریتی‌بێ لە یەك دەستوور .. یەك سەرۆك بۆ یەك رژێم ، بەلکو یەك حاڵەتەو روو لە گشتی دەکات .. ئەو حاڵەتەی کە لەگەڵ بوونی گەلێ رژێم‌و سەرۆکو .. هی‌تردا ناکۆکی لە کاروبارە سەرەکی‌یەکانی بەرژەوەندی نەتەوەدا نامێنێ . بەڵام ئەگەر دوو رژێم یان زیاتر بێن یەك‌بگرن‌و یەك دەستوور بۆ خۆیان دابنێن‌و یەك سەرۆك هەڵبژێرن یان بە نۆرە سەرۆکایەتی بکەن ؟ ئەمە کارێکە خراوەتە بەردەم برایانی عەرەب خۆیان هەریەکەو بەپێی بۆچوونی خۆی‌و بەپێی بەرژەوەندو بەپێی تواناو هەل‌ومەرجی خۆی .. بەڵام گرنگ مەسەلە بنەڕەتی‌یەکانە ، واتا نەبەین‌و بڵێین بە نموونە صدام حسین حەزی لە رژێمی توونس نی‌یە ، گریمان سبەینێ فەرەنسا هات‌و لە توونسدا دابەزی ئایا دەبێ بووەستم ؟! چۆن بەرگریی لە بەغدا بکەم‌و بەرگری لە توونس نەکەم ئەگەر لەگەڵ رژێمەکەشدا ناکۆکی‌یەکم هەبێ با هەڵی‌بگرم بۆ دوای دەرکردنی فەرەنسی‌یەکان ، دەگەڕێمەوە بەغدا ئەو دەمە بە رژێمەکەی توونس دەڵێم من لەگەڵ تۆدا ناکۆکم .

عەرەبێك لە هەر کوێیەکەوە رسوا بکرێت لە ئەمەریکاوە پێویستە لە سەرم لێرەوە هەست بە زەبری رسواکردنەکە بکەم کە لە ئەمەریکاوە کراوەتە سەر کابرای عەرەب لە کاروباری تردا دوور نی‌یە جیاواز بین ، ناڵێم هەردەبێ جیاوازبین .. نا .. ئاواتەخوازین لەسەر هیچ شتێك ناکۆك نەبین بەڵام دەبێ وا دابنێین کە هیچ بەدوور نی‌یە ژمارەیەك رژێم لە نێو خۆیاندا لە هەوندێ شت رایان جیاواز بێت بەڵام هەندێ شتی بنەڕەتی هەیە ، وای بە چاك دەزانین پەنا بەخوا کە هەوڵ بدەین وتووێژ بکەین .. ئارام بگرین‌و خۆ بەخت بکەن تا دەگەینە ئەو کاروبارە بنەڕەتییانەی کە چارەیان دەکەین‌و دەبن بە نەریتێك‌و دەڵێین ئەمەیان بنەڕەتی‌یەو ئەوانی‌تر هەموو ساڵێك لە کۆنگرە بەرزەکانماندا دەمێنن کاتێك کە مەسەلەیەك چارە دەکەین ئەویشی دەخەینە سەرو دەڵێین ئەوانی‌تر وتوویژی لەسەر دەکەین هەتا ـ ان شاء الله ـ رووبەری ئەو کاروبارانەی ناکۆکین لەسەریان کەم دەبێتەوە چونکە جیاوازی‌و ناکۆکی لە نێوان خۆماندا دووباری پڕ لە مەترسییان پەیدا کردووە .. کەلەبەرێکە بۆ بێگانە لێ‌یەوە بێتە ناو نیشتمانی عەرەبی‌و گەڕاندنەوەی شێوازی‌تروبە شێوەی ترو داخستنی بنیات‌نان‌و پەیدانە .. ئەمەش‌مانای وانی‌یە کە داوا کردنێکە بۆ ئەوەی لە هەڵە یان ناتەواویی لە هەموو شوێنێکدا بێ‌دەنگ بین .. بەڵکو پێویستە راستی‌یە مەوزوعی‌یەکان بڵێین بۆ ئەوەی بزانین چۆن بەرامبەریان رەفتاو دەکەین .

لەسەر بناغەی ئەو هەست کردنەوە ، هەست بە بەختیاری دەکەم کە بە ئێوە گەیشتم ، ئیتر هەمووتان بەخێربێن‌و تکا دەکەم سڵاوی من‌و سڵاوی سەرکردایەتی لە عیراقدا بگەیەنن‌و لەو بڕوایەدام کە گەلی عیراقیش لەم سڵاو ناردنەدا بەشداریمان دەکات بۆ هەموو کاربەدەستانی ئەو دەوڵەتانەی کە نوێنەرایەتییان دەکەن ، لەگەڵ ئاواتمان‌و هیوامان کە هەموو ساڵێك بە یەك بگەنەوە .. و دیداری یەکتر بکەین لە هەر رادەیەکدا بێت‌و حاڵەتێکی نوێ زیاد بکەین‌و حاڵەتێکی خراپ بەلاوە بنێین .. پێویستیشە بەرلەوەی کۆتایی بە ووتەکەم بهێنم بڵێم ئەم بیروڕایانە لەبەر ئەوە نی‌یە چونکە ئێمە لە شەڕداین ، ئێمە ئامادەین بیست ساڵ شەڕ بکەین بەبێ ئەوەی روو لە عەرەبێك بنێین وەرە شان‌بەشانی ئێمە شەڕ بکە .. بەڵام شانازی بە هەر عەرەبێکەوە دەکەین بێ شەڕمان لەپاڵدا بکات .. ئەم ووتەیەش هەرگیز لە هیچ هەست کردنێك بەبێ هێزی‌یەوە هەڵنەستاوە .. وە لەسەر بناغەی هیچ حیسابێکی تەکتیکی بنیات نەنراوە ،. ووتەی عەرەبێکی هاونیشتمانە لە خاکی عیراقداو بەپرسیاریی هەرگیز بە خەیاڵیدا نایەت مەگەر لە شوێنی خزمەتکردندا نەبێت .. خزمەتی عەرەبان هەر چۆنێك‌و هەر وەختێك داوایان کردو ئێمە توانیمان پی‌ی‌هەستین‌و خزمەتی عیراقی‌یەکانیش ان شاء الله .. هیوادارم سڵاو بگەیەنن بە هەموو برایانی کاربەدەست ، ئینشاللا هەمیشە بە سەربەرزیتان دەبینین لە وڵاتانی خۆتانداو لە نێوان نەتەوەو گەلاندا ، ئەو کاتەی کە بەهێزتان دەبینین هەست بە هێزێکی سەربار دەکەین ، ئەوکاتەش هەر ناتەواویەك لە ئێوە ببینین هەست بە ئازار دەکەین ، چونکە زەمان چاوەڕوانیتان ناکات ، هەمووتان کە دەڵێم چاوەڕوانیتان ناکات مەبەستم لە صدام حسین‌و هەمووانی ترەوە دەست پێ‌دەکەم .. ئێوە خۆتان دەبینن لە جیهاندا چ پەرەسەندنێك روودەدا .. ئێمە باسی شتەباشەکانمان کرد ، بەڵام ناشبێ شتە خراپەکانمان لە بیربچێتەوە لەوەدا کە پەرەسەندنی نیسبەتیانە ئەگەر لەگەڵ پەرەسەندنی جیهانی‌دا بەراوورد بکرێت پێویستە زۆر زیاتر بکرێت بۆ ئەوەی ماوەی نێوان پەرەسەندنی جیهان‌و پەرە سەندنی ناو نەتەوە یان نیشتمانی عەرەبی دوورودرێژ نەبێت ، ئاواتە خوازم لە کارەکەتاندا سەرکەوتووبن ..سوپاس

لەم دیدەنی‌یەدا بەرێز طارق عزیز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتیی شۆڕش جێگری سەرۆکی وەزیران‌و طارق حمد العبدالله رازگری گشتی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتیی کۆماری بە وەکالەت‌و لطیف نصیف جاسم وەزیری رۆشنبیری‌و راگەیاندن بەشدار بوون .

رەفسنجانی ترسنۆك :

دەنگ‌و باسی گەیشتو لەسەرچاوەی باوەڕ پێ‌کراوەوە بە وێنەوە ئەو بارە ترسنوکیەدووپات دەکاتەوە کە تاقمەکەی خومەینی جادووگەر تیا دەژی ، ئەوانە ئەوندە ترساون هەموو کاریان هاتۆتە سەر پاراستنی خۆیان ، وێنەیەکی رەفسنجانی گەیشتوە بە ئاژانسەکانی جیهان کە لە ترسا وەك مشك خزاوەتە کون‌و تاقمێ پاسدار دەیپارێزن لەم وێنەیەدا رەفسنجانی لە جاڵێکی تایبەتیدا نوێژ دەکات . چونکە دەترسێ لەکاتی نوێژدا باشتر بپێکرێ .

FINE RUGS, CARPETS AND TEXTILES

پیاوەکانی خومەینی مافوورە چاکەکانی ئێران بۆ خۆیان ئەفرۆشن !

چەند سەرچاوەیەك لە لەندەنەوە بڵاوی کردۆتەوە کە پیاوەکانی خومەینی مافوورەکانی ئێران ئەفرۆشن‌و پارەکەش ئەخەنە گیرفانی خۆیانەوە .

سێ کەس لە ناودارەکانی ئێستای ئێران ئەم ئیشانە ئەکەن ئەوانیش ئەمانەن :

(حجة الاسلام ـ قراعتی) کە ئەندامی پەرلەمانەو ئێستا لە لەندەنە . جلال‌الدین فارسی سەرۆکی ئەنجومەنی فێرکردن‌و حجة الاسلام هادی کە ئەندامی پەرلەمانە . لە تشرینی یەکەمی رابووردودا (٣٣٠) مافو ریان فرۆشتوە بە کۆمپانیای (شوت‌بای) بە (٥) ملیون‌و (٣٤٥) پاوەنی ئیستەرلینی .

سوار چاکانی ـ پاشماوە

دەلۆری ، یەك تۆپ ، بازدە بنکەی تەقەمەنی‌و دوو روانگەو لەم رۆژەداو بۆرۆژی چوارەم فرۆکەکانمان بۆردومانی بنکەکانی دوژمنیان لە ناوچەی خواروو کردوەو راستەوخۆ نیشانە گرنگەکانی دوژمنیان پێکاوە .

● ٩-١١-١٩٨١ :

١١٠ کوژراو ، سێ دەبابە ، چوار سەربازبەر ، سێ مدرەعە ، ٣ لۆری ، سێ تۆپ ، نۆبنکەی تەقەمەنی و دوو روانگە .

● ١٠-١١-١٩٨١

٥٩ کوژراو ، دوو دەبابە ، یەك سەرباز بەر ، بیست لۆری‌و یەك تۆپ‌و پێنج بنکەی تەقەمەنی .

● ١١-١١-١٩٨١ :

٨٥ کوژراو ، چوار لۆری ، دوو تۆپ ، سێ بنکەی تەقەمەنی ، سێ روانگە ، فرۆکەیەتی سەمتی . لە ماوەی رۆژانی رابووردوشدا فرۆکە ئازاکانمان بەردەوام بوون لە بۆردومانی بنکە عەسکەری‌یەکانی دوژمن‌و زیانی سەرو ماڵی زۆری پێ‌گەیاندون .

نووسینەوەی ـ پاشماوە

پانتۆکەی دزیبێ (هەر چەندە هەر ئەویش دزیویەتی) . بەڵام لە راستیدا بە هۆی ئەوەوە بوو کە ڤۆدگاکەی لە بەر چاوی خۆی دەڕێژی‌و ناهێڵێ بیخواتەوە . لێرەدا مەبەستم ئەوەبە لەو کاتەوە جۆرە گۆڕانێك لە ناخی ئیمیلیاندا دەردەکەوێ و تەنانەت لە بیرەوەری‌یەکانیشی نزیك دەخاتەوەو هەندێکیانی بیر دەکەوێتەوە.

٣ ـ مۆردین : لای دیستۆفسکی پیرێژنێکەو ئەوەندە بایەخ بە دەورەکەی نەدراوە ، بەڵام لای جەلیل دەورێکی سەرەکی هەیەو لە هەموو بەشدارەکانی کە بە هێزتر داڕێژراوە بەو بەری سەر کەوتوویی ووردی حساب بۆ هەڵوێستو هەڵسو کەوتی کراوە بە پێی ئەو کارو مەوقیعەی تیایدایە . مۆردین مرۆڤە (لایەنی چاك‌و خراپی تیایە) . دەبینن لە سەرەتادا دژی ئیمیلیانەو پێی ناخۆشە لای ئیمیلیان بێ . ئەمەش دیارە بۆچی . چونکە لە لایەکەوە وادەزانێ ئیستافی بە هوسی ئیمیلیانەوە یارمەتی ئەم نادا و دەیخاتە پشت‌گوێ لەلایەکی تریشەوە بە نەنگی‌ی دەزانێ خزمەتی یەکێ بکا لەخۆی نزمتربێ . بەمجۆرە دەمێنێتەوە تا وردە وردە تێڕوانینی بۆ ئیمیلیان دەگۆڕێ ، بەتایبەتی کاتێ (ئۆردینۆف)ی خاوەن ماڵ دێت‌و دەیەوێ ئیمیلیان دەرکا . چونکە لەم هەڵوێستەدا ئیمیلیان لە ریزی خۆیدا دەبینێتەوەو هەستی تەواو بەزەلیلی‌و لێ‌قەومانی ئیمیلیان دەکا .

سەرکردەی : پاشماوە

دەنگو باسی رۆژنامە نووسی لە لەندن رای‌گەیانە کە سەرکردەی نوێی سوپای ئێران ناوبراو بە ظهیر نجاد لە هەمان خێزانی لطیف سعید نجادی جولەکەی ناسراوەو ئەندامی بەرزی رێکخراوی سمنوت «کۆمەڵەی زایونیەکان لە تاران »ە .

دەنگوباسەکان باسی ئەو دەورە دەکەن کە لطیف نجاد لە ئاراستەکردنی سیاسەتی رژێمی فارسەکاندا دەیبگێڕێ بۆ هاوکاری لە لە نێوان رژێمی خومەینی‌و کیانی زایونیدا .

لەم بارەیەوە پەردە لە رووی ئەو چەکە لا دراکە لطیف نجاد خزمی سەرکردەی نوێی سوپای ئیران ظهیر نجاد ناردویەتی بۆ بانقی تەسلیفی (ئیسرائیل) لە نیویورك‌و لەوێوە بۆ ئیسرائیل‌و بریتی‌یە لە دوو ملیون‌و ٦٥٠ هەزار دۆلار .

ئەوەی شایانی باسە هاوکاری ئابوری‌و عەسکەری نێوان رژێمی خومەینی‌و کیانی زایونیەکان لە سەرەتای شەڕی عیراق‌و ئێران ساڵی رابوردو کەوتە روو .

ئاورێك ـ پاشماوە

نەخۆشی‌و باکتریۆلوجی شتی ئەنوسی‌و بڵاوی ئەکردەوە لە پەنجاکانیشدا لە گۆڤاری (هەتاو) شتی بۆ بڵاو ئەکرایەوە .

لەگەڵ خوا لێ‌خۆشبوو پەیوەندیمان هەبوو وەبە کاغەز نووسین یەکترمان بەسەر ئەکرد لە ژمارە (یەکی) پاشکۆی عیراق یەکێك لەو کاغەزانەم بڵاو کردەوە ئەگەر بوارم دەست کەوت وام بریارە کە بڵاوکراوەکانی چ لە گەلاوێژەوە یان لە هەتاودا بێت لەگەڵ کاغەزەکەی‌و شتی‌تریش بۆ یاد کردنەوەی لە کتێبێکدا بڵاو بکەمەوە .

بۆ ئاگاداری

بەگوێرەی یاسای جێ‌بەجێ‌کردنی پرۆژەکانی ئاودێری ژمارە ١٣٨ ساڵی ١٩٧١و چاککردنی یاساکە بە یاسای ژمارە ١٨٤ی ساڵی ١٩٧٥ دەربارەی جێ‌بەجێ‌کردنی کاروباری لێکۆڵینەوەو پشکنینی پرۆژەی (خازر ـ کومل) ئەمە راگەیەنراوە :

بە پێی ئەو دەسەڵاتەی‌کە پێمان دراوە لە لایەن وەزیری ئاودێریەوەو بەپێی برگەی (٢) لەمادەی سێ‌یەمی یاسای ژمارە ١٨٤ی ساڵی ١٩٧٥ کە چاککردنی یاسای جێ‌بەجێ‌کردنی پرۆژەکانی ئاودێری ژمارە ١٣٨ی ساڵی ١٩٧١ .

بەمە جێ‌بەجێ‌کردنی کاروباری لێکۆڵینەوەو پشکنینی پرۆژەی ناوبراو رادەگەیەنین کە ئەم پارچە زەویانە دەگرێتەوە :

زەوی ژمارە (٨٧) گوندی (کوراڤا)و ناحیەی سەرسەنگ ، قەزای ئامێدی لە پارێزگای دهۆك .

ئەوانەی پەیوەندیان بەم‌زەویانەوە هەیەو زەرەرمەند دەبن لە ئەنجامی جێ‌بەجێ‌کردنی ئەو پرۆژەیەوە لەسەر ئەو زەویانە پێویستە سەربدەن لەو لیژنە تایبەتیانە کە بە پێی‌یاسای ناوبراو پێك‌هێنراوە لە ماوەی ١٠ رۆژدا لە رۆژی بڵاوکردنەوەی ئەم ئاگاداریەوە بۆ ئەوەی رۆژی کەشف بزانن لەسەر زەویەکانیان .

بەڕێوەبەری گشتی‌ی
ئەندازیار ولید عبدالحمید صالح

شمشاڵ ـ پاشماوە

هەیەو بووە .

سەرەڕای ئەو باسەش ، شمشاڵ ئیمرۆ لە کوردستاندا بە شێوەیەکی کەم دەرئەکەوێت ، تاکەتاکە لەو تیپەکانی مۆسیقا لە کوردستاندا ئەبینرێت .. وا ئەزانم لە بیرچونەوەشی کارێکی گران نیە (چونکە ئەمرۆ شاپەڕی مۆسیقای جازو رۆژئاوایی باڵی بە سەر ئەو ئامێرە فۆلکلۆری‌یەدا گرتووە . ئەوەش وا ئەزانم کە لێنێکە لە دوارۆژدا مۆسیقای کورد بەخۆیەوە ئەبینێت . ئەوەشمان بیر نەچێت باپیراتی هەموو لایەکی ئێمە بە دەنگی بە سۆزی شمشاڵ شادبوون‌و بزەو زەردەخەنەی سەرلێوبان گەشاوەتەوەو هەر شمشاڵیش مایەی پەنجە گوشین یان بووە لە هەڵپەڕکێ‌و خەنە بەنداندا کۆتایی .

ئێران ... پاشماوە

دروستی کردون .

هەروەها پەنجەی بۆ ئەوە کێشاوە کە هێزی بەرهەڵستکاران ئێستا ئەتوانن کۆتایی بە بوونی خومەینی‌و دەستەو دایەرەکەی بهێنی چونکە نایانەوێ ماوە بە خومەینی بدەن کە لەوە زیاتر تاوان‌و هەلە دژی گەلانی ئێران بکات .

دیسانەوە رەجەوی پەنجەی بۆ ئەوەش کێشاوە کە هێزی بەرهەڵستکاری ئێران پشتی لە لایەن گەلانی ئێرانەوە ئەگیرێ‌و بە دڵ‌فراوانی لە لایەن فارس‌و کوردو تورکومان‌و بلوچ‌و عەرەب‌و پیاوانی ئاینی‌و کرێکارو قوتابی‌یەوە یارمەتی بۆ راپەڕاندنی رووخاندنی رژێمی خومەینی‌و دەستەو دایەرەکەی یارمەتی ئەدرێ . دووپاتی ئەوەشی کردەوە کە رژێمی ئێستای کۆنەپەرستی ئێران لەگوێ پێچالی مەرگدایەو ئەم لاوازی‌یەشێتی کە پاڵی پێوە ئەنێ بۆ لەسێدارەدانی بێ‌تاوانانی نەوەی گەل‌و لەدەستدانی نزیك‌ترین لایەنگرتن .

هەمدیسانەوە رجەوی لە کۆتایی گفت‌وگۆکەیدا بۆ گۆڤاری ناوبراو داوای لە هەموو جیهان کردووە بۆ دەرخستنی ئەو تاوانانەی کە رژێمی خومەینی ئەیانکات‌و داوای لە گەلانی ئێران کردووە بۆئەوەی شۆڕش دژی ئەو تاوانبارە بکەن کە ئیستا لەئێراندا بەناوی موسوڵمانەتیەوە کار ئەکات .

Institut Kurde de Paris

شمشال سه‌مفۆنیای كورده‌واری

محمود خۆشناو

شمشال .. له سه‌ره‌تادا ، لــه قامیشێكی نیمچــه ئه‌ستووری بێ گرێ راســت بـــه درێژایی ده‌وروبه‌ری (٤٠)سم وه‌یا زیاتر دروست ئــه‌كراو ناواخنــه‌كــه‌ی ده‌رنه‌هێنراو پاك ئه‌كرایه‌وه .

باشان سه‌ش كون له‌یــه‌ك ئاستو ئه‌ندازه‌و قه‌واره لــه دیوێكی‌و تاقه كونێكی تریش له دیوی ئه‌و دیوی ئه‌كرا ، ئه‌وسا ئه‌بوو به ده‌سكایه‌كی به سوودی مۆسیقا .

به‌ڵام له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئــه‌و شمشاله قامیش بــوو ، ته‌ڕایی‌و هـــاڵاوی ده‌می شمشاڵ ژه‌ن‌و ســـاردی‌و گه‌رمی له‌وانه‌بوو كار بكاتــه سه‌ر ئه‌و ئامێره كه له بـاری پێویست ده‌ربچێت .. گومان له‌وه‌دا نیه هیچ شـــتێك له‌سه‌ر ڕێره‌وی كۆنی خـۆی نامێنێ به‌ڵكو په‌ره‌ئه‌سێنێ ..

شمشالیش له‌لای شـــمشال ژه‌نانی په‌ره‌ی سه‌ندو لـــه قامیشـه‌وه كۆڕدرا به لوونه‌ی ته‌نكی ئاسن‌و ســـتیل‌و .. تاد . به‌ڵام له‌سه‌ر هـــه‌مان ده‌نگ‌و ئـــاوازی رابردووی‌و كونه‌كانیش هه‌مان كون .

شمشاڵ ، یه‌كێكه لـــه مۆسیقا كۆن‌و فولكلوری‌یه‌كانی ناو كۆمه‌ڵی كورده‌واری . ئه‌و ئاوازه‌ی كه له لوله‌ی ته‌نكی شمشاڵه‌وه ئه‌زرنكێته‌وه‌و هه‌ر كونێكی جۆره ئاوازێكی به‌تام‌و چێژێكی سه‌رنج راكێشـــی هه‌یه ، كاتـــێ شمشاڵ‌ژه‌ن په‌نجه‌ی هونه‌ری به ســـه‌ر بیرازی كونــه شمشاڵدا .. دائه‌چه‌قێنێ ، سه‌دان ئاوازی فۆلكلوری زیندوو ئه‌كاته‌وه‌و خه‌ڵقی له‌ززه‌ت‌و تـــامی لێوه‌رئه‌گرن .

شمشاڵ ژه‌ن .. بـــه تایبـــه‌تی شـــوانه‌كانی كوردستان ئاشنایی باشـیان له‌و ئامێره‌دا هه‌بـــه چونكه ئه‌و جـــۆره هونه‌رمه‌ندانه ته‌واوی ژیانی‌خۆیان له پێناوی پوخت‌و نایاب بوونی ده‌نگی به سۆزو ئاكراوی ئه‌و ئامێره‌و خولقانی ئاوازی تازه‌ترو بـــه جۆش‌و خرۆش تـــر به‌خت كردووه .

.. شاعیرو نوســـه‌ره نـــاودارو به‌رزه‌كانیشمان هه‌ریه‌كه‌یان زیاتر له چـــه‌ند جارێك باســـی شمشالیان كردووه .

خوێنه‌ری به‌ڕێز

ئه‌و ساته بێنه‌وه بیر ، كه شوان به‌ره‌و لادێ دێتـــه‌وه شه‌نگه ده‌خزن بـــــــه پێشوازیه‌وه .. كچـــانی بێ‌ئارایش‌و له‌نجه قومری .. هه‌ستی شوان به‌ره‌و شمشاڵ ده‌بزیۆێ ، ده‌ست بۆ به‌رۆكی ئه‌بات‌و شمشاڵ دێنێتـــه ده‌ره‌وه‌و خۆشترین ئـــاواز ده‌هۆنێته‌وه كه لـــه لای گوێگرانی كورد ، لـــــه سه‌مفۆنیای بتهـــۆڤن زۆر به‌تامتره .

دیسان لـــه كاتی ژن‌و ژن خوازیدا « به‌تایبه‌تی له لادێ » شمشاڵ ده‌وری دیـــاری

بڕوانه ل : ٧

ئاورێك بۆ پاشه‌وه

(ت . ب . مه‌ریوانی)
نه‌ریمان

مێژووی هـــه‌فتـــه‌ی ڕابوردوو بۆمان ئه‌گێڕێتـــه‌وه كه ئاواره‌یه‌كی دڵسۆزمـــان له‌وپه‌ڕی نۆڤیانۆسی ئه‌تلانتی له وولاته یه‌كگرتووه‌كانـــی ئه‌مه‌ریكا له ٣٠ی تشرینـــی یه‌كه‌می ١٩٧١ گیانی به خاك سپارد .

ئه‌م هاووولاتی‌یه لـــه سی‌یه‌كاندا رۆڵێكی گرنگـــی لـــه بڵاوكردنـــه‌وه‌ی كتێبـــی كوردیدیـــدا هه‌بوو ، هه‌رچه‌نده ئه‌و حه‌له خۆی فه‌رمانبه‌رێكی بچووك بوو هات له‌گه‌ڵ مستـه‌فـا سائیبدا ده‌ستیان خســـته ناو ده‌ست‌و به ناونیشانـــی (كوردی‌و مه‌ریوانی)یـــه‌وه هه‌شت كتێبی كــوردی‌یان چاپكردو بــلاو كـــردده‌وه كتێبه‌كانیش ئه‌مانه‌ن :

دیوانی نالی‌و دیوانـــی كوردی‌و دیوانی سالم كتێبێ بۆ یاری‌و كتێبێكی تریش بۆ گۆرانی ، كتێبی هه‌مـــوو تونته‌كه‌مان) هه‌روه‌هـــا له‌گه‌ڵ ئه‌حمه‌د شوكری واتـــه (دكتۆر شۆ)ی خۆمـــان ده‌ستیان تێكـــه‌ڵ كـــردو چاپخانه‌یه‌كی چكۆلانه‌یان دانا به ناو (چاپخانه‌ی مه‌ریوانی به‌وه . ئه‌م دڵسۆزه هه‌ر به‌شه‌و خوێندنی ئاماده‌یی تـــه‌واو كردو چه‌ند هه‌وڵی‌داو كۆشا لێره له كۆلیجی پزیشكـــی وه‌رنه‌گیرا ســـه‌ری‌خـــۆی هه‌ڵگرت‌و ڕووی كـــرده

هه‌نده‌ران‌و له ئه‌مه‌ریكا بـــه مه‌به‌ستی خۆی گه‌یشـــت‌و بروانامـــه‌ی ماجێستێری ( ) له بایۆلۆجیا له كۆلیجی شیكاغۆ وه‌رگرت هه‌رله‌وێش دكتوراكـــه‌ی وه‌رگرت‌و له هه‌مان كۆلیـــج بوه مامۆستای باكتریۆلۆجیا . سالی ١٩٥٩ بـــۆ سه‌ردان هاته‌وه ووڵات ، چاوی بـــه خزم‌و دۆســـتان كـــه‌وت گه‌ڕایه‌وه ئیتر تاســـه‌ری نایه‌وه له‌وێ مایه‌وه .

باوكی باس لێكراو ناوی (مه‌لا مه‌حمود)بووه لـــه مه‌ریوانه‌وه هاتوه‌تـــــه (سلێمانی) ئه‌وێ (تاهیر)ی كوڕی له سالی ١٩٠٢ لـــه دایك بووه (به‌هجه‌ت)یشی نازناوی خۆی بووه .

تاهیـــر (به‌هجـه‌ت) مه‌ریوانی گه‌ل‌و وولاتی خۆی له‌بیر نـه‌كـــردبـــوو . له‌ئه‌مه‌ریكاوه هه‌موو وه‌ختێك له چله‌كاندا بۆ گـــۆڤـــاری (گه‌لاوێژ) ده‌ربـــاره‌ی

كه كاره‌كه هێنده به‌له‌زه‌ت‌و خۆشه » .

بڕوانه ل : ٧

ئافـــره‌ت

ئافره‌ت سێ یه‌كی ژماره‌ی جیهانه

له سه‌ر ژمێرێـــكدا ئاشكرابووه كه ئافـــره‌ت (٤٩،٩٪)ی ژمـــاره‌ی دانیشتوانی جیهانه .

ده‌بێ ئه‌وه‌ش بزانین كـــه ژماره‌ی دانیشتوانی جیهان گه‌یشتۆته (٦٣٧) بلیـــۆن كه‌س (٥٦٢) ملیۆنـــــی ئافره‌ته ، به‌م پێ‌یه‌ش ئافره‌ت ده‌بێته سێ یه‌كی ژمـاره‌ی جیهان .

شایانی باسیشـــه (٤٦٨) ملیۆن ئافره‌تی نه‌خوێنده‌وار هه‌یه له (٧٨٣) ملیـــون نه‌خوێنده‌واری جیهان .

ئه‌و ئافره‌ته‌ی بۆ یه‌كـه‌م جار سه‌رۆكایه‌تی كۆمه‌ڵـــه‌ی نه‌ته‌وه یه‌كگرتووه‌كانی كرد

خاتوو فیجاباندیـــت ئه‌هرۆ یه‌كه‌مین ئافره‌تێكـه بوو كه‌بۆ به سه‌رۆكـــی كۆمه‌ڵه‌ی گشتی نه‌تـــه‌وه یه‌كگرتووه‌كان ، خاتوو فیجا یه‌كێك‌بو له ناودارانـــی هیندستان كه له خه‌بـــات دژی داگیركردنی هیندستان له‌لایه‌ن به‌ریتانیاوه به‌شداری كردوو سێ جار تووشـــی به‌ندیخانه بوو .

له‌و كاته‌ی بووبه سه‌رۆكی كۆمه‌ڵـــه‌ی نـــه‌تـــه‌وه یه‌كگرتووه‌كان دایكی چوار منداڵ بوو .

ئه‌م ئافره‌ته سـه‌ره‌ڕای ئیشـــی‌وكـــاری زۆر به‌خێوكردنی منداڵه‌كانـــی فه‌رامۆش نه‌كردبوو ، لـــه هه‌مان كاتیشدا خـــۆی چێشتی ماڵه‌وه‌ش لێ‌ده‌نا .

ئه‌م ئافره‌ته هونه‌رمه‌نده كاروباری ده‌وڵه‌تیشـــس به‌ڕێوه ده‌بات

میلینـــا میدكـــوری ، هونه‌رمه‌ندی ناوداری یۆنـــان له گه‌ڵ ئیشــــ‌وكـــاری هونه‌ریشیدا ده‌ورێكـــی چالاكانه‌و هۆشمه‌ندانـــه‌ی هه‌یه له كاروباری ده‌وڵه‌تـی یۆناندا . میلینا خانـــی هونه‌رمه‌نـــد وه‌زیـــری رۆشنبیری‌و زانیاری‌یه ، ئه‌ندامی په‌رله‌مانی یۆنانیشه .

هه‌وڵ‌و ره‌نجی میلینـــا میدكوری ، تواناو هۆشیاریی ئافره‌تی هونه‌رمه‌ند ده‌سه‌لمێنێ كه پێ‌ی ده‌كرێ له‌م ســـه‌رده‌مه‌ی ژیاندا شان‌به‌شانی هونه‌ره‌كه‌ی خه‌بات بكـــات‌و هونه‌ریش لـــه كـــاروبارو هه‌ڵوێستی رۆژانه جیـــا نه‌كاته‌وه .

ســـینه‌ما

یه‌لمازی هونه‌رمه‌ند ئه‌كته‌رو ده‌رهێنه‌ره

یه‌لماز گوین ، له سه‌رده‌می هه‌رزه‌كاریدا له‌سه‌ر ئـــه‌م ئیشه‌وه ده‌چووه سه‌ر ئـــه‌و ئیش ، ماوه‌یه‌ك ئاوكێش

بووه ، ماوه‌یه‌ك وه‌رزێـــر بووه ، ماوه‌یه‌كیش له‌حیمچی بووه . گه‌لێ ئیشی تریشی كردووه ، دامه‌زرێنـــه‌ری گۆڤارێكی ئه‌ده‌بـــی بووه ، یاسای له زانكۆی ئه‌نقـــه‌ره خوێندوه ، ئابووریش لـــه زانكۆی ئه‌سته‌مبوڵ . یه‌كێكه له نوسه‌ره ناسراوه‌كانـــی توركیا . ســـالی (٩٦١) به‌هۆی بڵاوكردنـــه‌وه‌ی چیرۆكێكـــه‌وه داموده‌زگای ئه‌و سه‌رده‌مه‌ی توركیا (١٨) مانگ له به‌نـــدیخانه‌یان توندكرد . لـــه دوای ئازادبوونی له سالی (٩٦٣)دا له (٤٠) فلیـــم زیاتـــردا به‌شداربووه . له‌وماوه‌یه‌شدا كه ده‌رهێنانی سینه‌مایـــی بازرگانی‌یه‌كاندا كاری ده‌كرد . هه‌ر له‌و سه‌رده‌مه‌شدا خۆی سیناریۆی گه‌لێ فلیمـــی نوسیوه .

سالی (٩٧٠) به فلیمی (هیوا) ناوبانگی ســـینه‌مای توركیای گه‌یانده جیهـــان . گه‌لێ فلیمـــی نـــاوداری ده‌رهێنـــاوه ، وه‌كـــو : (گورگه‌كان برسین)و (پیاوه ترسناكه‌كه)و (ســـه‌یـــێ دوا رۆژه) . دوایشـــس فلیمی (بێ ئومێده‌كان)ی پێشكه‌ش‌كرد ، كه جیاوازیی هه‌یه له‌گه‌ڵ فلیمه‌كانی تریدا ، ئینجا فلیمی (لاواندنه‌وه) .

یه‌ڵمازی هونه‌رمه‌نـــدو ره‌نجده‌ر تووشی گـــه‌لێ كێشه‌و ناخۆشی بووه لـــه سه‌ر بیروڕای پێشـــكه‌وتنخوازنه‌ی . به‌رهه‌مه‌كانـــی یه‌ڵماز جیاوازیی‌و ناخۆشی ، بگره‌وبه‌رده‌ی ناو ژیانـــی كۆمه‌ڵه‌كه‌ی پیشان ده‌ده‌ن .

فلیمی (هاوڕێ) یه‌كێكه لـــه‌و فلیمانـــه‌ی كـــه ناكۆكی‌یه‌كانی كۆمه‌ڵه‌كه‌ی پیشان ده‌دات . فلیمـــی (دڵه‌ڕاوكه) ش كه ئیـــوه‌ی وێنه‌گیراو ڕێگـــا نـــه‌درا ته‌واوبكرێ ، چاره‌ســـه‌ری گیروگرفتی خه‌ڵكی گونده‌كه‌ی ده‌كات .

چاپكراوی نوێ

كۆمه‌له رازێكی منداڵان

دوكتۆر شوكریه ره‌ســـوڵ كۆمه‌ڵه رازێكـــی بۆ منداڵان له رووسی‌یه‌وه كردووه بـــه كوردی‌و لـــه‌م دوایی‌یه‌دا له ناملیكه‌یه‌كی ٦٤ لاپه‌ڕه‌ییدا كه‌وته ده‌ســـت خوێنه‌واران ، بریتی‌یه لـــه چوارده رازی به‌ســـوودو خۆش بۆ منداڵان .

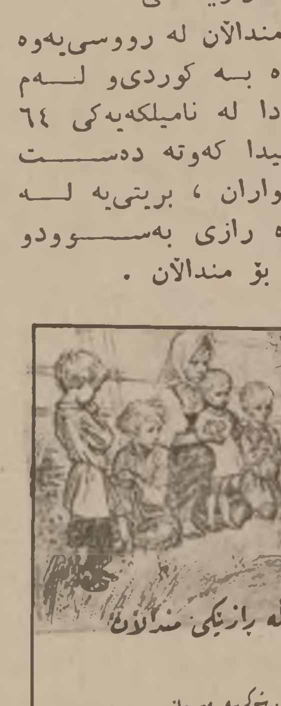

جیهانی منالان

چیرۆكی منالان

ته‌ڵـــه

ره‌زوانێـــك ئاشـــقی كه‌وله‌رێوی بوو ،. ره‌زه‌كه‌ی به قه‌دپاڵی چیایه‌كی بڵنده‌وه بوو .. تـه‌یرو تواڵ لیسیان لێدابـــوو .. له‌ســـه‌رو هـــه‌موویانه‌وه هه‌ڵۆیـــه‌ك هێلانه‌ی كردبوو .. ماوه‌یه‌ك بوو ڕێوی‌یه‌ك به‌نیازی خراپ هامشۆی ئـــه‌و قه‌دپاڵـــه‌ی ده‌كرد ..

رۆژێكیـــــان ره‌زه‌وان ته‌ڵه‌یه‌كی نایه‌وه . له‌ســـه‌ر ته‌ڵه‌كـــه‌ش چه‌شـــه‌ی جێ‌هێشت .. كاتێ ڕێوی ، به‌ماته‌ماته بۆ هێلانه‌ی كه‌وو كۆتر ده‌كـــه‌ڕا ، پارچه‌یه‌ك گۆشـــتی نایابی بینی ! . له‌خۆشیاندا كه‌وته ســـووڕو سه‌ما !! .. هه‌ر ده‌می بـــۆ بردو ته‌ڵه‌كه ته‌قی .. مـــام ڕێـــوی‌ی پـــێوه‌بوو ..

ده‌یقروسكاند ، مه‌پرسه .. گیان‌له‌بـــه‌ری چیـــا له‌هـــاوارو فیزاحـــی واقیان‌وڕما !.

هه‌ڵۆ دای له‌شه‌قه‌ی باڵ‌و له پاڵیا نیشته‌وه .

- چۆنـــه كه‌وتوویته داوی ره‌زه‌وان !؟ خۆ ئێوه‌ی ڕێوی به فێڵ‌و ده‌هۆ به‌ناوبانگن ؟

- به‌قوربابت بـــم حـــالم شڕه .. رزگارم كه ..

هه‌ڵۆ وتی :

- به‌قوربانت بـــم حـــالم باڵنده‌كانی ئـــه‌م چیـــایه تێربكه‌ی .. رۆژی ژه‌مێكیان ئا له‌سه‌ر ئه‌و تاوێرانه بـــۆ دابنێ‌و بڕۆ ..

مام‌ڕێوی به‌ده‌م واقه‌واقه‌وه ووتی :

- وه‌ی به‌سه‌ر چـــاو .. وه‌ی به‌ســـه‌ر چـــاو ! .. له‌مڕۆوه خـــه‌ریك ده‌بم .. هه‌ر به‌مه‌رجێ فریام‌كه‌وی !

- وا منیش رزگـــارم كردیت .

★★

ڕێوی ، به‌شـــه‌له شـــه‌ل دایكێشـــابه دۆڵێكه‌وه .. رۆژێك‌و دووان‌و ســـیان تێپه‌ڕی ، مام ڕێوی گۆڕی گوم‌بوو .. ره‌زه‌وانیش زوو زوو ته‌ڵه‌كـــه‌ی به‌ســـه‌ر ده‌كرده‌وه .

رۆژێكیان مام‌ڕێوی ، بـــۆ مڵ‌وموووش ڕێ‌ی كه‌وتـــه‌وه ره‌زه‌كه .. پارچه گۆشتێكی بینی !.. له‌تاوا هۆشی لای خـــۆی نه‌ما . رابوردووی بیرچووه‌وه .. یه‌ك به‌خـــۆی پڕی پێداكرد !. هه‌ر پڕپێدا كردنی‌و به‌ته‌ڵه‌وه‌بوونی یه‌كێك بوو !.. گۆشتی لێبوو بـــه زه‌هری مار .. واقاندی .. دادی كرد .. هاواری كـــرد .. كه‌س بـــه ده‌نگی‌یـــه‌وه نه‌چوو .. بانگی كرده هه‌ڵۆو تكای خوێنێكی تێداكرد ..

هـــه‌ڵۆ ، ئه‌مجـــاره‌ش له‌هێلانه‌كه‌ی هاته خوارێ . له‌ســـه‌ر گاشـــه‌به‌ردێك به‌رامبه‌ری نیشته‌وه ، وتـــی

- تۆ له‌گـــه‌ڵ هاوتوخمی خۆتدا راست نیت . بـــۆ باڵنده‌ش هیـــچ خێرو بێرت نی‌یه .. په‌یمانه‌كه‌شت نه‌برده سه‌ر !

ڕێوی پاڕایه‌وه ، ووتی :

- له‌ده‌ورت گه‌ڕێم ! .. هه‌ر ئه‌م‌جاره به‌ره‌ڵام‌كه‌ی ، دان‌و ئاوی گشـــت باڵنده‌ی ئـــه‌م چیایه له‌ســـه‌ر من .. به‌كـــۆڵی خـــۆم بۆیان كێش ده‌كه‌م !

هه‌ڵۆ ، چریكاندی .. چیاو دۆڵ ده‌نگیـــان دایه‌وه .. ئه‌مجا ووتی :

- برۆ بێ‌خێر .. چاكه‌ت لێ‌ناوه‌شێته‌وه .. باوه‌ڕم به پاڕانه‌وه‌ت نی‌یه .. ئێســـتا بارت كـــه‌وتووه بۆیه زمانت لووســـه . كـــه ئازاد بووی قسه‌كانی خۆت بیرده‌چێته‌وه .. هـــه‌ڵۆ جـــارێك لـــێ ده‌بوورێت ..

ئه‌مه‌ی ووت‌و فڕی‌یـــه‌وه هێلانه‌كه‌ی .. له‌وێوه چاوی لێبوو ، وا كابرای ره‌زه‌وان به‌لیسێكه‌وه بۆ لای ته‌ڵه‌كـه ده‌چێ ..

محه‌ممه‌د فه‌ریق حه‌سه‌ن
له فۆلكلۆری كوردی‌یه‌وه ئاماده‌ی كردووه

جیهانی ره‌نگاو ره‌نگ

خه‌ونی «پێتولی كلادك »

ماوه‌یه‌كه له ســـــه‌ر شانۆكانی له‌نده‌ن شانۆگه‌ری « ده‌نگـــی مۆســـیقا » پێش‌كه‌ش ده‌كرێ‌و هه‌زاران كه‌س ده‌چنه دیده‌نی ئـــه‌و شاكاره هونه‌ری‌یه .

به‌ڵام ئه‌وه‌ی مایـــه‌ی سه‌رنج راكێشانه ، كچـــه گۆرانی‌بێژ « بتو كسلارك » باڵـــه‌وانیه‌تـــی ئـــه‌م شانۆگه‌ریه‌ی هێناوه‌و بـــوه به مایه‌ی ســـه‌ركه‌وتنـــی زیاتری ئه‌م به‌رهه‌مـــه ئه‌گه‌رچی یه‌كه‌مجاره ده‌ور له شانۆگه‌ریه‌كی وادا ده‌بینێ .. به‌ڵام ده‌ڵێ « مت تـــا ئێستا بۆ یه‌كه‌م جـــاره شانۆگه‌ریه‌كی مۆسیقایـــی پێشه‌كه‌ش بكه‌م ، بـــه‌ڵام قه‌ت هه‌ستم به‌وه نه‌كردووه

لۆركای هه‌میشه زیندوو

فیدریركۆ كارسیا لۆركا شه‌هیدی شه‌ڕی ناوخـۆی ئیسپانیا هه‌تا ئێستاش به‌رهه‌مه‌كانی ئه‌مرو زیندوون لـــه نێوان به‌رهه‌م‌و ئه‌ده‌بیاتی جیهاندا . شیعرونوسینه‌كانی له‌م دواییـــه‌دا نووســـه‌ری ناوداری ئیسپانیا (ئـــه‌نتۆ گالا) لێكۆڵینه‌وه‌یه‌كی پێشكه‌ش‌كردوه له زانكـــۆیه‌كی ئیسپانیا . ده‌رباره‌ی لۆركا وتوویه‌تی :

ده‌بێ وه‌ك نووســـه‌رێك سه‌یری لۆركا بكرێ نـــه‌ك وه‌ك هاوڕێ‌یه‌ك یا وه‌ك مرۆڤێكی ســـه‌رنـــج راكێشـــی ده‌بێ پێره‌وه‌ری لایه‌نی هونه‌ری لۆركا لـــه یاد نـــه‌كات

هه‌روه‌ها وتویه‌تی : زۆر كه‌س هه‌ن بازرگانی بـــه لۆركاوه ده‌كه‌ن .. گرنگی لۆركا له‌وه‌وایه په‌روه‌ی له ڕووی هه‌موو ناته‌بایی‌یه‌كانی سه‌رده‌مه‌كه‌ی خۆی هه‌ڵماڵیوه .

داهاتی نوێ

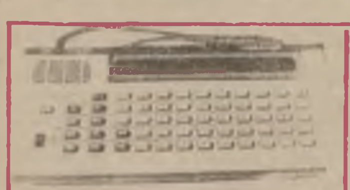

نوێ‌ترین جهاز كه زانیاری پێ‌ی گه‌یشتووه‌و نمونـــه‌ی كه‌وتۆته بازاڕه جیهانی‌یـــه‌كانه‌وه جیهازێكه كه بـــه دوو زمـــان ده‌دوێـــت‌و زمان ده‌دوێت‌و ده‌توانرێت له گیرفانا هه‌ڵبگیرێت .. هه‌تا ئێستاش گۆرانكـــاری تیادا ده‌كرێت بۆ ئه‌وه‌ی بـــه پێنج زمان قسه بكات .

ئه‌م جیهازه له یه‌كـــه‌م جاردا به‌رچڤه‌ی ووشـــه‌كان ده‌كات‌و دوایی به هـــۆی جیهازێكی تر كه پێوه‌یـــه‌وه به‌نده ده‌ریانده‌بڕێت ، لـــه هه‌ر یه‌كه لـــه‌م جیهـــازه ئه‌لیكترۆنیانه‌شدا (٢٥٠٠) ووشه هه‌یه كـــه لـــه دوای وه‌رگێران ده‌بن به ڕسته ، جا له‌به‌ر ئه‌وه به كارهێنانی دیاریكراوه‌و زیاتر بایه‌خ بـــه‌و ڕسته‌و گفت‌وگۆیانـــه ده‌دات كه پێویسته بـــۆ گه‌شت كـــه‌ره‌كان‌و ئـــه‌و كه‌سانه‌ی له وولاته بێگانه‌كاندا ئیش ده‌كه‌ن .

شعیر بۆمناڵ

له‌زمان وه‌رزه‌كانه‌وه

ئێمه هه‌موومان چوار وه‌رزی سالین
وه‌رزی دلگیری ئێوه‌ی منالین
چوار جگه‌ر گۆشه‌ی دایكی سالین
بۆ به ختیاری‌ی خاك ونل‌و عه‌ودالین
جێ‌ی شانازی‌یه له‌م كوردستانه
ئه‌گه‌ر هاوینه‌و ئه‌گه‌ر زستانه
ئه‌گه‌ر پایزو ئه‌گه‌ر به‌هاره
هه‌ر یه‌كه‌ی شوێن‌و شێوه‌ی خۆی دیاره
ئێمه چوار برای گیانی به گیانین
بۆ خۆشی‌ی ئێوه سستی نازانین
نه‌خۆش ئه‌كه‌وین به‌ڵام نامرین
دڵ شكاو ئه‌بین به‌ڵام ناگرین
سال به‌بێ ئێمه گیانی مردووه
كه سال بوو مێژووش دیاره زیندووه

كاكه‌ی فه‌للاح

ئه‌حمه‌د نه‌جم‌الدین

سالار توفیق

لازه محمد

نیگار عزیز

نگار عبدالله

بێلـه‌ر ... حمد

هاوكاری
رۆژنامه‌یه‌كی هه‌فتانه‌ی سیاسی گشتی‌یه
وه‌زاره‌تی رۆشنبیری و راگه‌یانـــدن
ده‌زگای رۆشنبیری و بلاوكردنه‌وه‌ی كوردی
شه‌قامی الخلفاء
ساحه‌ی الخلانی
ته‌له‌فوون
٥/٨٨٧٥٧٩٥ خه‌ت
چاپخانه‌كانی « دارالحرية »

بڕیاری مێژووییماندا بۆ گێڕانەوەی دەستەڵاتی تەواومان لەسەر خاك و ئاوەکمان و بە تواناو لێهاتنەوە دژی هەرکەسێ دەوەستین بەربەستی ئەم بڕیارە مێژووییە ڕەوایەمکات .
سەرۆکی فەرماندە
صدام حسين

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
٨ لاپەڕە
٢٥ فلسە

هاوکاری
التضامن

شرقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥ / ٥ خت
ساڵی ١٩٧٠ ژمارە زاوه

ڕەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
اسماعیل رسول

الخميس ١٩ تشرين الثاني ١٩٨١ العدد ٦١٢

پێنج شەممە ١٩ی تشرینی ٢ /١٩٨١/ ژمارە/ ٦١٢

سەرۆکی فەرماندە لە کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی وەزیراندا

باوەڕم بە گەل و سوپا بنەڕەتەکەی لەگەڵ ژیان و تێکەڵ بوونی ڕاستەوخۆیە

مرۆڤ کە دەبینێ ئەوانەی ڕابەری دەکەن سوودیان دەخەنە سەروو هەمووشتەوە

شانازی کردنی بە نیشتمان پەروەریەتیەوە زیاد دەبێت

سەرۆکی فەرماندە بەڕێز صدام حسين ئەوەی دووپات کردەوە ئەو شەپۆلەی عیراقیەکان ئەمڕۆ پێی دەجەنگن دژی فارسە ڕەگەزپەرستەکان نموونەیەکی بێ هاوتایە لە مێژووداو لە جەنگاوەری موسڵمانەکان دەچێت لە سەرەتای ئیسلامدا .

بەڕێز لە کاتی سەرۆکایەتی کردنی کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی وەزیراندا وتی : کە باوەڕبوونی بە گەل و سوپاو هەستکردنی بە جەوهەری ڕەسەنیان ڕاپۆرت و بۆچوونی ناڕاستەو خۆ دروستی نەکردوە بەڵکو بنەڕەتەکەی بۆ لەگەڵ ژیان و تێکەڵبوونی ڕاستەوخۆ دەگەڕێتەوە چی لە کێڵگە یان مەوقعەکانی ڕووبەڕوو بوونی پێشەوە بەرامبەر دوژمنی لەخۆ بایی بوو .

سەرۆکی بەڕێز وتی : نیشتمان پەروەری تەنیا حالەتێکی فەلسەفی نیە بەڵکو بە پلەی ئەساسی حالەتێکی ژیانیە ، مرۆڤ زیاتر شانازی بەنیشتمانپەروەرێتیەوە دەکات کە دەبینێ ئەوانەی ڕابەری دەکەن سوودو قازانجی دەخەنە سەروو هەموو شتێکەوەو کاروانی بەدیهێنەری ئاوات و خواستەکانیەتی لە ژیانێکی سەربەستی و پیرۆزدا .

بەڕێزی بانگەوازی بەشداربوونی کرد لە دروستکردنی بیناکاری عیراقی سەربەرزو نوێداو هەربەکی لە ئێمە وێنەی لەم تابلۆ پیرۆزەدا لەماوەی کاری دڵسۆزانەوە هەبێت .

بەڕێزی وتی گرنگترین شت لە کارکردنا ئەوەیە دادوەری لەناو عیراقیەکاندا ڕەچاو بکرێ و پارێزگاری مافیان بکەن لە کاردا .

لە کۆبوونەوەکەدا بەڕێز عزة ابراهيم جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و بەڕێز طه یاسین ڕەمەزان جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران و بەڕێزان ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ئامادە بوون .

هێزە دلێرەکانمان سەرکەوتنی نوێ بە دەست دەهێنێ
فرۆکە جەنگاوەرەکان سەرکەوتوانە هێرش دەبەنە سەر مۆڵگەکانی دوژمن

لە ماوەی هەفتەی ڕابووردودا ، هێزە دلێرەکانمان زیانی زیاتریان بە هێزەکانی دوژمن گەیاندوە، بە تایبەتی هێزە ئاسمانیەکانمان لە ماوەی هەفتەی ڕابووردو هێرشی مەردانەو سەرکەوتویان کردۆتە سەر مۆڵگاکانی هێزی ڕەگەزپەرستان و زیانی ماڵی و گیانی زۆری پێ گەیاندون و دوای هەموو هەڵمەتێ بە سەلامەتی گەڕاونەتەوە بنکەکانیان .

بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانمان ئەوە دووپات دەکاتەوە کە هێزە دلێرەکانمان سوورن لەسەر زیاتر بڵند کردنی ئاڵای سەرکەوتن و دەبێت لەژێر زەبری دەستوەشاندنی ئازایانەمانەدا دوژمن مل کەچ بکات بۆ خواستە ڕەواکانمان .

بڕوانە ل : ١

نەتەوە یەکگرتووەکان جارێکی تر زایۆنیەکان تاوانبار دەکات

لیژنەیەکی سەربە نەتەوە یەکگرتووەکان دەسەڵاتدارانی زایۆنی داگیرکەری تاوانبار کردوە دەربارەی ئەو زایۆنیانەی کە خاکی عەرەبیان داگیر کردوەو هاووڵاتیە عەرەبەکانیان لە ماڵ و حاڵی خۆیان بێبەش کردووە .

لە ڕاپۆرتێکی ساڵانەی ئەو لیژنەیەدا هاتووە کە (١٣) مانگی ڕابووردوو زیاتر لە جاران خەریکن سیاسەتی دەس بەسەرا گرتن و داگیرکردنیان ئەپەرەدەدەن و زیاتر خاکی عەرەب داگیر دەکەن .

ئەو ڕاپۆرتە بەرەو ڕووی کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان کراوەتەوە بڕیاریش وایە لە دانیشتنی داهاتوودا بخرێتە بەردەم لیژنەی سیاسی تایبەتی کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان .

مانگرتن لە فەلەستینی زەوتکراو

هاونیشتمانیە عەرەبەکان لە شاری ساحورو بیت لحم کە دەکەونە بەشی ڕۆژئاوای داگیرکراو مانیان گرت و دوکان و کۆگاکانیان داخست بۆ دەربڕینی نارەزایی دژی ڕووخاندنی خانووبەرەی هاونیشتمانیە عەرەبەکان لەم دوو شارەدا لە لایەن ڕژێمی سەهیۆنی دوژمن .

لە هەمان کاتدا بۆ ئەوەی فاشستی خۆی بسەلمێنێ هێزە داگیرکەرەکەی چەند بۆمبایەکی دەنگی تەقاند بە ناو خۆپیشاندەرەکانی (بيت لحم) بە ئامانجی بڵاوە پێکردنیان .

لێکدانێکی توندی نێوان قوتابی و پۆلیس لە خەرطوم

لە زانکۆی (خەرتووم) ڕۆژی دووشەمەو لێکدانێکی توند لە نێوان قوتابی و پۆلیس ڕووی داوە . ئاژەنسەکان ڕایانگەیاندوە کە لێکدانەکە لە کاتی دوانی فەریق عبدالماجد حامد خليل جێگری یەکەمی سەرۆك کۆمارو وەزیری بەرگری بوو بە بۆنەی ئاهەنگەکانی زانکۆی بیوبیلهای زیوی .

هەروەها پۆلیس لە کاتی ڕوودانی شەڕەکە زانکۆکەیان گەمارۆدا .

لە هەمان کاتدا پۆلیسی سوودانی دەستی بەگرتنی قوتابیان کردو ئەو شەقامانەی بۆ زانکۆ دەچێ کەوتە بەر چاودێریەکی توندەوە .

هەروەها سەرچاوەی باوەڕ پێکراو دەڵێت کە داخستنی زانکۆی خەرتووم یەکەمین قۆناغ دەبێت بۆ نەهێشتنی ڕووداوی چاوەوان کراو . لە هەمان کاتدا سەرچاوەکان پێشبینی دەکەن کە قوتابیەکانی ام‌درمان هاوکاری لەگەڵ هاوڕێکانیان لە زانکۆی خەرتووم بکەن .

کورتە هەواڵ

● مەلیك حسين مەلیکی ئوردن لەگەڵ مارگرێت تاتشەری سەرۆکی حوکومەتی بەریتانیا کۆبۆتەوە .

سەرچاوەیەکی حوکومەتی بەریتانیا لە لەندەن بە پەیامنێری ئاژانسی دەنگوباسی عێراقی ڕاگەیاندووە گفتوگۆی هەردولا دەربارەی باروزووفی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و پەیوەندیی و هاوکاری نێوان ئوردن و بەریتانیایە .

● نوێنەری جەزائیر (الاخضر الابراهيمي) ئەندامی لیژنەی مەرکەزی پارتی بەرەی ڕزگاریخوازی نیشتمانیی جەزائیر لە دوای سەردانێکی هەفتانە بەیروتی بەجێ هێشت و گەڕایەوە وڵاتی خۆی .

● ئاژانسی دەنگوباسی پۆلەندە ڕایگەیاندووە بەپێی مەرسومێکی ئەنجومەنی وەزیران ئەنجومەنی ڕاوێژکاری کۆمەڵایەتی پێك‌هاتووە بۆ چارەسەر کردن و لێدوانی کێشەو گیروگرفتە کۆمەڵایەتی و ئابووریەکان .

یۆنان سوورە لەسەر دەرچوونی هێزەکانی ئەمەریکا

یۆنان جارێکی‌تر دووپاتی کردەوە کە دەیەوێ بنکە سەربازیەکانی ئەمەریکا نەهێڵێت لە خاکی یۆنان ، ئەم بڕیارەش لە دوای قسەکانی سەرۆکی وەزیران (اندرياس باباندریو) ڕایگەیاندوە لەم بارەیەوە لە سەرەتای ساڵی داهاتوودا گفتوگۆ دەکرێ و نەخشەیەکیش بۆ ئەم مەبەستە دانراوە .

وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا ئەلکسندر هیگ لە ناوچەی فلۆریدا ڕایگەیاندووە کە حوکومەتی سۆشیالیستی تازەی یۆنان داوا ناکات بنکە سەربازیەکانی ئەمەریکا لابرێت .بۆیە حوکومەتی یۆنانیش لە بەرانبەر ئەم هەڵوێستەدا خواستی خۆی دەربڕی .

ساڵی پەنادانی لێقەوماوان

لیژنەی ئابووریی سەر بە کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان بڕیاری داوە ساڵی (١٩٨٧) بکرێتە ساڵی پەنادانی ئاوارەو لێقەوماوان .

مۆرکردنی ئەو بڕیاردش بە دانانی ساڵی (٩٨٧) بە ساڵی پەنادانی لێقەوماوان گرنگی پێدانی کێشەی لێقەوماوانە لە وڵاتە تازە پێگەیشتووەکاندا .

باری نیکاراگوا ئاڵۆزەو کوبا ئەمەریکا بە درۆ دەخاتەوە

هێزە بەرهەڵستە چەپڕەوەکان هێرشەکانیان بۆ سەر هێزە سەربازیەکەی ڕژێمی سلفادۆر درێژە پێ دەدەن، بەوەی کە چەکدارە چەپڕەوەکان لە ماوەی هێرش بردنیان بۆ سەر چوار شوێن سەربازی پاسەوانگەری بەربەستی گارۆمائی بە بۆمباو تفەنگ توانیان (٥) کەسیان لێ بکوژن .

سەرچاوە سەربازیەکانی ئەوێ ڕایانگەیاند کە چەند تاقمێك لە چەکدارە چەپڕەوەکان تەقەیان لە هێزە سەربازیەکانی حکوومەت کردووە لە نزیك بەربەستی (ئیدسیرون) کە دەکەوێتە ناوچەی (جالاتینانگۆ)ی نزیك سنووری (هندوراس)ەوەو هێزەکانی حکومەتیش وەڵامی‌یان داوەتەوە .

لە لایەکی‌ترەوە فیدل کاسترو سەرۆکی کووبا دووپاتی کردەوە کە چارەسەری سیاسی تاکە ڕێگەیە بۆ نەهێشتنی شەڕی ئەهلی لە سلفادۆر .

دبسان سەرۆکی کووبا لە دوانێکدا کە ڕۆژنامەی (گرانما) بلاوی کردۆتەوە تاوانبار کردنەکەی ئەمەریکای بە درۆ خستۆتەوە کە دەڵێت کووبا لە مانگی ئەیلوولی ڕابردوودا نزیکەی (٦٠٠) هەزار سەربازی بۆ نیکاراگوا ڕەوانە کردووە.

هەروەها ووتی تەنها ئەوە نەبێت کە دوو هەزار مامۆستا زۆربەشیان ئافرەت بوون لە مانگی ئەیلوولی ڕابردوودا کووبایان بەجێ هێشت و بەرەو نیکاراگوا کەوتنە ڕێ بۆ دەرس ووتنەوە لەوێدا .

سەرۆکی کووبا ووتی کە ئەمەریکا لەوەی کۆڵیوەتەوە کە ئەگەر هێزەکانی تیشیلی و ئەرجەنتین و وولاتەکانی تری ئەمەریکای لاتین بنێرێتە سلفادۆر ئەوا گیروگرفتی نوێی ئەوتۆی بۆ دروست دەکات چارەسەر نەکرێت .

هەروەها ووتی ئەمەریکا نەیتوانی بەڵگە بۆ تاوانبار کردنەکەی دژی کووبا بهێنێت دەربارەی ناردنی هێز بۆ سلفادۆر .

ئێران

دوای گوناهبار کردنی ڕژێمی ڕەگەزپەرستەکان لە جیهاندا زیاد بوونی کوشتن و برین و ئاژاوە

بیروت ١٦- ئاژانسەکان

بەرامبەر ئەو هێرشە ڕاگەیاندنە جیهانیەی کرایە سەر ڕێبازی خوێناوی ئاربەدەستانی ئێران (هاشمی رفسنجانی) سەرۆکی ئەنجوومەنی شورای فارسی وەك تەقەللایەکی بێزاراتە ئەیەوێ بەڵگە بۆ تاوانە خوێناویەکانیان بهێنێتەوە .

ڕفسنجانی ڕۆژی ١٥ی ئەم‌مانگە لە وتەیەکیدا لەبەردەم پەرلەمانی فارسیداووتی ئەو لەسێدارەدانانەی کەوا هەموو لایەکی ئێران بەخۆیەوە ئەبینێ ڕێگەیەکە بۆ بەربەستکردنی ئەو دۆخە ئاڵۆزەی کەوا ئێرانی تێدایە.

هەروەها دانیشی بەوەدا ناوە کەوا دەزگاکانی دەوڵەت و هێزی چەکداری ئێران ئەوانەی تێدان کە دژی ئێران و سوتانی سەرەك وەزیرانی کۆن (باهونار) کردەوەی ئەوانە بووە .

ئەمەو هێرشیشی کردۆتە سەر پارتی دیموکراتی سۆشیالیستی ئەڵەمانیای ڕۆژئاوا لەسەر ئەوەی کە باسی ئەو کوشتن و برینەی کردووە کە لە ئێراندا هەن .

ئەوەی شایانی باسە پارتی ناوبراو ئەم دوایەدا بەیاننامەیەکی سەبارەت ئەو تاوانە خوێناویانە دەرکردووە کە ڕژێمی ئێران بەرامبەر گەلانی ئێران ئەیکات .

لە لایەکی کەوە ئەنجوومەنی شوری فارس بڕیارێکی دەرکردووە بە دەرکردنی هەموو نائبێك کە بۆ ماوەی چوار مانگ ئامادەی پەرلەمان نەبێت و چاودێری کاران وای بۆ ئەچن کە ئەم بڕیارە بۆ ئەو نائبانەیە کە ئێرانیان بەجێ هێشتووەو بەر هەڵستکارن .

بەڵام پاسەوانانی خومەینی ڕۆژی ١٥ی ئەم مانگە هێرشیان بردۆتە سەر شارۆچکەی (قصر بك)و (بليك)ی ناوچەی کوردستانی ئێران و بەشێکن شۆڕشگێڕانی کوردا گەڕاون.

ئێزگەی تاران بڵاوی کردەوە کە لەم هێرشەی پاسەوانانەدا چەکی هەمە جۆریان دۆزیوەتەوەو وتی کە لە کروکان چەکیان دۆزیوەتە هی ئەوانەی کە ڕژێمی فارسی بەدوژمنانی دادەنێ و وتیشی کە ڕۆژی پێنج شەممەی ڕابوردوو سێ کەسیان لە شۆڕشگێڕانی کورد گرتووە.

بەڵگەی هاوکاری نێوان فارسە ڕەگەزپەرستەکان و زایۆنیەکان

نوسینگەی مەسەردەی سەرۆکی ڕێکخراوی موجاهیدی خەلق سەر لەنوێ هاوکاری نێوان فارسە ڕەگەزپەرستەکان و زایونیەکانی دووپات کردەوە کە لەدەمێکەوە زایونیەکان چەك بۆ ڕژێمی خومەینی جادوگەر دەنێرن .

نوسینگەکە لە بارەوەدرای گەیاند کە بەڵگەو نووسراوی تەواوی لایەنی هاوکاری نێوان ئەو دوو ژێمە ڕەگەزپەرستە ساغ دەکاتەوە .

Institut Kurde de Paris

خەڵات و دیاری سەرۆک صدام حسین بۆ هاوڵاتیانی پارێزگای سلێمانی

● لە سەر ڕاسپاردەی سەرۆکی فەرماندە سەرۆك صدام حسین لە هەموو سەرانسەری پارێزگای سلێمانیدا خەڵات و دیاری سەرۆك دابەش کرا بە سەر هاوڵاتیانی پارێزگاکەدا ، کە هەر خەڵاتەیان بریتی بوو لە تەلەفزیۆنێك .

● بەڕێز جعفر عبدالکریم البرزنجی پارێزگاری سلێمانی لەم ڕووەوە وتی :

× لەو دیاری و خەڵاتانەی سەرۆك صدام حسین پارێزگای سلێمانی دەهەزار تەلەفزیۆنی بەرکەوت کە ئێمەش بەگوێرەی ژمارەی دانیشتوان دابەشمان کردن بە سەر هاوڵاتیانی قەزاو ناحیەو دێهاتەکانداو لیژنەی تایبەتی دانرا بۆ ئەوەی ئەو هاوڵاتیانە دەست نیشان بکەن کە شایانی خەڵات و دیاری سەرۆکی خۆشەویستن و تاکو ئێستا نزیکەی ٤ هەزاریان لێ دابەش کردووە .

● ئەوەی شایانی باسە لە هەموو قەزاو ناحیەو دێهاتەکاندا کە دیاری سەرۆکیان تیا دابەش کرا ئاهەنگی تایبەتی بۆ سازکراو لێپرسراوانی ئیداری و حزبی و سەرۆکی ڕێکخراوەگەلی و پیشەییەکان و جەماوەر ئامادە بوون و ئەو تەلەفزیۆنانەیان دابەش کردو ، خەڵات کراوانیش بەوپەڕی شانازییەوە پێخۆشحاڵی خۆیان دەربڕی بە دیاری سەرۆك صدام و پەیمانیان تازە ئەکردەوە کە هەمیشە سەربازی بە وەفای خاك و نیشتمان بن و دەستکەوتەکانی شۆڕش بپارێزن .

● بە شێوەیەکی گشتی تاکو ئێستا لەم تەلەفزیۆنانەی دیاری سەرۆك لە قەزاکانی هەڵەبجەو دەربەندیخان و کەلارو چەمچەماڵ و چوارتاو ڕانیەو قەڵادزێ و دوکان و سلێمانیداو ناحیەکانی سیروان و ناڵپارێزو شارەزوورو عەربەت و زەرایەن و پێبازو سەنگەسەرو سەرچنارو قەرەداغ و بازیاندا دابەش کراون و ئاهەنگی تایبەتی بەم بۆنەیەوە سازکراوەو دابەش کردن لە هەموو ناوچەکاندا تاکو ئێستاش بەردەوامە .

کۆبوونەوەی ئەنجومەنی یاسادانان

ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئوتونۆمیی کوردستان دووەم کۆبوونەوەی خولی ئاسایی دووەمی ساڵی ١٩٨١ لە ڕۆژی یەکشەممەی ڕێکەوتی ٢٢-١١-١٩٨١ دەست پێ دەکات . لەو کۆبوونەوەیەدا گفتوگۆ لەسەر ڕاپۆرتی لیژنەی کاروباری پەروەردەو ڕۆشنبیری و ئەوقاف دەکرێت .

ئامادەکردنی کارە پێویستەکانی نەخشەی کشتوکاڵ لە هەولێر

دەستەی گشتی کشتوکاڵ و چاککردنی کشتوکاڵ لە پارێزگەی هەولێر کارە پێویستەکانی نەخشەی کشتوکاڵی وەرزی هاوینەی ساڵی ١٩٨٢ و زستانەی ١٩٨٢ - ١٩٨٣ی تەواوکرد.

لەم کارە پێویستیانەش پێشنیار کردنی بە کشتوکاڵ کردنی ملیۆنێك و ١٩٤ هەزارو ٧٠٩ دۆنم زەوییە بۆ بەرهەمی کشتوکاڵی هاوینەو زستانەو پەین کردنی ٣٣ هەزار دۆنمە لەو باخانەی و بەرهەمهێنانی (٢٥) هەزار نەمامی میوەو ملیۆنێك نەمامی دارستان و (٢٥) هەزار نەمامی زەیتوونە.

هەروەها بریتیشە لە پەروەردەکردنی ملیۆنێك و (٢٩) هەزار مریشك لە ٢٩ پرۆژەی پەلەوەرو بەرهەمهێنانی ملیۆنێك و (١٢٥) هەزار جوجەڵەو پەروەردەکردنی (٨٦٤) مەڕو مانگاو کردنی پاراستنی پێویست بۆ ئاژەڵەکان و بەکارهێنانی چوار هەزارو (٦٠٠) کوتانی پیشەیی و کردنی ١٤٩ ڕوونکردنەوەی کاری کێڵگەو کردنەوەی (٢٥) خولی مەشق دادانی جوتیاران .

لە لایەکی کەوە دەستەکە دەزگای چوار ئێزگەی بۆ کەشی ئاسمانی دامەزراندووەو دروست کردنی (٥١) هەزار دیناریان تێ ئەچێ .

لەم ئێزگانەش کە بەسەر قەزای مەخمورو ناحیەی قوشتەپەو تەقتەق و خەباتدا دابەش ئەکرێن بە پێوانەی ڕێژەی باران بارین و هەڵکردنی با و ڕێژەی تەڕوبڕی بە گوێرەی ئەو پێویستیانەی کە ئەکرێن سەبارەت بە هەموو کارێکی کشتوکاڵی کەڵکیان لێ وەرئەگیرێ .

کۆبوونەوەی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان

بەڕێز جمال الحاج شریف سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی کوردستان سڵاوی کرد لە داستانە پاڵەوانێتییەکانی سوپا دلێرەکەمان و ئەو سەرکەوتنانەی بەدەستی دەهێنن بەسەر فارسە ڕەگەزپەرستەکان لە جەنگی قادسیەی صدامدا .

ناوبراوی بەڕێز لە کاتی سەرۆکایەتی کردنی ئەنجومەنەکە وتی پاڵەوانەکانمان وەك شێری لانە لە قووڵایی خاکی ئێراندان و لە هەموو ڕۆژێکدا سەرکەوتنی نوێ بەدەست دێنن و دەیکەن بە نموونەی قارەمانی بۆ گەلە خۆشەویستەکەمان و نەمری باپیرانی قادسیەی یەکەم زیندوو دەکەنەوە لەگەڵ هەموو شەڕێك کە لە پێناوی بیروباوەڕی پیرۆزدا کرابێت .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن داوای لە ئەمینە گشتییەکان کرد کە هەموو هێزو توانا بخەنە کار بۆ پشتگیری کردنی شەڕو پاراستنی گیانی سەرکەوتن ، لە کاتی گەڕان و سوڕانیان و سەرپەرشتی کردنی کاروبارە جۆراو جۆرەکانی دەزگاکانی سەر بە ئۆتۆنۆمی و لابردنی کۆسپ لە ڕێگەی ئامانجیانەوە .

هەروەها لە کۆبوونەوەکەدا بڕیاردرا (٦٣) هەزار دینار بۆ ئامادەکردنی کەل و پەلی قوتابخانەیی و کڕینی شتومەکی احتیاطی و ئامێرەکانی ئیدارەمەحەلی پارێزگای سلێمانی تەرخان بکرێت .

ئەمساڵ زیاتر لە ٤١٠ هەزار دینار بەخشراوە بە دامەزراوو ڕێکخراوە ڕۆشنبیری و وەرزشییەکانی ناوچەی کوردستان

سەرجەمی ئەو پارەیەی بە دامەزراوە ڕۆشنبیری و وەرزشییەکان بەخشراوە لەلایەن ئەمانەتی گشتی بەڕێوەبردنی ڕۆشنبیری و لاوانی ناوچەی کوردستانەوە لەماوەی ئەمساڵدا گەیشتۆتە (٤١) هەزارو (٣٠٠) دینار.

ئەم پارەیەش لە نێوان (٥٠٠) دینارو (٤) هەزار دینار دایە بەسەر (١٠) دامەزراوی ڕۆشنبیری و وەرزشیدا لە پارێزگای سلێمانی و (٨) دامەزراو لە هەولێرو (٥) دامەزراویش لە دهۆك دابەش کراوە .

لە لایەکی ترەوە ئەمانەتی ناوبراو (١٩) کتاب و سێ نامیلکەی ڕۆشنبیری و دوو نامیلکەی منداڵان لەبەرهەمی ئەدیب و نووسەرە کوردەکانی چاپ کردووە .

هەروەها یارمەتی (٢٥٢)ی کتابی تری کۆمەڵێك لە نووسەرو ئەدیبی ناوچەکە داوە .

بەهێزکردنی بڵاوکردنەوەی تەلەفزیۆن

بەڕێز وەزیری ڕۆشنبیری و ڕاگەیاند مامۆستا لطیف نصیف جاسم ڕێککەوتنێکی لەگەڵ کۆمپانیایەکی بێگانە مۆر کرد دەزگای بەهێز کردنی بڵاوکردنەوەی تەلەفزیۆن . ئەم دەزگایانە لە پارێزگاکانی سلیمانی و صلاح الدین و ذی قار دەبن کە بە ١٦ مانگ تەواو دەبن .

چەپکە گوڵی پیرۆزبایی بۆ «بەیان» و «ڕۆشنبیری نوێ»

لە ناوەڕاستی ئەم مانگەدا هەردوو گۆڤاری «بەیان» و «ڕۆشنبیری نوێ» کە لە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچن ، جەژنی لەدایك بوونیان گیرا ، بەم بۆنەیەوە گۆڤاری «الفنون» چەپکە گوڵی پیرۆزبایی ناردووە بۆ دەستەی نووسەرانی هەردوو گۆڤارەکە سوپاس و ڕێز بۆ دەستەی نووسەرانی «الفنون» و پیرۆزبایی لە «بەیان» و «ڕۆشنبیری نوێ» .

لەبەر ڕووناکیی ڕووداوەکاندا

سەرکەوتنێکی نوێی عیراق

هەفتەی ڕابوردوو ، عیراق ، سەرکەوتنێکی تری مەزنی لە کۆڕی دەوڵەتاندا بەدی هێنا ، ئەو سەرکەوتنەش گوناهبار کردنی دەست - درێژییە ناڕەواکەی زایۆنیەکان بو بۆ سەر دامەزراوە ئەتۆمیەکانمان لەلایەن کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە بێگومان لەو کۆڕە دەوڵەتییەدا ، هەموو جیهان دەنگی بۆ پشتگیری عیراقدا ، ئەمەش سەیر نیە ، چونکە عیراق ئەمڕۆ پایەیەکی بەرزی لە خێزانی دەوڵەتاندا هەیەو ڕێزێکی تەواوی لێ دەنرێ . تەنیا دوو دەنگ دژی بڕیارەکە وەستان ، ئەمەریکاو زایۆنی دوژمن ، ئەوەی لێرەدا پێویستە دەستی بۆ بکێشرێ نوێنەری ڕژێمی فارسەکان لەو کۆبوونەوەیەدا کە دەنگ لەسەر بڕیارەکە درا ئامادە نەبوو ، تا پەردەی هاوکاری و یەك هەڵوێستی نێوان ڕژێمەکەی و زایۆنیەکان زیاتر هەڵنەدرێتەوە ئەمەریکاش ، بەرامبەر بەسەرکەوتنی عیراق هەروەك زایۆنی دوژمن شێت گیر بوو ، کەوتە پروپاگەندەو پەلاماری ناڕەوا بۆسەر بەرەی وڵاتانی جیهانی سێیەم و عیراق و بڕیارەکە . نە ئەمەریکاو نە زایۆنیەکانی داردەستی ناتوانن ڕەوڕەوەی میژوو بەرەو دواوە بگێڕنەوە ، ئەو ڕۆژانە بەسەر چوون کە هێزەکانی ئیمپریالی دەزگای نەتەوەیەکگرتووەکانیان کردبووە مەڵبەندی سەپاندنی بڕیارو هەڵوێستەکانی خۆیان و جێگای دەنگی گەلانی سەربەستی خوازی تیا نەدەبووەوە ، ئێستا لەو مەڵبەندە دەوڵەتییەدا بزوتنەوەی بێ لایەن و وڵاتە ئازادیخوازەکان دەنگی بیستراوی خۆیان هەیە هەر ئەو دەنگانەش چونە پاڵ حەقی ڕاست و تەواوی عیراق و دەستی ڕێزیان نا لە عیراق و زایۆنیەکان و ئەوانەیان گوناهبار کرد کە هانی دەدەن . سەرکەوتنی ئەمجارەی عیراق سەرکەوتنی حەق بوو دژی ناحەقی و جارێکی کە عیراق سەلماندی کە شوێنی پڕ ڕێزی لە خێزانی دەوڵەتاندا هەیە .

کۆبوونەوەیەکی ئاینی لە هەولێر

لیژنەی ڕێنیشاندانی ئاینی پارێزگەی هەولێر لایەنی ئەو بانگەوازەی سەرۆکی فەرماندە بەڕێز صدام حسینی گرت لە ئامادەبوونی عیراقدا بۆ تەقە وەستاندن لەمانگی محرمدا .

لیژنەکە لە کۆبوونەوەیەکدا کە ڕۆژی (١٥)ی ئەم مانگە لە هۆڵی کۆبوونەوەی ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی کاروباری ئەوقاف لە هەولێر کردی دووپاتی ئەوەی کردەوە کە ئەم بانگەوازە هەڵوێستەکانی عیراق و دەست پێشکارییە ئاشتییەکانی چەسپاو تر ئەکات کەوا ڕەسەنییەتی باوەڕ بە ئاین و ڕێ نیشاندانە مەزنەکەی ئەسەلمێنێ و مەبەستە ساختەکانی خومەینی و دەستەودایەرەکەی دەردەخات .

لە کۆبوونەوەکەدا باسی دەوری پیاوە ئاینییەکان بۆ هوشیارکردنەوەی موسوڵمانان و چاوکردنەوە - یان سەبارەت بە جەنگ و پشتگرتن و سەبارەت پارێزگاری کردنی گیانی سەرکەوتن کرا .

: وەلی دێوانە :

تیپی نواندنی هەولێر کە سەر بە دامەزراوی گشتی سینەماو شانۆیە لە ڕۆژی ١٨-١١-١٩٨١ەوە دەستی کردووە بە پیشکەش کردنی شانۆگەری (وەلی دێوانە) نووسینی شێرزاد عبدالرحمن و دەرهێنانی هاشم زینل لەسەر شانۆی هۆڵی ڕۆشنبیریی جەماوەر لە هەولێر .

جێبەجێ کردنی بەشێکی نوێی پرۆژەی شاری پزیشکایەتی

سەرۆکی دەزگای شاری پزشکایەتی ڕایگەیاند کە کۆمپانیای گشتی بیناکردن و بەڵێندەرەکان لەگەڵ کۆمپانیایەکی جیهانیدا خەریکن بەشی دووەمی پرۆژەی شاری پزیشکایەتی (مدینە الطب) جێبەجێ دەکەن بە (١٥٠) ملیۆن دینار .

ئەم بەشەش بریتییە لە نەخۆشخانەی عیادەی ڕاوێژکردن (العیادە الخارجیە الاستشاریە) بۆ هەشت هەزار نەخۆش ، وا چاوەڕوان دەکرێ لە ماوەی سێ مانگی داهاتوودا دەس پێ بکرێ . هەروەها بەشی تاقیگەو ئامێری پزیشکی و ئەپارتمانێکیش بۆ پزیشك و یەکێکیش بۆ قوتابخانەی (تمریض)و چەند بەشێکی تریش .

هەر لەم جارەدا بەشێکی تر هەیە بۆ نەخۆشخانەی منداڵان کە (٢٦٤) نەخۆش دەگرێ و ئەپارتمانێکی هەژدە نهۆمی بۆ نەخۆشی دڵ و چاوو گوێ و لووت و گەروو ، لە گەڵ چەند هۆڵێکی کۆبوونەوەو گفتوگۆکردن . دەزگای شاری پزیشکایەتی (مدینە الطب) تێکڕا (٢٢٠٠) قەرەوێڵەی تێدایە ، ئەم دەزگایەش دەبێتە یەکێك لە دەزگا زانستییە گەورەکانی جیهان .

لە ماوەی ساڵێکی جەنگدا!

قیرتاوکردنی ڕێگەوبان بە خەرجی ٢٠٠ ملیۆن دینار

لە کاتێکدا وڵاتەکەمان لەشەڕی ڕەواو پیرۆزدایە دژی فارسی ڕەگەزپەرست دەزگای گشتی پردو ڕێگەوبان بۆ پتەوکردنی کاروانی گەشەپێدانی مەزن کەوا وڵاتەکەمان بەخۆیەوە ئەبینێ کاری گەورەی هێناوەتەدی .

دەزگاکە لە ماوەی ساڵێکی جەنگدا سێ هەزار کیلۆمەتر ڕێگەی تەواوکردووە کە ئەم ڕێگایانەشی گەلێ پارێزگەی گرتۆتەوەو نزیکەی (٢٠٠) ملیۆن دیناریان تێچووە .

بەڕێز عبدالوهاب محمد عبداللطیف المفتی سەرۆکی دەزگاکە وتوویە کە سەرەتای ساڵی ئاییندە ڕاپەڕاندنی قۆناغی دووەمی ڕێگەی خێرای بەغدادو ابو غریب دەستپێ ئەکا کە لە مەیدانی چواردەی ڕەمەزانەوە دەستپێ ئەکات لەبەستی ڕۆژهەڵاتدا دوایی دێ و ئەم ڕێگەیەش بەسەر گەلێ تونێلی هاتوچۆدا تێدەپەڕێ تا ئەگاتە بەستی ڕۆژهەڵات .

هەروەها وتی دەزگاکە هەر لەو ساڵەدا سێ تونێل لەژێر ڕوباری دیجلەدا ڕائەپەڕێنی بەجۆرێ کە تونێلی یەکەم لە خوارووی بغداد بە ڕاستایی نزیکی پردی دۆرەدا دوڕوا تا ئەگاتە شەقامی طارق کوڕی زیاد لەبەری ڕەصافەو ڕووبارەکە بەشەش ڕارەوی ئۆتۆمبیلدا ئەبڕێت .

تونێلی دووەم لە کەرادەی ڕۆژهەڵات ئەکرێ و مەیدانی عەمان بە درێژی شەقامی قادسیە بە بەری کەرخەوە ئەبەستێ و بەڵام سێیەمیان ئەکەوێتە سەرووی بەغدادو .. لە ڕێگەی بغدادو موسڵەوە ڕووبارەکە ئەبڕێ و ئەروات تا ئەگاتە ڕێگەی خێرای بەغدادو ابو غریب لای بەستی ڕۆژهەڵات بۆ ئەوەی ناوچەی کاظمیە بە ناوچەی اعظمیە بەچوار ڕارەو ببەستێتەوە .

هەروەها بەڕێز المفتی دووپاتی ئەوەی کردەوە کە پێش ئەوەی دەورەی داهاتووی وڵاتانی بێلایەن بکرێتەوە دەزگاکە کۆمەڵی پرۆژەی بەکەڵك تەواو ئەکات وەك دروستکردنی سێ پرد لەگەڵ لە پارێزگەکانی وڵاتدا لەهەمووشیان مەزنتر پردی دۆرەو جادریەو ناصریە ئەبن .

هەروەها ئەوەشی وت کە دەزگاکە لە بەرەکانی جەنگدا گەلێ ڕێگەی دروست کردووە کە درێژیان دوو هەزارو ٤٠٠ کیلۆمەترەو بارستەی کاری خۆڵی ٢٧ ملیۆن مەتری مکعبی لێ تەواو کردووە.

هێزە دلێرەکانمان سەرکەوتنی نوێ بەدەست دەهێنی

لەماوەی هەفتەی ڕابووردودا زیانەکانی دوژمن لە هەموو بەرەی جەنگدا بەم جۆرە بووە :

● ١٢-١١-١٩٨١ :
٦٣ کوژراو ، سێ دەبابە ، پێنج لۆری ، چوار بنکەی تەقەمەنی ، دوو ڕوانگە .
لەم ڕۆژەدا ، فڕۆکەی مەردەکانمان لە شەڕێکی ئاسمانیدا لە کەرتی خواروو توانی فڕۆکەیەکی «ئف ١٤»ی دوژمن بخاتە خوارەوە .

● ١٣-١١-١٩٨١ :
٢٦ کوژراو ، یەك دەبابە ، یەك سەربازبەر ، چوار لۆری ، دوو تۆپ ، چوار بنکەی تەقەمەنی ، یەك ڕوانگەو دەریش کەوت کە زیانی دوژمن شەوی ١٠-١١-١٩٨١ لە ناوچەی سەربیل زەهاب ٣٥ کوژراو لە ڕیزەکانی دوژمن کەوتوون .

● ١٤-١١-١٩٨١ :
لەم ڕۆژەدا بەیاننامەی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانمان ڕایگەیاند کە هێزە ئازاکانمان سەرکەوتنی نوێیان بەسەر دوژمندا بەدی هێناوەو لە کەرتی شوش هێزە ڕەگەزپەرستەکان دەرکراون و زەرەرو زیانێکی گەورەی ماڵ و گیانیان پێ گەیەنراوەو چەك و جبەخانەیەکی زۆری دوژمن کەبۆ بەکارهێنان دەشێن دەستیان بە سەردا گیراوەو تێکڕایی زیانی دوژمن بەم جۆرە بووە : ١٤٨ کوژراو ، سەربازبەرێك و دوو لۆری ، چوار تۆپ و دوو قازیفەی ئەنبوبی ، چوار بنکەی تەقەمەنی و سێ ڕوانگەو دەست بەسەراگرتنی چەکێکی زۆر کە بۆ بەکارهێنان دەشێن .

● ١٥-١١-١٩٨١ :
١٦ کوژراو ، سێ بنکەی تەقەمەنی ، یەك ڕوانگەو لەم ڕۆژەدا فڕۆکەکانمان هێرشی سەرکەوتویان بردە سەر مۆڵگاکانی دوژمن لە کەرتی خواروو زیانێکی زۆری لێدان و بە سەلامەتی گەڕانەوە بنکەکانیان .

● ١٦-١١-١٩٨١ :
٣٨ کوژراو ، یەك دەبابە ، شەش لۆری ، دوو تۆپ ، دوو شەفل ، چوار بنکەی تەقەمەنی ، چوار ڕوانگە .

● ١٧-١١-١٩٨١ :
٣٥ کوژراو ، سێ سەربازبەر ، هەشت لۆری ، چوار تۆپ ، یەك شەفل ، شەش بنکەی تەقەمەنی ، شەش ڕوانگە ، چوار دەبابە ، خستنەخوارەوەی فڕۆکەیەکی جەنگ .

● ١٨-١١-١٩٨١ :
٣٩ کوژراو ، یەك دەبابە ، چوارلۆری ، یەك بنکەی تەقەمەنی ، دوو ڕوانگە ، خستنە خوارەوەی سێ فڕۆکەی جەنگ .

کەرەستە بۆ کارگەکانی کاشی و موزایك

دامەزراوی گشتی بازاڕکردنی کەرەستەی بنیاتنان لەڕۆژی سێشەممەی ڕابردوو بڕیاری داوە کە ڕاستەوخۆ چیمەنتۆی سپی لە دەرەوە هێنراو بەسەر ئەو خاوەن کارگە کاشی و مۆزایکانە دابەش بکات کە وەصلی پارەیان بڕیوە لە کۆگاکانی (٧)ی نیسان . دامەزراوی ناوبراو داوای لە خاوەن کارگەکان کردووە کە پەلە بکەن لە وەرگرتنی بەشی خۆیان چونکە ئەگەر کەمتەرخەمی بکەن و دوابکەون ئەوا مافی وەرگرتنیان نامێنێ .

هەروەها بڕیاری داوە کە ڕاستەوخۆ لە کۆگاکانی (٧)ی نیسانەوە بەشی سێ مانگ بەیەکجار بداتە هەریەکە لە کارگەکان بە ئامانجی بەردەوام بوونی ئیش کردنی کارگەکانی کاشی و موزایك .

کۆبوونەوەیەکی کرێکاران لە ناحیەی خەبات

یەکێتیی ناوخۆیی نەقابەکانی کرێکاران لقی هەولێر کۆڕێکی بۆ کرێکارانی دامەزراوە بەرهەمهێن و خزمەتگوزارییەکان لە ناحیەی خەبات بەست و لەم کۆڕەدا باسی لایەنە جۆراوجۆرەکانی شەڕو گرنگی زیادکردنی بەرهەم بۆ پاڵپشت کردنی و پاراستنی گیانی سەرکەوتن کرا .

هەروەها نوێنەرەکانی یەکێتی و سەرۆکەکانی نەقابەکان چەند کۆبوونەوەیەك و چاوپێکەوتنێکیان لەگەڵ لێپرسراوە ئیداری و حزبییەکان و لیژنە فرمانییە هاوبەشییەکان بەئەنجام گەیاند ، باسی چۆنیەتی کرداری بەرهەمهێنان و بەرەوپێش بردنی و ڕزگارکردنی لەو کۆسپ و تەگەرانەی دێتە ڕێگایەوە کرد .

Institut Kurde de Paris

«هاوکاری» لە کۆڕی شیعری نوێی کوردیدا

لەکۆتایی کۆڕەکەی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری بەیان‌دا کە بۆ شیعری نوێی کوردی ساز کردبوو لە ڕۆژی ٦و٧ی ١١-١٩٨١ دا بەهەلمان زانی کە بچینە خزمەت بەشداران و چەند پرسیارێکیان لێ بکەین .

لەپێشدا لە شاعیری گەورەی کورد ، مامۆستا ئەحمەد هەردیمان پرسی :
مامۆستا حەزدەکەین ڕای خۆتمان بۆ روون بکەیتەوە بەرانبەر کۆڕەکە ؟

مامۆستا هەردی لە وەڵامدا ووتی :

کۆڕەکە تارادەیەکی زۆر سەربەستی تێدابوو ، ئەو بیروڕایانەی کە برادەران دەریان خست کەڵکی زۆری لێ وەرگیرا ، هەرچەند کۆمەڵێك کە کۆبنەوەو بیروباوەڕ بگۆڕنەوە وەکو ئەوە نی‌یە یەکێك خۆی دانیشێ و بە تایبەتی لە هەندێ بابەت بکۆڵێتەوە ، ئەم کۆڕە ، یان ئەم کۆبونەوەیە ، تارادەیەك لێکی نزیك کردینەوە ، وە ئەو دیوارە ، یا بڵێین ئەو لە یەکتری دور بوونەی کە زۆر جار هەستی پێ ئەکرێ لە میانی برادەرانی شاعیرو نووسەرانماندا لەڕێی ئەم جۆرە کۆڕانەوە ، تارادەیەك نامێنێ ، کە ئەمەشی شتێکی پیرۆزە .

لە مامۆستا (ع.ح.ب) محمد حسین بەرزنجی‌مان پرسی :
مامۆستا شەپۆلی نوێخوازی لە دوای حەفتاکانەوە ، چۆن نیشتەوەو چۆن لەو ئەنجامە دەگەن کە لێی پاشەکەوت بوو ؟

مامۆستای شاعیر لە وەڵامدا ووتی ئەوەی کە وەك دیاردەیەك دیارە لە ڕێبازی شیعری نوێی کوردیمانا لە دەوروبەری حەفتاکانا لایەك لە شیعر دوچاری گێژەڵوکەو بشێوی تەموومژ بوو ، ئەویش بەهۆی کارتێکردنو دووا کەوتنی شەقڵی هەندێ لە شاعیرە بێگانەکان بوو بۆ سەر بیروهەستی هەندێ لە شاعیرە لاوەکانمان ، بەڵام ئەو هەڵچوونو کەف‌وکوڵە زۆری نەخایان‌و بەشی زۆری هەڵگرانی ئەو ڕێبازە هەستیان بە چەوتی ئەو هەڵوێستو ڕێبازە کردوو چاویان بە خۆیانو تاقی کردنەوە شیعریەکانیانا گێڕایەوەو گەڕانەوە ، وە بەلای منەوە ئەمەشی وەك تاقی کردنەوەیەکی شیعری ڕەنگە کەڵك‌و سوود بەخشی بوبێت چ بۆ شیعرو چ بۆ شاعیرەکانیش .

هەروەها لە مامۆستا جەمال شارباژێڕیمان پرسی :
شاعیران تا چ رادەیەك توانیویانە هەڵسوکەوت لەگەڵ کەلەپوورو فۆلکلۆری کوردیدا بکەن ؟ ئەتوانن یەك دوو شاعیر دەست نیشان بکەن لەو مەیدانەدا؟

بەلای منەوە ئەو شاعیرانە کەمن کە مەبەستی پرسیارەکە بدەن بەدەستەوە ... بەڵام هەشن کە لایان لەو لایەنە کردۆتەوە ، لە قۆناغی رابوردودا پیرەمێردو گۆرانو هێمن سوودیان لە کەلەپوور وەرگرتوە ، لە ئێستاشس شێرکۆ نموونەی زۆری هەیە .

هەمان پرسیارمان لە مامۆستا کاکەی فەلاح کرد .

لە وەڵامدا ووتی :

شاعیرانی کورد لە زۆر کۆنەوە تائێستا ، وەك کەرەسەو هەوێنێکی شیعر ، پەنایان بردۆتە بەر بە کارهێنانی قسەی نەستەق‌و مەسەل‌و پەندی پێشینان‌و سەرگروشتەی نەتەوایەتی‌و ئایینی‌و دڵداری‌و ئەفسانەو هتد .. ئەم چەشنە بە کارهێنان‌و ئاوێتە کردنە ، بەلای منەوە ، جگە لە دەولەمەند کردن‌و فراوانیی سنووری ئاسۆی شیعر ، مۆرکێکی ڕەسەن‌و سیمایەکی خۆماڵیێتی تایبەتی ئەدەبە ، کە وەك ناوەڕۆك بە تەواوی ئەو ڕاستی‌یە دەسەلمێنێ کە شیعری کوردی هەر لە سەرەتای لە دایك بوونی‌یەوە تا ئێستا ئەم ڕواڵەتەی لە خۆی دوور نەخستۆتەوەو هەمیشەو ڕۆژ لە دوای ڕۆژ زیاتر برەوی پێداوەو پەرەی پێ‌سەندووە بە سەرهاتە دڵدرای‌یەکانی وەك مەم‌وزین‌و لاسی‌و خەزاڵ‌و برایمۆن‌و وەلی دێوانەو شەم‌و شیرین‌و فەرهادو لەیل‌و مەجنوون‌و یوسف‌و زلێخاو ئەفسانەکانی وەك خدرو ئاوی حەیات‌و ئادەم‌و حەواو ئەهریمەن‌و ئاهوراموزداو ئارەساتی قەقنەس‌و سەمەندەرو مەلحەمەی دوانزە سوارەی مەریوان‌و کاوەی ئاسنگەرو هەزاران قسەی نەستەق‌و پەندی پێشینانی کوردی لە لۆچ‌و دووتوێی شیعرە کوردی‌یەکاندا هەن‌و وەك گەوهەری ڕەسەنی خۆماڵی دەدرەوشێنەوە . ئەم بە کارهێنانەش وەنەبێ مایەی دواکەوتن‌و بە جێ‌ماوی شیعرو ئەدەبیاتی کوردی بێت لە کاروانی شیعرو ئەدەبیاتی جیهانی ، وەك هەندێ کەس بە هەڵە تێ‌گەیشتووە ، بەڵکو سەرچاوەیەکی تێروتەسەل‌و لەبن نەهاتووە بۆ مۆتوربە کردن‌و گەشە پێدانی درەختی سایەو سێبەرخەستی شیعری کوردی .

لەو شاعیرانەی کە بایەخێکی تەواوی بەم لایەنە داوە پیرە مێردی نەمرە کە دیوانەکەی‌و چوار بەرگە پەندەکانی‌و نامیلکەکانی دوانزە سوارەی مەریوان‌و لاپەڕەکانی ڕۆژنامەی ژیان‌و ژین ، سەرچاوەیەکی گەش‌و ڕەوانی ئەم چەشنە هەڵس‌وکەوت‌و ئاوێتە کردنە ڕەسەن‌و خۆماڵی‌یانە کە مۆرکێکی نەتەوایەتی تایبەتی شیعرو ئەدەبیاتی کوردی‌یە.

هەروەها لە مامۆستا کەریم شارەزامان پرسی :
شەپۆلی نوێخوازی لە دوای حەفتاکانەوە چۆن نیشتەوەو چۆن لەو ئەنجامە دەگەن کە لێی پاشەکەوت بوو ؟

و : شەپۆلی نوێخوازی لە ئەدەبی کوردیدا لە دوای ١١ی ئاداری ١٩٧٠ وە بەرز بووەوەو دەستەیەك لە شاعیرە نوێخوازەکان کەوتنە جموجوڵ‌و چالاکی نواندن‌و هەندێ بەرهەمیان پێشکەش کردو ئەو جووڵانەوەیە لە دوای ئەو دەنگ کپ کردنەی شەستەکانەوە ، مەودایێکی بەرفراوانی ..... بەردەم ئەدیبانی کورد بە تایبەتی شاعیرە لاوەکاندا ڕەخساند ، بە تایبەتی ئەوانەی بە جۆرێك لە نوێ‌خوازی گەیشت‌بوون کە فڕێدان‌و بەلاوەنانی هەموو جۆرە کەلەپورێکی نەتەوایەتی کورد مەرجە بۆ نوێخوازی‌و وایان دەزانی ئەدەبی نوێ دەبێ لە نۆژەن‌و بەبێ بنچینەو بناغە بنیات بنرێ دەنا بە ئەدەبێکی کۆن دەدرێتە قەلەم . بەڵام لە ئەنجامدا ئەوەیان بۆ روون بووەوە ئەگەر هەر ئەدەبێك ڕەگی ئەچێتەوە سەر ڕابوردوویێکی پتەوو لە ناو دڵ‌و دەروونی کۆمەڵانی خوارەوە ، بە ئەدەبێکی ڕەسەن‌و نزیك لە هیواو ئاواتی میللەتەوە دانانرێ ، چونکە هەموو شتێکی نوێ لە منداڵدانی کۆندا سەر هەڵدەداو پێ‌دەگات ، جا بۆیە ئەو جۆرە ئەدەبە دامرکایەوەو ئەو ئەدەبە ڕەسەنە پتەوە مایەوە کە شاعیرە سەرکەوتوەکانمانی ئەمڕۆمان مامەڵەی لەگەڵدا دەکەن‌و شەپۆلی نوێخوازی ئەمڕۆمان لە شەپۆلەکەی پێشوو پتەوترو بە هێزترە چونکە پشت بە ڕابوردووی گەل‌و بە کەلەپوورده بەستێ ، بەڵام بە جۆرێکی هێمنانەو هونەرمەندانەیێکی وا کە خۆی لەبەر هەموو جۆرە ڕووداوێکی کاریگەردا بگرێ‌و بەڵکو کاریشی تێ بکات .

هەروەها مامۆستا شارەزا لە وەڵامی ئەم پرسیارەشماندا .. . کە کۆڕی ئەمجارەی دەزگاکەمان چۆن هەڵدەسەنگێنی ؟

ووتی : لە ڕاستی‌دا کۆڕی ئەمجارەی دەزگای ڕۆشنبیری‌و بڵاو کردنەوەی کوردی کە لە ڕۆژی ٦و٧ی ١١-١٩٨١ دا لە بەغدا بەسترا ، هەرچەندە ماوەکەی تەسکیشی بوو ، بەڵام کارێکی گرینك بوو کە دەزگای ناوبراو کردی‌و دەستەیێکی باشی لە شاعیری هاوچەرخ‌و لە ڕەخنەگرانی ئەدەبی کوردی بۆ بانگ کردبوو ، باسی گەلێ گیروگرفتی شیعری نوێی کوردی کراو شاعیرو ڕەخنەگران بە سەربەستی بیروڕای تێبینی‌یەکانی خۆیان بەرامبەر دەربڕین‌و لەو بیروڕایەدام کە ئەم کۆڕەو کۆڕی تری لەم جۆرە کارێکی زۆر تەواو دەکەنە سەر شڵەقاندنی باری شیعری نوێی کوردی‌و دەبنە هۆی بەرەو پێشەوە بردنی شیعری هاوچەرخمان بەو مەرجە ڕووداوەکانی ئەم کۆڕەو کۆڕی تر بە تەواوی وەك مەلەفێك لە گۆڤاری بەیاندا بڵاو بکرێتەوە ئیتر سوپاس.

هەروەها ئەم پرسیارەشمان پێشکێش مامۆستا شکور مصطفی کرد :
بۆ سازکردنی ئەم جۆرە کۆڕانە ، بۆ داهاتوو ، چ سەرنج‌و پێشنیارێکت هەیە؟

مامۆستا شکور لەوەڵامدا ووتی :

١ - ئەو بەرنامەیەی بۆ کۆڕێ دادەنرێ نوسخەی لە بەر بگیرێتەوەو بۆ ئەو کەسانە بنێردرێ کە بەشداری کۆڕەکە دەکەن‌و بەمە باری مەبەستی سەرەکی زۆر سووك دەکرێتەوە ، بە مەرجێ باری پێشنیارو سەرنجی خاوەنەکانیان بۆ کەم‌وکووڕی کەمکردنەوە ڕەچاو بکرێ .

ئامادەکردنی :
محمد صالح عبدالکریم
بڕوانە ل : ٦

احمد هەردی

ع.ح.ب

کاکەی فەلاح

کەریم شارەزا

شوکر مصطفی

شێرکۆ بێ‌کەس

بڕواکردن‌و نەکردن بە
هەڵس‌وکەوت‌و پەیوەندیەکانی ناو هەندێ چیرۆکی «هەوار»

شێرکۆ بێ‌کەس

بەشی سێیەم‌و کۆتایی

● **لە چیرۆکی « دوو نیوە ماچ »دا - ل /١٠٤ - یەکێکە لەو چیرۆکانەی لە ساڵی ١٩٧١دا نووسراوەو بە بەراورد لەگەڵ بەرهەمەکانی دوایی چیرۆکنووسدا ئاستی هونەریی ئەمیان نزەترو لە خوارترە - لەگەڵ ئەوەشدا چێژی تایبەتی خۆی هەیەو بۆ ئەم لایەنەی منیش لەم وتارەدا گرتوومە ، کۆمەڵێ برواکردنی بەهێزو قەناعەتی جێگیر ، دەربارەی دیالۆجەکان‌و چۆنیەتی ڕووداوەکانی ناو چیرۆکەکە ئەدا بە دەستەوە .**

تەنانەت - لەم ڕووەوە - کامل‌تروە بەهێز تر دێتە پێش چاوم . ڕووداوی ناو چیرۆکەکە ئاسایی‌یەو جارەناجارەش پڕ لە پێکەنین . ئەمەش بریتی‌یە لەوەی کوڕێك حەز لە کچە دراوسێ‌یەکی تازە هاتوو بۆ ناو گەڕەك ئەکات . دنیاو تەمەنی هەرزەکاری‌یە . کوڕە هەر لە یەکەم بینینەوە ، شەیدای پەروینی کچە دراوسێ ئەبێ . دوای دوو مانگ‌و لە بەیانی ڕۆژێکی هەینی‌دا کە دایکی کوڕە لە ماڵ نابێت . کچە بە ئیشێك دێت بۆ ماڵی ئەمان . لە دەرگا ئەدا . کوڕە لێی ئەکاتەوە :

- دایکت لە ماڵە ؟
نەمزانی چۆن کوت‌و پڕ ئەم وەڵامە سەیردم بۆهات :
- بەڵێ .. فەرموو
- ئەی کوا دەنگی نی‌یە
- لە ژوورەوە خەریکی دروومانە .

کچە دێتە ژوورەوەو ئەم دەرگاکە دائەخاتەوە . لەم دەرفەتەدا کوڕە پێی ئەڵێ کە خۆشی ئەوێ‌و ئەیەوێ ماچی بکات ئەو خۆی ڕائەپسکێنێ‌و ئەم بە پشتدا ئەکەوێتە ناو ئاردە هەڵخراوەکەوە . لەم شڵەژان‌و کەین‌وبەینەدا کچە ئەبوورێتەوەو زەرد هەڵ ئەگەڕێ‌و گیانی ئەکەوێتە لەرزین‌و ئەکەوێ . ئینجا لە دەرگا ئەدرێ‌و کوڕە بە پەشۆکاوی‌و ترسەوە دەرگا ئەکاتەوە . دایکی ئەگەڕێتەوە . وەك ئەبینین ، بزووتنەوەی ناو چیرۆکەکە خێرایەو ڕوداوە لە ناکاوەکانیش زۆرن . لە کاتی خوێندنەوەی ئەم چیرۆکەدا ئێمە بروا بەوە ئەکەین کە لە تەمەنی هەرزەکاریدا .

جۆش‌و خرۆشی عاطیفەو جنس ، گەلێ جار ئەم ڕوداوانەیان لە دوایە . بۆیە بەلامانەوە غەریب نی‌یەو بە نامقولی نازانین ئەگەر شتێکی وا هەرزەکارانە ڕووی دابێت . تەنانەت مەسەلەی ئامبازبوونی کوڕەشمان بەلاوە سەیر نی‌یە . وەختێ ئەیەوێ کچە بگرێتە ئامێزی خۆیی‌و ماچی بکات . ئەو فێڵەی پەنایشی ئەباتە بەر بۆ هاتنە ژوورەوەی کچە - واتە خەریك بوونی دایکی بە دورمانەوە - تەواو لەگەڵ ڕوداوەکەدا ئەگونجێ‌و لە قەناعەت پێ کردنی خوێنەر بە دوور نین. ماڵێکی چۆڵ ، دایکی کوڕە بە ئیشێك چۆتە دەرەوە ، ڕێی تێ ئەچێ‌و بە زۆر دروست ئەکراوە. بەڵام ئەوەی لەسەر ڕاوەستانی ئەوێ‌و لە سەرەتادا جۆرە گومانێك ئەخاتە دڵەوە لە دوایی‌دا بڕوای پێ ئەکەین .

مەسەلەی : « لەرزین‌و ڕەنگ زەرد بوون‌و کەوتنی کچەو بورانەوەیەتی » - دیارە حاڵەتێکی نا سروشتی‌و غەریب ئەبینین - چونکە ئەم حاڵەتە هەر ترس‌و شڵەژان دروستی ناکا ئەگەر هۆیەکی تری لە پشتەوە نەبێت . ئەوەتا تا دایکی کوڕەش دێتە ژوورەوە « پەروین هەر بێ هۆشە » دیارە دەرباز بوون بۆ کچەو لەو هەڵوێستەدا تەنها شتێکە بیری لێ بکاتەوە . - بیرکردنەوە لە یاساو نەریتە کۆمەڵایەتی‌یەکان - کەچی ئەنجام وا ناکەوێتەوە . دایك‌و کوڕە بەردەوامن لەسەر قسەکردن‌و کەچی پەروین هەر کەوتووە ! ئاگای لە خۆی نی‌یە . چۆن . هەر لەو هەڵوێستەدا دایکی کوڕە ئەڵێت :

- هەندێ ئاوی تر بێنە بیکەین بە سەرو ڕوویا ، پارچە قوماشێکیش نا چاوی پێ ببەستینەوە .
واقم وڕما ، پێش ئەوەی زمانم پێ بگرێت . دایکم ڕووی تێ‌کردمەوە . وتی :
- هەتیو ! تا ئێستا نەتزانیوە پەروین فێی لەگەڵە !

کە وەختێ ئێمەی خوێنەر ئەزانین « پەروین فێی لەگەڵە) ئەوسا بەسەرهاتی کەوتن‌و لەرزین‌و بێ هۆشیەکەی پەروین‌مان لا ئاسایی ئەکەوێتەوە . واتە بروا بە دیمەنەکە ئەگەین . قەناعەت بەو ئەنجامە ئەکەین . چونکە فێ لێ هاتن کات‌و شوێنی بۆ نی‌یەو لە کوێدا ڕوویدا ڕوو ئەدا. ئەمە جگە لەوەی تەنها دوو مانگێکە ئەوان دراوسێی ئەمانن‌و کوڕەش ئەمەی نەبیستووە . ڕەنگە تا ئەو وەختەی کە دایکیشی ناوی - پارچە قوماشەکە - دێنێ بۆ ئەوەی چاوی پێ ببەستنەوە . ئەم نەزانیی‌و ئاگاداری ئەوە نەبێ کە کاتێ یەکی فێی لێ‌هات پێویستە چاوی ببەسترێتەوە . دایکیشی ئەمەی پێ نەوتووە، چونکە ئەم فێ لێ‌هاتنە بۆ کچێك‌و لە کۆمەڵگایەکی وادا ئەبێتە جۆرە نەهێنی‌یەك‌و باس ناکرێ . کەس‌وکاری کچە هەوڵی شاردنەوەو نەدرکاندنی ئەدەن . تا ئەو نوقسانی‌یەی یان ئەو حاڵەتە ناهەموارەی لەگەڵ کچەکەیاندایە بڵاونەبێتەوەو نەبێتە مایەی دەردەسەری بۆ ئەوان‌و لە هەمان کاتیشدا ناوناتۆرەی شێت بوون‌و فێداریی نەخرێتە پاڵ . کەواتە گرێی کۆتایی کە فێداریی کچەکەیە . لە شوێنی خوێدا هاتوەو بۆ برواکردن بە ڕوداوەکە قەناعەت بە ئێمە ئەکات‌و نامانخاتە گومانەوەو ئەوەی لە سەرەتادا دڵ نیای نە ئەکردین لە کۆتاییدا تەواو دڵنیامان ئەکات‌و چیرۆکنووس ئەم برواکردنەمان لا جێگیر ئەکات . لە چیرۆکی « پرسیار »دا نموونەی چەند دیالۆجێکمان خستە پێش چاو . کە دایکی ئەو چیرۆکە لەگەڵ کوڕەکەیدا ئەیانکات . بەڵام وەك ڕوونمان کردەوە . ئەو قسانە لە قسەی ژنێك ناچن‌و چیرۆك نووس خۆیەتی ئەدوێ نەك دایکەکە. بەڵام لەم چیرۆکەدا . نموونەکە هەر تەواو پێچەوانە ئەبینین . هەست ئەکەین . چیرۆکنووس سەربەستی تەواوی داوە بە دایکەکەو ئاسایی وەك ژنێك چۆن ئەدوێ وا قسە ئەکات . بەبێ ئەوەی نووسەر خۆی بخاتە جێگەی ئەوو بیروڕای خۆی بەسەر ئەودا بسەپێنێ . لە دیالۆجی دایکەکەدا . هەڵس‌وکەوت‌و بیرکردنەوەو ئاستی ڕۆشن‌بیری ئەوو پەیوەندی ڕاستەقینەی ژنێکی ئەم کۆمەڵگایە ئەبینین . بە دەوروپشتی‌یەوە . بە تافی‌کردنەوەکانی ژیانی خۆیی‌و دەوروبەریەوە :

- ئەیەڕۆ .. ئەمە چی‌یە؟ دەك خوا بەزیادی نەکات ئەمە بۆ گەیوەتە ئێرە ! یان :
- جا بۆ فێری عەقڵم ناکەیت ، ئەمە تاتووشی چی‌بێ ؟ دایك هەر دایکەو بۆ چورتومێك نەهاتبێت هەرگیز وای بەسەر نایەت .

● **لە چیرۆکە ڕۆژانەکانداو لە چیرۆکی (دایك)دا . چیرۆکنووس لە ڕێگەی زمانێکی چڕو وێنەگرتنێکی هونەرمەندانەوە . لەبەردەم دوو کارەساتدا ڕامان ئەگرێ‌و دوو ئافرەتی سك‌سوتاومان بۆئەکات .**

بە نموونەی ئەم ڕوداوە تراژیدی‌یە کە ئەویش : ئافرەتێکیان هەموو بەیانی‌یەك ڕووئەکاتە گۆرستانەکەو لەسەر گۆڕی کوڕە جوانەمەرگەکەی کە لە تەمەنی هەژدە ساڵیدا مردووە ئەگری‌و ئەلاوتینێتەوە . ئەویتریان کە پوورە مەنیجە ، ناچێتە گۆرستانەکەو بەڵام دەنگی لاواندنەوەی تێکەڵ بە شین‌وشەپۆڕی ژنەکەی تر دەبێت « دەنگ‌وناڵەی هەردووکیان تێکەڵ دەبوون‌و ئەو ناوەیان دەخرۆشاند » بەڵام سەیر ئەوەیە «دەنگی پوورە مەنیج گەلێك کاریگەرتر بوو » دوو دایك‌و دوو کوڕی جوانەمەرگ . بەڵام چۆن‌و بۆ دەنگی ئەمیان کاریگەرترە ؟ هەردووکیان هەر سك‌سووتاوتین ؟ هەردووکیان لە تەمەنی هەرزەکاریدا کوڕەکانیان نەمردوون ؟ ئەبێ جیاوازی دوو دایکی سك‌سووتاو سەرچاوەی گریانی بەکوڵی هەردووکیشیان هەر دڵێکی ئاگرتێ‌بەربوو نی‌یە ؟ . لەدوا دێڕی چیرۆکەکەدا . بەتەنها ڕستەیەکی کورت ئەگەیتە ئەو « قەناعەتەی » کە ئەبێ دەنگی پورە مەنیج کاریگەرتر بێ چونکە ئەم « لاشەی بێ‌گۆڕی تاقە کوڕەکەی دەلاواندەوە » ئەگەر بهاتایەو چیرۆکنووس هەر بەڵگەیەکی تری بکردایە بە جێگری وەرام دانەوە بۆ - دەنگە کاریگەرترەکە پێم‌وایە هەرگیز هێزی ئەم - لاشەی بێ‌گۆڕەی - نەئەبوو . ئەو وێنەیەی کە لەگەڵ خۆیدا دەیان کارەساتی ترمان وەبیر ئەهێنێتەوە . ئەگەر بە وردی سەرنج‌بدەین ئەو دایکەی هەموو ڕۆژێك ئەچێتە سەر گۆڕی کوڕەکەی « کە هێشتا خۆڵەکەی سەری ڕەنگی سووری نەچووبۆوە » ئەو کوڕەی « تاقانە بوەو لە هەژدە ساڵاندا مردووە » بەزەیی زۆرتر ئەجوولێنێ .

ئەو دەنگەی کاریگەرترە لە دەنگی ئەم ئەبێ دەنگی کێ بێ ؟ ئێمە چاوەڕوانی ئەو قەناعەت پی‌کردنەی دوایین ئەگینا بە پێچەوانەوە تووشی نائومێدیی دێین‌و دڵنیا نابین‌و بڕواناکەین دایکێکی تر هەبێ‌و لەو بەسۆزتر بلاوێنێتەوە لەم چیرۆکە - زۆر کورتانەدا - کە لە شێوەی برووسکەدا ئەنووسرێن . ماوەیەکی ئێجگار کەم‌خایەن ئەگرنە خۆ ، ئەگەر چیرۆکنووس لێ‌هاتوو نەبێ ، ناتوانێ و گرانە قەناعەتێکی وا جێگیر بە خوێنەر بکات . لەم هونەرەدا ، سەرکەوتنی نیوەناچڵ نی‌یە . کارەکە وردبینی‌و هوشیاری ئەوێ بریتی‌نی‌یە لە سەرچڵێتی‌یەك بۆ نووسینی کورتە چیرۆکێك . ئەمە کەمترین نووسینە بۆ زۆرترین دەربڕین . ئامادەبوونێکە بۆ تەقاندنەوەیەك . بەلای منەوە چیرۆکنووس لەم - ڕۆژانە چیرۆکەدا - و بە لەچیرۆکەکانی : بەرد ، دایك ، خۆم ، کرێکار ، تۆڵەدا . توانیوێتی سەرکەوتووانە ئەم ئەنجامە بەدی بێنێ‌و دڵنیامان بکا .

● **ئەوەی پێویستە لە کۆتایی ئەم وتارەدا بوترێ : ئەمە تەنها چەند نموونەیەك بوون لەناو چیرۆکەکانداو تێکڕاش لایەنی - قەناعەت پێ‌کردنەکان - بە هەڵس‌وکەوت‌و پەیوەندییەکان نسبەتی گەورەی خۆیان پێك‌دەهێنن‌و بەشی زۆری ئەم بەرهەمە ئەگرنەوە . ئەم وتارە هەوڵدانێکی سەرەتایی‌یە بۆ ڕووکردنە ئەم جۆرە ڕەخنانە .**

بەنیازی فراواکردنی‌و پەل‌وپۆڵی کردنەوەی . چۆنیەتی هەڵبژاردنی ئەو چیرۆکانەش کە لەم باسەدا بەرچاوخراون . پێوانەیەك نین بۆ چاك‌و خراپی تێکڕای بەرهەمەکە . بەڵکو تەنها چەند نموونەیەك بوون بۆ ئەوەی لە ڕوانگەی -لایەنێکی ئەم هونەرە گرانەوە - دەرگا لەسەر لایەنەکانی تریش بکرێنەوە ، چونکە ئەگەر وا نەبێ ، ئەم جۆرە بۆچوونانە . کەل‌وکۆم دەبن‌و هەقی تەواویش بە چیرۆکەکان نادرێت ؛ کەواتە بۆ ئەوەی هەڵسەنگاندنی تەواوی هەوار ، مەوزوعیانەترو کامل‌ترو سەرجەم‌تر بە خوێنەران بکات . پێویستە لەم ئاوڕە زیاترو ، لەم وتارە چاکتر بەسەربکرێتەوە ، کە دڵنیام بەرهەمێکی وا شایەنی ئەم لەسەر نووسینانەیە .

Institut kurde de Paris

ئافرەتان دەنووسن :

بۆ دایکم

دایە ... دایە
باسی دێوو درنج مەکــەکاتی خەوێ
مەمترسێنە بە لای‌لایەی گورگە شەوێ
ئای دایە گیان
لەو ساتەدا .. دەچرپێنی بە گوێچکەمدا :
گورگە شــەوێ ... گورگە شەوێ
لە ترسانا چاو دادەخەم
بەلام دایە هەرگیز خەوم لێ ناکەوێ !
تۆخوا دایە لەمەو بەدووا
باسی چیرۆکی چاك بکە
باسی ویژدانی پاك بکە
باسی ئەڤین‌و ناز بکــە
باسی ئازادیخواز بکــە
ئیتر مەلێ گورگە شەوێ ... گورگە شەوێ .

خوشکە خاکی

لە هەولێر

بەڕێز خولە بکر لێپرسراوی لیژنەی ڕۆشــــنبیری‌و ڕاگەیاندنی یەکێتی ئافرەتانی عیراق ـ لقی هەولێر ، بە پەیامنێری ((هـاوکاری)) ڕاگەیاند کە ئافرەتانی هەولێر بەردەوامن لە نواندنی چالاکی نیشتمانی‌و کۆمەلایەتــی خۆیان .

ئافرەتان‌و چالاکی نیشتمانی‌و کۆمەلایەتی بەردەوام

لەم بارەیەوە ئەم کارانەیان ڕاپەڕاندوە :

ـ بەردەوام سەر لــە کەس‌و کاری شەهیدانی جەنگی ڕەوای میللەتــەکەمــان ـ قادسیەی صدام ـ دەدەن، هەروەها سەر لە کەس‌و کاری بریندارانو بێ سەرو شوێن‌و ئەوانەی بەر دەست دوژمن کەوتــون دەدەن‌و ، خەلات‌و دیاری‌یان پێشکەش دەکەن .

ـ وەفدێکی یەکێتــی ئافرەتان سەریان لە بارەگاو بنکەکانی سوپای میللی‌دا لــە ناوچەی کەندیناوە .

ـ یەکێتی تا ئێستا چەند دەورەیەکی ڕاهێنانــی بــۆ فێربوونــی دروومــان‌و تایپ‌ڕایتەر کردۆتــەوە ، هەروەها چەند کۆبوونەوەیەکی ڕێکخستوە بۆ هاندانــی کچان بۆ ئــەوەی لــە قوتابخانەی سستەران بخوێنن .

ـ تیپی هونەری لقــی هەولێر لە ڤیستەڤالــی گۆرانی جەماوەر کە لە بەغدا بەسترا بەشداری کرد .

ـ پێشانگایەکی فۆتۆگرافی گەڕۆك ڕێکخــرا ، بــۆ دەرخستنی ڕادەی بەشدار- بوونی ئافرەتان لە جەنگــی پیرۆزی ولاتەکــەمان دژی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران.

ـ یەکێتی خەریکی خــۆ ئامادەکردنە بۆ کردنــەوە ، چەند بەشێك لە گونــدە هاوچەرخەکانی (شاوەیس، پیرزین ، کە سنەزان ، کانی قرژالە) .

جگە لە چەند چالاکی‌یەکی تایبــەت بە کــاروبــاری ڕێکخستنەوە .

نووسینگەی هەولێر

دایکی دوێنێ و .. لای لایە

:: ئیلهام صالح طاهر ::

یەکێ لە بنــەرەتــــی‌خوورەوشتی گشتی گەلانــی جیهان کەلە کۆنــەوە تــارۆژگاری ئەمرۆکە بۆمــان مابێتەوە ، ئەویش لای لایەی‌بە سۆزی منداڵانە ، وەلەم ڕۆژەی پیاو ژن بە یەکــەوە گونجاون‌و خێزانیان پێــك هێناوەو ئەم خوو نەریتەیان لەگەڵ پەیدا بووە .

فۆلکلـۆری هــەمــوو نەتەوەکانی جیهان پاشماوەی ئەم نەریتە کۆنەی تێدا بەدی دەکرێت‌و لێی بەجێ ماوە .

جا نەتــەوەی ئێمــەی کوردیش بۆ پەروەردەکردنی منداڵانی کورد ئەو نەریتەیــە کــە ماوەتــــەوە . .. جا بۆیە دەبێ ئێمە بە چاوێکی ڕاستی‌و ووردبین تەماشای ئەم نەریتە بکەین چونکــە ئەمە شتێکی ئەوتۆ نی‌یــە بەلگەی بووێ بۆ بوونی‌و بۆ ئەو دەستوورو پەیڕەوەی کە هەیەتی سنوورو یاسایەکــی تەواوی هەیە لە پەروەردە ـ کردنی منداڵانی کوردستان ، جا تا لێی بکۆڵینەوە ئایــا لە کوێ هاتــووە وەچۆن شتێکی ڕەوشتی خورسکــی نیــە ڕەتــی ژیانــــی بووە ؟ بەلکو دەلێت ئــەمە کوردەواریمانە . بەلێ لێرەدا دەلێین دەبێ ئەم لای‌لایە چ بکەیەنێ ، لای‌لایە مانــای ئەوەیە کــە منــداڵ ڕادەهەژێنــی‌و ڕێــگای خەونێکی ئاسودەی بــەرێ ، لای‌لایە ووشەی ناسکــی پڕ هەســتی ســۆزو خۆشەویستی دایکە بــۆ کۆرپەکەی ، لای لایــە دوو جۆری هەیە :

یەکەم ـ لای‌لایە کە دایك دەیکات بۆ کۆرپەی ساوای بۆ ئەوەی بی خەوێنی لــە ئارامگای خۆیدا ، جا هــەر لایەك‌و شوێنێــك بێت چ لانك‌و بێشکە بێت یاخود لە ناو جولانە بێت چ جۆلانەکە هی دار بێت ، کە جــاران هەبوو یاخۆد زۆرتر لــە لادێیەکانمان باوەو پاشماوەی زۆرە ، ئەم جۆرەیان هــەر وەك هەندێك لە پیران لــە ژن‌و پیاو دەلێن ئەم لای‌لایە کە دەکرێت بۆ ئەوەیە کــە منــداڵ پێی بنوێــت‌و بحەسێتەوە تا ئەو ئازارەی هەیەتی لە بیری بچێتــەوە هەستێ بە خۆشــی‌و ئارام بکات لە لایەك وەلە لایەکــی تریشەوە کەوا بزانێ کــە دەوروپشتی ئەم منداڵــە چۆل نــی‌یــە ئاگــاداری بەردەوامە بۆ پی گەیاندنی.

دووەم ـ ئەو لای‌لایە کە دایك دەیکات بۆ کۆرپەی کە لە باوەشێتی‌و دەی‌هەژێنێ بۆ نواندنی لێرە زیاتر بــۆ ئەوەیە کە ئێشــی‌و ئازاری منداڵەکە لە بیری بباتەوە بەو هەژاندن‌و گۆرانی گوشـ‌و لای‌لایەکردنی ، چونکە لــەم بارەدا منداڵ یان نەخۆشیەکی هەیە وەکو ئازاری گــوێ ، سك ، لووت . وەبــە دەم ئەم لای‌یەیەوە دایك مەمك دەداتە کۆرپەکەی .

وەسەرەرای ئەوەشــس هەندێ جار دایك کۆرپەکەی لای خۆی درێژ دەکات‌و بــە دەستێکی تریشی‌یەوە دەستی لە بنا گوێی منداڵ دەدات‌و لای‌لایەی بۆ دەکات ، بــۆ ئەوەی منداڵەکەی بکاتــە خەو ...

کە منداڵ تورە بوو چۆن مامەڵەی لەگەڵ دەکەی؟

پەروەردە

سمیرە محمد علی

ئامادەی کردووە

کاتێك منداڵ دوو ساڵی‌تەمەن پڕ دەکاتەوە وا خۆی پیشان دەدات کە تورەیــەوهەمیشە دڵ نیگــەرانە .. لەوانەیە بیانو بگرێت و پــێ بــدات بــە زەوی‌داو بقیژێنێت‌و شت بشکێنێت،دایکیش سکالا دەکات کــە منداڵەکەی تورەیەو ناتوانێت‌کاتێك تورە دەبێ هێمنــی بکاتەوە .

بۆچی منداڵی دوو ساڵە بەم جۆرە ڕەفتار دەکــات ؟ زانایانی دەروون ناســی منداڵان ئەوە دووپــات دەکەنەوە کە منــداڵ لــەم تەمەنەدا هەوڵ بۆ زاڵبــوون بەسەر سۆزو هــەستی هەڵچووی خۆیــدا دەدات ، ئەمەش کارێکی گرانــــە بەنیسبەت منداڵەوە چونکــە دەیەوێت بڕ یارێك بدات ، بەلام ناتوانێت ، دەیەوێــت شتێك بکات باوك‌و دایکــی لێ‌ڕازی ببن .

لە هەمــان کاتیشــدا دەیەوێت خۆی بەو ڕەفتارانە ڕابێنێ تا بکاتە ئەو شتانەی کە لێ قەدەغە کراوە ، جــا کاتێك منداڵ نەتوانێــت بەسەر خواستی خۆیدا زاڵ ببێت ناتوانێ بە قسەشــس هەستی خۆی دەربڕێت .

بەڕێزەی دایك‌و بــاوك تورە بوونی منداڵەکەیان بــە بێ‌هۆ پیشــان دەدرێــت ، لەوانەیە دایك بلێ هیچم لێ نەکردووەو نازانم لەبەر چــی وا دەکات ، هەندێ جار یاری دەکات وەکو یاری چــوار گۆشە (مکعبات) دەبینیــن دەیخاتە سەر یەك لە پــڕ بەر دەبنەوە لەبەر ئــەمــە تورە دەبێت لەوانەیە حــەز بکات منداڵێکی تری لەگەڵدا بێ‌و هاوبەشی بکات ئایــا ئەمە ئەوە دەگەیەنێت کــەوا حالاتی تورەبوون‌و تەقینــەوە قەدەغە بکات ؟ دایك ناتوانێ منداڵەکەی قەدەغە بکات یــا لە هەڵچوون‌و ناخۆشــــی بیپارێزێت ، هــەر وەهــا ناتوانێ هەستی تورە بــوون ورقی دڵی لە هەندێ جــاردا قەدەغە بکــات ، بــەلام لەوانەیە .

ئەگەر بێتــو هەمــوو ئارەزووەیەکی بۆ جێ‌بەجــێ بکرێت ، ئیتر تورە نەبــێ بەلام ئەگەر سنوورێك بــۆ تورەبوونی منداڵەکــەت دانەنێت وای لێ‌دێت زیاتــر گومان لە هەڵسوکەوتی خۆی بکات‌و تورەبوونی پتر بێت، بەلام دایك دەبێ ئــــەوە بزانێ کاتێك منداڵــەکــەی تورە دەبێ داوای شـــتی لێ‌نەکات تا زیاتر تورە نەبێ، دایك زۆر جار دەپرسێت‌و دەستە پاچە دەوەســتێت بەرامبەر بە تورەبوونــــی منداڵەکەی‌و چۆنیــەتــی زاڵبوون بەسەری‌دا ، ئەگەر منداڵەکەت بەم جۆرەی لــێ هات هۆیەکەی دەگەڕێتــەوە بۆ توانا نەبوونی بەســــەر خۆی‌دا هەندێ جار پێویستە دایك وازی لێ‌بهێنێــت‌و سەرنەنیتە سەری دەبینیــن هەر لە خۆیەوە هێمــــن‌و لەسەرخۆ دەبێــت‌و بــە شێوەیەکی گشتی دایکــی خۆشەویست بە دەستی خۆت دەتوانیت فێری منداڵەکەت بکەیت چۆن بە هێمنــــی

بڕوانە ل : ٧

جل‌و بەرگ

کیژۆلەی ئازیز ... خانمی بەڕێز

ئــەو شتانەی پەیوەندیان بــە نەریت‌و کــە لەبوورەوە هەیە ، زوربەیان ، هەمیشە تام‌و جوانی‌و خۆشەویستیان دەمێنێ ، لەجــل‌و بــەرگی فولکلۆریدا ، زۆر جــار ئێستاو لەسەر تــەرزی نوێ کــە ئەساسەکەی بۆ دێرین دەگەڕێتەوە ، جل‌و بــەرگی نایاب هــەڵدەبژێردرێ کــە جێگای ڕەزامەندی هەمولا یــەك دەبێــت ، وەك ئەم وێنەنانەی لەســـەرتــەرزی فولکلــوری مەغــــربی عــــەرەبی هەلبژێردراون .

کاروباری ڕۆژانە

خاتوە بەڕێزەکەم چۆن خۆت لە سەرما دەپارێزیت

ـ ئەوەی ئاشکرایە کــاتێ کە بای ساردت لێی دەدات چــاو سوور دەبێتەوەو پڕ دەبێت لــە فرمێســك ، هەمووش دەزانین کە چــاو داناپۆشرێت ئینجا بۆ ئەوەی لــە ئازارو سوور بونــەوە بیپارێزیت پێش نووستن بە پارچەیەك لۆکەو تۆزێك ئاوی شیلەتێن کە تۆزێك شەکری تیدا بێت بیشۆ ، هەروەهــا دەتوانیت چایی یان گــوڵاو بەکار بهێنیت‌و بە ڕۆنی بادەم چەوری بکەیت‌و شت‌و مەکی ئارایشت لەو ماوەیەدا بەکار مەهێنە .

ـ بۆ ئەوەی لوت لــــە سووربوونەوە بپارێزیت بــە پارچەیەکی گــەرم سەرت داپۆشە چونکە ئەوە کــار دەکاتە ســەر گەرم‌بونەوەی لوت . زۆر زویشی شــتی گــەرم مەخۆرەوە لەکــەل گۆشت‌و چەوری چونکە ئەو گــەرمایە کــە دەیدەن بــۆ ماوەیەکی کــەمەو سودێکی ئەوتۆیان نیە بەلکو بــە ئاوی گەرم بیشۆیت‌و چــەوری بکەیت سودی زیاترە .

ـ بەنســبەت ووشــك بوونەوەی دەســتو لــە پێشاندا بــە ئاوی لیمۆی ترش باش بیپرۆێنە ئینجا بە ئاو بیشۆو چەوری بکە .

Institut kurde de Paris

سامانی ئاژەڵ و دەوری لە پێشکەوتنی ئابوریدا

سالی رابووردو پیشەسازی پەلەوەر بەهۆی پشتگرتنی خاوەنەکانیانەوە سەرکەوتنێکی باشی بەخۆیەوە بینی ، ئەوکارانەی کە ئێستا بۆ جێبەجێ کردنی ئەکرێن بلەی بتوانین بیزانین ؟

ئەم پیشە سازیە لە لایەن هاوولاتیانەوە بەپیرهاتنێکی باشی بەخۆیەوە بینیو وەزارەتیش لای خۆیەوە هۆی سەرکەوتنی پێدان ئەویش بۆ مسۆگەرکردنی پێویستیە ـ کانی بازاری ناوخۆ وەك ئەرتێکی بەرهەم شانبەشانی ئەو پرۆژە مەزنانەی کە دەوڵەت هەنیو ئێستاسوورە لەسەر ئەوەی کە یارمەتیو پارەی پێشەکیو پێویستیە بنەڕەتیەکان وەك زەوییو شارەزایی بدات .

ئەم پارەی پێشەکیەبەش بۆ ئەو پرۆژانەی کە هێلکە بەرهەم دێننو بۆ خانووکردنو کار راپەڕاندنو ئەوانەی ئەمباری مەینو قەسابخانەی پەلەوەر درووست ئەکەن لەسەدا سەدە ، ئەمە بێجگە لەوەی کە رێگەی بەکەرتی هەرەوەزیو خاوەن جووجەڵە داوە ئۆتۆمبێلی بەرهەمدارو فێنك کەرەوە ئۆتۆمبێلی گواستنەوەی جووجەڵەو کارگەی ئالیكو هەموو مەکینەو دەزگایەك بهێنن کە لەگەڵ کارەکەیاندا ئەگونجێ .

هەروەها دانیش بەوەدا نرا کە پرۆژەی پەلەوەرو هەموو پرۆژە کشتوکاڵیە بەرهەمدارەکان یاسای پاراستنی بەرهەمی پیشەسازی بیگرێتەوە وەك لەسەر لابردنی باجی گومرگو پێدانی پارەی پێشەکییو لابردنی کرێی کارەباو گواستنەوە .

ئەمانەش هەموو بەنیازی بەرەوپێشبردنی گورجو گۆڵیەو بەرهەمهێنانی ئەو توانایانەیە کە هەن بۆ برەوپێدانی ئەوپرۆژانە بەجۆرێك پلەیەکی بەرزی بەرهەمداربێو پێویستی ئەو هاوولاتیە پڕبکاتەوە کەوا ئەم هەموو کارانەی بۆ کراوە تاوەکو بەخۆشیو بەختیاری بژی .

● **پرۆژەکانی کادری کشتوکاڵ**

بەشی زۆری هەرەوزیە کشتوکاڵیەکان بوارێکی فراوانی بە بەرهەمی ئاژەڵ داوەو ئەو یارمەتیەش کە لەم بوارەدا پێیان ئەدرێ هەموو جۆرە پارەی پێشەکی پێویستە بۆ راپەڕاندنی پرۆژەکانی بەرهەمدانی ئاژەڵ ، ئەمیش وەك پارەی پێشەکی درووست ـ کردنی شوێنی ئاژەڵو پارەی پێشەکی کارکردنو رێدانی دەسکەوتنی ئۆتۆمبیلی بەرهەم .

ئەم کشتوکاڵە هەرەوەزیانە کە هێشتا لە بواری پەروەردەکردنی ئاژەڵدا سەرەتای کاریانە بەهۆی ئەوشارەزایە فراوانەوە کە ئەندامەکانیان هەیانە سەرکەوتوون .

لەرووی وەدەستهێنانی ماسیەوە بۆ هاوولاتیان وەزارەت هەمیشە رێگەی بەرهەمهێنو فرۆشیار ئەوات . هەروەها لە چوارچێوەی نەخشەکەیدا بۆ پێشخستنی باری ماسی مەسەلەی درووستکردنی ئەستێلو کێڵگەی هێناوەتە پێشی لە زۆر لای ولاتدا درووست بکرێن لەگەڵ هاندانی بەرهەمهێندا بۆ درووستکردنی ئەستێلی بچووك ئەمەش بەو پشتگرتنە کە لە رووی هونەریو پارەی پێشەکیەوە ئەیاندرێتێ هەروەها دەزگا کشتوکاڵیەکان بۆ بەرهەمدانی ماسی گەلێ تاقیکردنەوە ئەکات لەوانەش تاقیکردنەوەی رێگەی پەروەردەکردنی ماسیە لە قەفەزداو بەخێوکردنیانە بەشێوەیەکی میکانیکی کە ئەویش پشت بە کەڵك وەرگرتن لەودۆخانە ئەبەستێ کە یارمەتی پەروەردەی ئەم ماسیانە ئەدەن . دووبارە جۆرە ماسیەکی گیا خۆر پەروەردە ئەکرێ کەوا لەجۆگەدا ئەژی بە مەبەستی ئەوەی کە ئەو رووەکانە لەناوبەرێ کە ئەبنە هۆی رۆشتنی ئاوە .

سامانی ئاژەڵ لەولاتدا لەبەر رۆشنایی رێنیشانی نوێدا گۆڕانێکی گەورە بەخۆیەوە ئەبینێ ئەمیش بە پشتی ئەو شارەزاییو توانایانەوە کە بۆ کارپێشخستن بەرهەمی وەك لایەنێکی گرنگی بەرهەمی کشتوکاڵی بۆی ئامادە کراوە .

● **شوێنی پەروەردەکردنی ئاژەڵو خزمەتکردنی زۆر**

لەپارێزگاکانی ولاتدا شوێنی نموونەی بۆ پەروەردەکردنی ئاژەڵ بلاوبۆتەوە ئەو ژمارانەیە کە جۆرێکی باشو بەرهەمی چاکیان هەیە ئەمانەش مەڕو مانگاو بزنن ، ئەمەش بە مەبەستی رووناك کردنەوەی ئەوپێشکەوتنەی کە سامانی ئاژەڵ بەخۆیەوە دیوە چاومان بە بەرێز هاشم ناصر ابو المعالی وەکیلی بەرێوەبەرێ گشتی دەستەی گشتی خزمەتەکانی سامانی ئاژەڵ کەوت بۆ ئەوەی لایەنێك لەوگورجوگولیانەمان بۆباس بکات ووتی :

وەزارەتی کشتوکاڵ بایەخێکی زۆر گەورەی دوای ١٧ی تەموزی ئەمر بە سامانی ئاژەڵ داوە ئەمەش بە کردنەوەی شوێنی زۆری پەروەردەکردنی ئاژەڵ کە ئێستا (٢٠) شوێنی نموونەیی هەیە کە هەموو لایەکی ولاتی گرتۆتەوە کە پێش شۆڕش هەر چوار شوێن هەبوو ، ئێستا کەوتۆتە رێنیشاندانی ئەو جوتیارانەی کە زۆر شت سەبارەت بەرێوەبردنو بەخێوکردنیو چاودێری فێرئەبنو ئامادەکردنی ئەو سامانە ئاژەلیانەی کە لایان هەیەو ئەمەش دوای ئەوەی کەلەو شوێنانەوە چی ئەبینن وەری ئەگرنو هەروەها هەستانی ئەم شوێنانەیە کەوامەشق پێکردنی هونەریەکانی وەك مەڵبەندێکی گرتۆتە ئەستۆی خۆیو لە کۆلیجی ئامۆژگاکانی ئەخوێنن کەوا پەیوەندیان بە بواری بەرێوەبردنو خواردنەوە هەیە.

لە بواری پەروەردەکردنی پەلەوەردا ئەو پشتگرتنو چاودێریەی کە دەوڵەت ئەیکا بۆ کێڵگەی پەلەوەرو جووجكو کارگەی ئالیك لەم دوو ساڵانەی دواییدا

برِوانە ل : ٧

سەردانێك لە دامەزراوەی گشتی بازرگانی شت و مەکی وردە بابەت لقی سلێمانی

تا شارستانیەت بەرەو پێشەوە بڕواو ژیانی سەردەم رەوتی چاك بنێ بەرەو گۆڕان بە لایەنە باشەکەدا ، ئینسانی ئێستا زیاتر پێداویستیە ـ کانی زۆرتر دەبنو هەتا ئەو شتانەی کە جاران لەلای زۆر پێویست نەبووەو بەشتێکی (کمالی) داناوە ئێستا بۆتە پێویستو خۆی سەپاندوە .

ا. بەرزنجی
نوسینگەی سلێمانی

هەر لەم بۆ چونەوە (دامەزراوی گشتی بۆ بازرگانی شتو مەکی وردە بابەت) ـ الاجهزة الدقیقة ـ لقی لە سلێمانی کردەوەو ئیتر بووە سەرچاوەیەکی گرنگو پێویست بۆ دابین ـ کردنی داواکاریەکانی خەڵکیو بەرێوەبەرایەتیو دائیرەکانی دەوڵەتو هەتا قوتابخانە ـ کانیش .

سەعات ، ئامیریو وێنەگرتنو کەرەستەکانی بە هەموو جەشنەکانیانەوە ، بابەتی قوتابخانەو کەرەسەی چاپو تایپی دائیرەکان ، کەرەستەی ئەندازیاری ، چاویلکەو زەڕەبینی پزیشکیو ئیتر گەلێ شتی وردە بابەتی تر کە جاران دەستکەوتنیان گەلێ گران بوو .

بۆ زیاتر شارەزابوون لە سروشتی دروستبوونی لقی سلێمانیو کارەکانیو پێداویستیەکانی ، سەرێکمان لەم دامەزراوەداو چاومان بە بەرێوەبەری لقەکە کاك (محمد رؤف شاسوار) کەوتو ئەویش بە سوپاسەوە لایەنە جور بە جۆرەکانی لقەکەیانی بۆ رون کردینەوە .

● **دەربارەی سروشتی کارەکەیانو نەخشەو پیلانی ساڵانەیان :**

ئەوەی رون کردەوەکە بۆ ساڵی ١٩٨١ لقی سلێمانی توانیویە تا ١٩٨١-٩-٣٠ نەخشەی کار بێنێتە دی وئیتر لەوساوە لەو سنورەش زۆر زیاتر کارمان کردووەو دەتوانین بڵێین کە هەوڵدانێکی باش دراوە بۆ تێپەڕبوونمان لە نەخشەکە ئەم کارە چاکە ، وە راژەی ٥١٪و ئەمەش ئەنجامێکی چاکە .

● **بەڵام بۆ پرسیارێك کە ئایا شێوەی هێنانی کەرەسەکان وداواکردنی چۆنەو ئایا پێویستیو فرۆشتنیان لە لای خەڵکی رەچاو دەکرێ :**

لە وەڵامدا ئەوەی رونکردەوە کە لەم بوارەدا هەندێ لایەن رەچاو دەکەن ، وەك ژمارەی دانیشتوانو داواکاری بازار ، بۆ نمونە پێویستی قوتابخانەکان لە دەفتەرو قەڵەمو لاستیكو ... هتد لە کاتی کردنەوە ـ یاندا رەچاو دەکرێو سەعات بەپێی ژمارەی دانیشتوانو بەڵام فیلمو بابەتی وێنەگرتن ، بەپێی داواکاری وێنە ـ گرەکان .

وەلە لقەکەماندا هەرگیز بابەتێ کە لە بازاڕدا سەرف نەبێ لەگەڵ بابەتێکی بەفرۆشتدا نادەین بەسەر وەکیلەکاندا ، چونکە بابەتەکان بەپێی داواکاریو سەرف بوونیانە .

هەروەها هەندێ باری تایبەتی هەیە کە لەلای خۆمان (داواکاری تایبەتی) پێ دەوترێ ، وەك ئەوەی کە دەزگایەك یا بەرێوەبەرایەتی ـ یەکی دەوڵەت لە شاردا پێویستی بە جۆرە بابەتێ یا ئامێرێکی تایبەتی دەبێ بۆ کارێکی خۆیان ، ئەوا داوا کە پێشکەش بە ئێمە دەکەنو چۆنێتیو مواصفاتی ئەو رێگای بەغداوە جۆیان داوا بابەتەمان دەدەنێو ئێمەش لە دەکەینو ئامادەی دەکەین .

● **لقی سلێمانی وەك هەموو لقەکانی پارێزگاکان تەنیا بە فرۆشگاکەی خۆیەوە ناوەستێ بۆ فرۆستن ، بەڵکو لە رێگای وەکیلەکانیشەوە بابەتەکان دەخاتە ناو** بەرێوەبەری لقەکە دەڵێ : بازاڕەوە ، بۆ ئەمەش وەك سێ جۆر وەکیلمان هەیە ، یەکەم وەکیلی سەعات ، دووەم بابەتو کەرەسەی قوتابخانەو نوسین ، سێیەم وێنەگرتنو فلیم کەرەسەی شتنەوەی .

جگە لەمانە وەکیلەکانی (ئەفریقی)ش چی داواکەن بۆیان دابین دەکەینو دەیان دەینێ ، ئەم وەکیلانە لە قەزاو ناوچەکانیشدا هەنو شت وەردەگرن .

● **بەڵام ئایا لقی سلێمانی وەك ئۆروزدی نیازی نیە فرۆشگا وەیا لقی تر لە قەزاو ناحیەکاندا بکاتەوە ؟** ، لەم بارەیەوە وتی :ـ ئێمە لەمەدا تا ئێستا نیازی کردنەوەی فرۆشگاو لقی ترمان نیە ، بەڵام بۆ فرۆشتن جگە لە وەکیلەکانمان فرۆشگاکانی ئۆروزدی لە قەزاکاندا بەکار دێنین بۆ ساغکردنەوەو فرۆشتنو بەسوپاسەوە ئەوانیشی یارمەتیمان دەدەن .

● **دەربارەی داهاتوو فراوانکردنی خزمەتگوزاری بۆ هاولاتیان :**

بۆی رون کردینەوەکە نیاز وایە بینایەکی گەورەمان ببێو لەم جێگا بچوکەی ئێستا دەرچین ، چونکە رۆژ بەرۆژ ماوەی ئیشکردن فراوان دەبێو ئەو شتانەی کە پێویستنو لە بەغداوە دەیانهێنین زۆرتر دەبێ ، وەئێستا لقەکەمان مەخزەنێکی ١.٨٠ مەتر دوو جایی هەیە کە کەلو پەلی تیا دادەنرێ بەڵام ئەمە کارمەیسەر ناکا و نیاز وایە مەخزەنێکی گەورەتر بنیات بنێین کە هەمو تایبەتێکانی تیادا بێ بۆ هێشتنەوەی کەلو پەلو پاراستنی لە تەڕیو شێ داریو هەندێ خالی تر کە دەبێ لە مەخزەنی ئێستادا بێ .

وەجگە لەمانە تواندراوە (ورشە)یەك بکرێتەوە بۆ پاراستنو چاکردنی ئەو شتانەی کە دەیانفرۆشینو لە هەولێرو کەرکوکەوە بە شێوەیەك پێشکەوتووە کە بابەت دێنن بۆ چاکردنەوە ، ئەم (ورشە)یە شەش بەشە :

بەشی چاکردنی ئامێری چاپ
بەشی چاکردنی رۆنیو
بەشی چاکردنی چاویلکەی پزیشکی
بەشی چاکردنی کامیرەو ئامێری سینەما
بەشی چاکردنی قەڵەمو پاندان
بەشی چاکردنی سەعات

وەهەوڵدانیش بەردەوامە بۆ ئەوەی کە بەشی تر لەم وەرشەیەدا بکرێتەوەو هەروەها مەودای خزمەتمان بۆ هاولاتیان فراوانتر کەین .

شارەوانی دهۆك

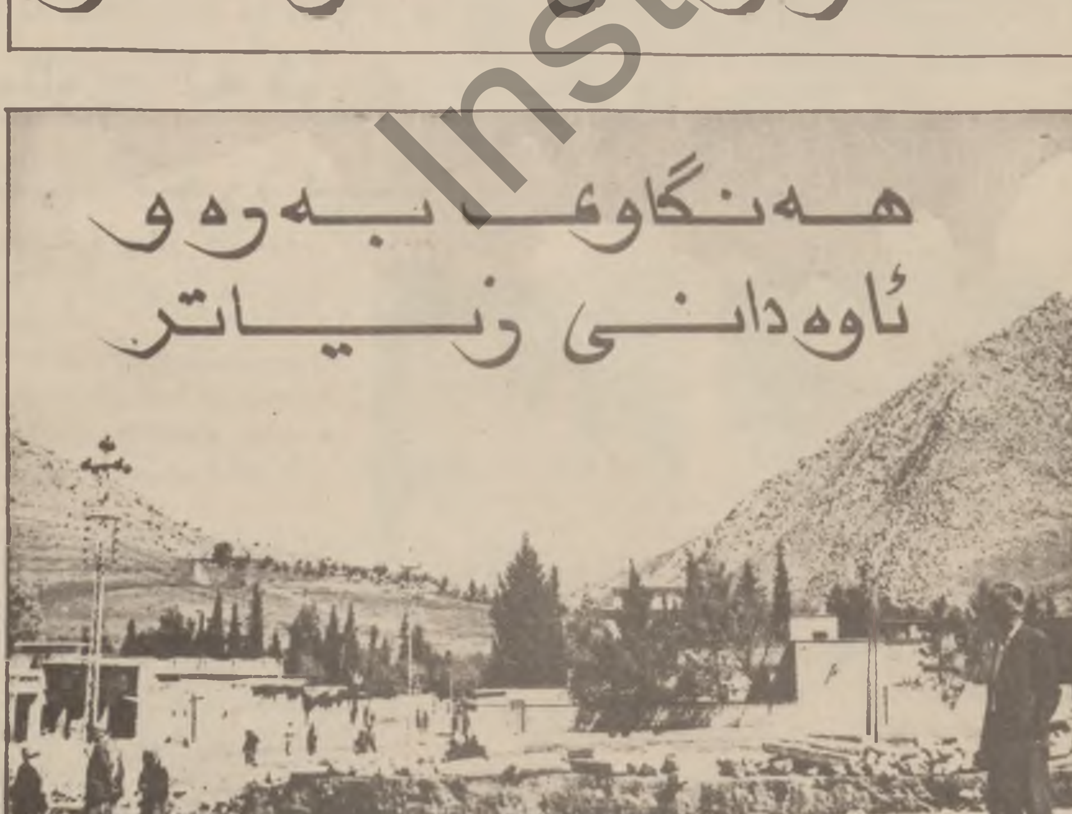

شارەوانیو خەلك گەلەك نێزیکی ئێکن کی ژ مە هەیە پا قژیو تەمیزی نەئێت بەل مە هەمیا دقێت بەلێ ئەم هەر رۆژێ چ دکەین هەتا بشێین پاقژیێ ل دەور رەخێت مە بیت رێگا مالا خۆ دەرگەهێ رزقێ خۆ پاقژ بکەین .

گەلەك هزرو بیر دسەرێ من دا بوون سەد پسیار سەر لێڤێت من بوون دەمێ من رێکا شارەوانیا دهوکێ گوتی هەمی پسیارو گلو گازندێت خۆ چ دتیرکێ مەدا بوو مە خالی کرنە سەر مێزا سەیدا عەبدللا مستەفای ، رێڤەبەرێ شارەوانیا دهوکێ وی ژی بەرسڤا پسیارێت مەدا ب رویەکێ خۆشی هندە جارا پشت پشتکی پسیارا دزڤراندفەڤە .. یان ئەم نەدگەهشتینە ئێك .. سوحبەتا مە چو تا ژێ چۆن ل ڤێ گەنگشێ مە نیفشەکێ سوحبەتێ کرە رابۆرت دا پێشکێشی خیندە وارێت مەبەستا تە .

پ : تاخێ بەرۆشکێ یێ دهوکێ نە مازە تاخێت هەژارا شارەوانیا هەوە خزمەتا نا گەهینتێ .

ـ رێڤەبەر : نومەنە بۆ پسیارا تە .. چ تاخە مە بەسنا نە

پ : تاخێ بەرۆشکێ گرێ مەزنترین تاخێ بازێرێ دهوکێ یە .

سەر هەمی کەمو کاسیا نە بوونا (پالێت پاقژ کرێ) (المنظفین) شارەوانیا مە خزمەتێت خۆ دگەهینتە هەمی ئالو رەخێت بازێری.

گیرو گرفتی مە پالێت پاقژکرنی کێمن نهو مە (٥٠) کەسی دڤێن بەلێ کەسێ نەڤێت بێت (تعیین بیت) دامەزرێت بۆ چنکی « کەرتی تایبەتی » پارەکێ زیدەتر دەنێ ئەڤ لابەك ..

نسبەت تاخێ بروشکێ یان وەك دبێژن ئەو کەسێت یاسا لادای « المتجاوزین » خانی بخو ئاڤا کرن بێ نەخشەیو پلان جونکی هەکە ل جهدەکێ بچی دێ گەهیە کۆلانەکێ گەلەکا تەنك رێك دەرناکەڤێد ڤیجا ترومبیلێت مە دێ چەوا شێین گلێشێ وا را کەین بەلێ مە ڤێ گاڤێ نەخشە کێ کێشای بۆ تاخێ بروشکێ کۆ جهدا لێ ڤەکەین دا ئاڤاو کارەبا ب رەنگێ دورستی بگەهنێ ئەم ژی پێ ل هیڤیا کار بدەستێت باوەرێ پێ بکەن . دا ڤێ نەخشێ بهینە جە لڤێ تاخێ ئۆ ژڤان گیرو گرفتیا رزگار کەین .

٢پ ـ پێش چەند ساڵا بازێرێ دهوکێ گەلەك پێ پاقژ بوو یان ئاشکراتر ژ گەلەك بازێریت دی یێت عیراقێ پاقتربوو ئەڤە ژ گۆتنا گەلەکانە هەتا هندەرە رۆژنامەڤێت عیراقی بەلێ ڤێ گاڤێ پارو مەکینە رۆژنامەکا نڤیسێت عیراقی بێ کیفە مەزخانێ بۆ شارەوانیە .. ئەڤە ئەگەرا

چیە خەلکێ بازێری یان بازێر گەلەك مەزن بوویە یێ پر مرۆڤ بووی .

● پاقژیا هەر بازێرەکی سەر خەلکی دمینیت ئەو هەست کرن پاقژ بێ تشتەکێ گرنگە بەلێ مخابن ئەڤ تشتە گەلەك یێ کێمە هەکە هەبیت .

هندەك دێ ئاڤێ بەر دنە سەر جهدێ یان دێ پیساتی بەر دەرێ مالا خۆ خرکەن . یان دێ خیزو بەرێت ئاڤاێ خۆ هاڤنە سەر جهدێ یا دێ بلوکێت جیمنتوێ سەر جهدێ چێ کەن . بەلێ هەر ئەو مرۆڤ دێ گازندا ژ شارەوانیێ کەت هەکە جهدا بەر مالا وان خراب بوو جارەکا دی ئەز دبێژم هەکە خەلکێ بازێرێ خۆ هاریکاریا مە نەکەن دێ بازێر هەر مینیت پیس ڤێجا بیدڤیە ئەم هەمی پاقژیێ تەمیزێ ژبیر نەکەین .

پ سەیدا هەوە چ پروژەو کار دەست دانە ئەڤ سالە .

پروژێت مە ئەڤ سالە بایێ ـر٥٧٨ر٤ چار ملیون پینج سەدو حەفتی هەشت هەزار دینارانە . ئەو ژی ب دورست کرنا دوو کازنیویا مەزن ڤەکرنا جهدو دانانا بازارێت عەصری بۆ خودانێت کارو سنعەتا کورەپانێت ترومبیلا ڤەکرنا پاغجێ یاریا نۆ ئاڤا کرنا کەراجێ ترومبێلا .

پ. هاوکاری
نووسینگەی دهۆك

روانگەیەك لە بواری رەخنە

شتێکی زۆر ئاسایی و باوە دەربارەی هەموو جۆرە بەرهەمێکی (ئەدەبی و هونەری و رۆشنبیری) کە لەسەر لاپەڕەی رۆژنامەو گۆڤارەکان بڵاودەکرێنەوە یان لەسەر شانۆو هۆکانی بینین و بیستن پێشکەش دەکرێن ، کاری رەخنەسازی بە دوایاندا بێتەکایەوە ، تەنانەت ئەو رەخنەش هەندێ جار بۆ خۆی شوێن کەوتنی رەخنەی تر بە دوای خۆیدا رادەکێشێ کە یان دەگەڕێتەوە بۆ ئەو دەقەی یەکەم جار هاتوەتە کایەوە یان بە تەقەی تەفەنگیش نزیکی ناکەوێتەوەو زیاتر خۆی لە قەرەی رەخنەی دەقەکە دەدات .. .. ، بەڵام سەبارەت بە رەخنەی رۆژنامەگەری تا ئێستا شتێك لەم شێوەیە بەرچاو نەکەوتووە .. واتە زۆر لە کارگێرانی رۆژنامەو گۆڤارەکان پەیتاپەیتا لێدوان و دەمەتەقێ و ریپۆرتاج و هەواڵ و بابەتەکانی کەی ئەم بوارە دەنوسن و بڵاودەکەنەوە و هەندێ جاریش لە ئێستگەدا پەخش دەکرێتەوە بەبێ ئەوەی نوسینێکی کەی لە شێوەی رەخنەو رونکردنەوەدا بە شوێندا بێت کە ئەمەش وەك بابەتەکانی تری نووسین بە هەموو شێوەکانیەوە هەقی شوێن کەوتنیان هەیەو دەتوانرێ لە زۆر چمکی یەوە شی بکرێتەوەو هەڵبسەنگێنرێ ... بۆ نموونە دەربارەی هەر نووسینێکی رۆژنامەگەریانە دەتوانرێ لە رووی دارشتنی زمان و رێزمان و رێچکەی نووسینەکە، یان هەڵەی رێنوس و بەکارهێنانی زاراوەو وشەکان لەگەڵ سەرەتاو کۆتایی و ناوەرۆکی بابەتەکە لە رووی کەم و کورتییەوە دەستنیشان بکرێت ... تەنانەت دەشتوانرێ ئەو بەرهەمە لە رووی چاکی و خراپی و پلەی بەکەڵك هاتنی قسەی لێوە بکرێ ... بۆنموونە رۆژنامەنوسێك دەربارەی یەکێك لە دەزگاکانی دەوڵەت دەنوسێ ، یان چەند ئەدیب و هونەرمەندێك دەگرێ و ریپورتاجێکی لێ ئامادەدەکات ، ... ئایا ئەو ریپۆرتاجە تا ، چ رادەیەك سەرکەوتووەو چ خزمەتێکی وشەو زمانی بوارەکەی دەکات ؟؟ ئەو وای نوسیوە بەڵام دەبێ وانەبێ و پێویستە بەم شێوەیە بێت .. ئەمەش لە خۆیدا پەیوەندی بە ئاستی ئەو کەسەوە هەیە کە بەرهەمەکەی ئامادەکردوە .. ئایا شێوەکەی شێوەیەکی کۆن و لاسایی کردنەوەیە یان داهێنانێکی پێوەدیارە ؟؟ ئەو داهێنانەش دەستکردە یاخود پەیداکراوە ؟؟ دیاریشە هەڵسەنگاندنی ئەم لایەنە زیاتر پەیوەندی بە خوێنەرەوە هەیە کە هەر یەکەیان بە پێی بۆچوان و شارەزایی خۆیان دەتوانن لە چمکێکی بکۆڵنەوە ... بۆ وێنە شارەزایانی زمان و رێزمان دەتوانن لەم بوارەیدا هەڵوێستی خۆیان دیاری بکەن ، چونکە ئەو نوسینی رۆژنامەگەرییە هیچ جیاوازییەکی ئەوتۆی نییە لەگەڵ چیرۆکێك یان لێکۆڵینەوەیەکدا بە بەڵگەی ئەوەی هەردوکیان یەك شێوە زمانی کوردین ، ئیتر بۆچی بەرهەمە ئەدەبییەکە بخرێتە ژووری دادگاوە و لەمیشیان بێ (سین و جیم) ملی رێگا بگرێ ؟؟

هەروەها ئەوانەشی شارەزای کاری رۆژنامەگەرین دەتوانن لە شێوەی ئەو نوسینە بکۆڵنەوەو بڵێن ئایا ئەم بابەتەی کە ئەم ریپۆرتاجەی بۆ ئامادەکراوە سەرتاپای ئەو نوسینە دەهێنێت یان دەبوایە کورترو پوختەتر بوایە .. یان بە پێچەوانەوە دەبوایە فراوانتر بوایە ... کەواتە کاتی ئەوە هاتوە بڵێین هێشتا کاری رۆژنامەگەری لای ئێمە ئێستا خەریکە دەگەشێتەوە ئەم گەشانەوەشی ئەگەر لەسەر رێڕەوێکی راست و زانستیانە بە رێوە نەبرێت دوارۆژ ئەرکێکی گرانتری دەوێ بۆ راستکردنەوەی بۆیە پێویستە لەسەر ئەوانەی خۆیان بە دڵسۆزی وشەو زمانی کوردی دەزانن نەهێڵن ئەم هەڵانە کەڵەکەبکەین و بەسەرماندا تێپەڕێت چونکە هەموو راستکردنەوەو رێنمایی - کردنی هەموو بابەتێك زیاتر خزمەتی راستەوخۆ دێنێتەکایەوە .

فریا عبدالله حسین
نوسینگەی سلێمانی

دستوفسکی .. ژیان و بەرهەم

د. بەدرخان سندی

ل پشکا ئێکێ مە بەحسێ ژیانا دستوفسکی کرو ئەم گەهشتینە هندێ .. دستوفسکی پشتی ب گوللەباران کرنێ حوکم بوی ئەڤ حوکمە هاتە گوهورین و هنارتنە سیبریایێ ل ژووریا روسیایێ ، ئو وەکی ئەم هەمی دزانین کو سیبریا جهەکێ گەلەك سارەو کێم مرۆڤ دشێن ل وێرێ بژین نەمازە ل چاخێ دەستوفسکی .

دستوفسکی چار ساڵا لناڤ دزو مروڤ کوژا ژیا ، ئو ژینا وی یا زیندانێ کارەکێ مازن ل جانێ دستوفسکی کر وەك یێ دیار د چیروکا « چەندکا غەزەك ژ مالیت مریا » ئەڤ چیروکە رەنگڤەدانا ژینا وی یە دزیندانێدا ..

براستی دستوفسکی دڤێ چیروکێدا شیا هونەرمەندیەکا گەلەك ببها پێشکێشی خوێندەڤانێت خو بکەت .. چونکی وی لڤی چیروکێ گەلەك بزیرەکی ژینا زیندانێ بو خەلکی ڤەگێرا .

دستوفسکی دچیروکا خودا وەسا بو خوێندەوارا دیاردکت کو ئەڤ گونەهبارێن دگەل ژیای ئەگەر بێت و لێ ڤەکولین کا بوچی کەتینە دزیندانێدا دێ بینین کو بەهرا پتر ژ وان نەچار بوینە کوشتنێ یان دزیێ بکەن و کارێ وان رەنگەکە ژ رەنگێت بەرەڤانیێ .. بەرەڤانی ژ خو سەربلندییا خو ڤان مروڤا دگەل برس و بەلنگازیاخو سەرێ خو شۆڕنەکرینە ژ لایەکێ دی ژی ڤە دستوفسکی دبێژیتە مە گەلەك ژڤان مروڤا ئەڤ گونەهباریە بێ دکرین دا کو بکەڤنە دزیندانێ چنکی ژینا وان ژ دەرڤە گەلەکا نەخوشتر بو ژ ژینا زیندانێ .. ژ ڤێ چەندێ ئەم دشێین بزانین کانێ هەتا چ لوك ژینا سەردەمێ دستوفسکی لێ ژیای یا سەخت و نەخوش بو ... هەر وەسا نڤیسەڤانا هەستێت مخابنێ دیاردکەت بەرامبەر وێ هژمارا مەزن ژ گەنجێت رو سیایێ لناڤ زیندانا .. یێن کو پێڤە دهێت خەزمەتەکا مازن بو وەلاتێ خو پێشکێش کەن ئەگەر ژ دەرڤەی زیندانا بان . ئا هوسا دستوفسکی گونەهبارێا میریا روسیایێ دکەت .

ل (١٥)ێ هەیڤا شواتێ ساڵا ١٨٥٤ دستوفسکی ژ زیندانێ دەرکەفت و هنارتنە خزمەتا لەشکەرێ یاراستی ئەوە ژینا لەشکەریێ ... باچێتر بو ژ ژینا زیندانێ نەمازە لچاخێ دستوفسکی و ل دەڤەرا سیبریایێ .

لە وێرێ نڤیسەڤانێ مە هەڤالینیا ژنکەکێ کر ناڤێ وێ (ماری ئێسایڤیا) بیو گەلەك کەتە دلی ئەڤە لێی دەمی یێ دستوفسکی چیروکا مە ژێ گوتی دنڤیسی .. لێ پشتی دەمەکێ کورت « ماری »ا هەڤاڵا وی ژ وی گوندی بارکرو ڤێ چەندێ ژی کارەکێ مازن ل دستوفسکی کر . ئەڤ چەندە ژی یا دبارە ژ کاخەزێت وی بو مارایێ .

ل ساڵا ١٨٥٧ مارایێ شوی بدوستوفسکی کر .. لێ مخابن ژینا وی بخوشی نەبوورێ ئو هندەك ئاستەنگ کەتنە دڕێکا دلخوشیا وان دا ئەگەراێ چەندێ ژی ئەو بی نەخوشی ل دستوفسکی ژڤریڤە پشتی هەیڤەکێ ژ ژن ئینانێ و تەپ دهاتنە دستوفسکی و ژنا وی ژێ دترسیا .

دستوفسکی گەلەك بزاڤا زڤرینێ ژ سیبریایێ کرو میرێ ل ساڵا ١٨٥٩ هێلا بزڤریتە « پترسبورگ » پشتی دەه ساڵ بوراندین ب دەربەدەری و زیندان و لەشکەرێ . ئەو ژینا سەخت و نەخوش یا کو کارەکێ مازن لجانێ (نفیسة) دستوفسکی کرین . دبێژن پشتی نڤیسەڤانێ مە زڤری بەڤە « پترسبورگ » باوەریا وی ب مروڤی نەما ئو بەرێ خودا دیانەتێ .

دستوفسکی بەرێ خودایێ ئەو بازێر یێ هاتیە گوهورین و خەلك ژی یێ هاتیە گوهورین و یێت بوینە دوو جین .. جینەکێ دڤێت روسیا وەکی ئەورپا روژئاڤا لێ بێت .. جینێ دی دگەل ژینا روسیانەو دڤێن لسەر بنگەهێ کەلەپورێ خوێ نەتەوایەتی بن و براستی دستوفسکی دگەل جینێ دووێ بو .

هەر وەسا چیروکنڤیسێ مە بەرێ خودایێ کو یێ ژ خوێندەڤانێت خو دویرکەتی ژ بەر وان دەه ساڵێت دوربوێ و زانی هەکە بڤێت بگەهتەڤە لوکا خویا تورەڤانێ پێدڤیە سەرو ژنوی دەست ب نڤیسینێ بکت دا دوبارە خوێندەڤان ناسبکەن . هنگێ وی و برایێ خو روژنامەیەك لبن ناڤێ « ڤیرویا » ئانکو « چاخ » دەرێخست .

« یامای »

چیرۆك

چەتر

رەزا سەیدگوڵ بەرزنجی

رەزا سەیدگوڵ بەرزنجی

چەتری پاسەکە هەردووکیانی گرتبووەوە باوەش .. ژنە سەرتاپای جلی رەش بوو .. دوو بسکی خاو لەژێر سەرپۆشەکەیدا هاتبوونە خوارێ .. با دەیجووڵاندەوە .. هاوت و چۆکەرانی جادەکە بەهیچ کلۆجێ نەیاندەتوانی لە تەشی رستنەکەی بخەن .. گلۆلەی بەنەکەش هەر لە خوولانەوەو هەڵبەزیندابوو ، نەشی داوی گلۆلەکەی هەڵدەلووشی و بچووکی دەکردەوە .. چار جاریش بێ ئەوەی لە تەشی رستن بکەوێ دزەچاوێکی بۆ سەری جاوەکە دەکرد ..

منداڵە پێنج شەش ساڵانەکەشی بە دووریی هەنگاوێك لەوەوە بەردێکی لەدەست گرتبوو .. لەسەر شۆستەکە دەیهێناو دەیبرد ، لەبەر خۆشیەوە هەر قنەقنی بوو :

- قنن .. ق .. ق .. ق .. دید .. دید .
- کوڕەکەم ئاگادار بە پێ لە کەس نەنێی .
- ... ... ، دایە کەی قەمەرۆکەکەم بۆ دەکڕی .. ئەسپەیانم کۆن بووە ..
- دۆلە .. هەر ئەم گلۆلەیان ماوە تەواوبێ بە پارەکەی، بۆت دەکڕم .
- ئێ ..

دوو تف ناو لەپی تەڕکردەوە .. لە هونەری تەشی رستندا شاگردی شیرین بوو .. کە تەشی یەکەی دەگرت و دەیدایە شلکەی رانی ، تاوێکی چاك دەخوولایەوە .. جاری وابوو تەشی یەکە دەوەبی .

تەشی یەکە خێرا .. خێرا کەوتە قووتدانی داوی گلۆلەکە .. منداڵەکەش بە دەم قنە .. قنەوە خێسەیێکی گلۆلەکەی کرد .. سەیرێکی خوولانەوەی تەشی یەکەشی کرد .. گرژی یەوە .

- دایە .. کە قەمەرۆکەکەت بۆ کڕیم ، ئەمە فڕێ نادەم .
- بۆ .. !؟
- چونکی لە مێزە برادەرین .

دواکەوتنی پاسەکە یەکسان بوو بە کەم بوونەوەی گلۆلەکە .

گلۆلە سووك بوو .. ـەمتر هەڵدەبەزی یەوە .. خێراتر دەخوولایەوە . ژنە لە تەشی رستن نەکەوتبوو .. پاسەکە یەك دوو سیکەی لێ منداڵەکەش هەر قنە قنی بوو ، هەڵسا .. وەستا .. هەر دوو کەوتنە خۆ .. بەرد وەکو شتێکی خۆشەویست هەڵگیرا .. گلۆلە بەنێکی زۆر بچووکیش خسترابە گیرفانی کەوایێکی شڕ .. سواربوون ، پاسەکە چەتری بۆ قافڵەی دواکەوتوو بەجێ هێشت .

ئاوڕێك بۆ پاشەوە
یادی گۆران

لە هەژدەی تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٦٢ ئەستێرەیەکی گەش لە ئاسمانی ئەدەبیاتی کورد ئاوا بوو ، ئەمە شتێکی سروشتی یە ژیان وەك دەست پێکردنی هەیە هەروەها کۆتایی هاتنیشی لە دوایە بەڵام (گۆران) وەك شاعیرێك هەمیشە (نەمر) ەو لە یادناچێتەوە .

گۆران خۆی لە ژیانی خۆیدا چەندەها کتێبی چاپکردووەو دیوانەکانی بەپێی دەسترۆیشتنی بڵاو کردووەتەوەو شیعرەکانیشی لە زۆربەی زۆری رۆژنامەو گۆڤارەکانماندا بڵاو بوەتەوە . یەکەم جار گۆرانم دیبێت لە سەرەتای چلەکاندا بووە لەو سەردەمەدا بو کە پارچە شیعرە کوردستانیەکانی دڵ و دەروونی جەماوەری کوردی ئەهەژاندەوە ، پێش ئەوەی لەگەڵ ئاوەڵەکانی بچێتە (یافا) لە بەغداد بینیم لەوێشەوە هەمیشە گوێمان لە شیعرەکانی ئەبوو ، لە بەنجاکانیشدا کە لە سەر رۆژنامەی (ژین) بوو ئەو حەلە ژین ژیانی خراپوە بەرو بەرێك وپێکی دەر ئەچوو تیادا ئابونە بووین ، گۆران کە ئەهاتە کەرکوك لە ماڵ شێخ ئەورەحمانی خزمان و ناسیاوی خۆیدا دائەبەزی و جار بەجار لەوێش یەکترمان ئەبینی .

گۆران وەك روناکبیرانی ئەو سەردەمەی ئێمە لە ژیانی خۆیدا (نۆخەی) نەکردبوو یائەوەتا لە کونجی بەندیخانەکاندا بوو وەیان لە ژێر باری گرانی ژیان لە دڵ و دەرونی خۆیدا ئەلالایەوە بەڵام بە (ناڵەیەکی بێدەنگ) هەر خۆی ئەخواردەوە ، داخەکەم ئەو شاعیرە مەزنە تا لە سەر ئەم زەمینە بوو دەیەکی ئەوەریزی لێ نەئەنرا کە پاش مردنی بۆی ئەکرێ ، لە کۆنگرەی مامۆستایانی کورد لە شەقڵاوا بەشداری کرد و لەوێش پارچە شیعرەکەی خوێندرایەوەو بەراستی لەوێدا شوێن و مەقامی مامۆستایی دەستنیشان کرد .

یەکێتی ی نووسەرانی کورد بەوەی سەرجەمی بەرهەمی گۆرانی لە ساڵی ١٩٨٠ لە چاپدا ئەرکێکی سەرشانی ئەدیبانی بەجێ هێنا بریا پەخشانەکانیشی وا کۆ ئەکرایەوەو لە چاپ ئەدرا ، ئا ئەم ئەرکە ئەدەبیاتە لە خۆیدا رێزگرتنێکی باڵایە بەرامبەر شاعیرو روناکبیرە مەزنەکانمان .

نەریمان

پاشماوەی «هاوکاری» لە کۆڕی شیعری نوێی کوردیدا

٢ - بۆ ئەمەش چەند کەسێکی لێزان وەك لیژنەیەك رێبازی لێکۆڵینەوەو بە ئەنجام گەیشتن بە روونی بچەسپێندرێ .

٣ - کە باسی هەرشتێ دەکرێ وای بە پەسند دەزانم بە گشتی (عمومیات)نەخرێتە روو ، وا چاکترە مەسەلەکە تا تخصیصی بکرێ واتا چەند شتەکان بە جیاجیا باسی بکرێ ئەوەندە بەسوود ترە .

● **هەروەها لە مامۆستا محمد امین پێنجوێنیمان پرسی : راتان بەرامبەر جموجووڵەکانی دەزگای رۆشنبیری و بڵاو کردنەوەی کوردی لە بواری ئەدەب و رۆشنبیریدا چییە ؟**

- بەراستی ئەوەی سەرنجی منی راکێشاوەو جێگەی بایەخ پێدانە ئەوەیە کە دەزگای رۆشنبیری و بڵاو کردنەوەی کوردی هەوڵ و کۆششێکی زۆری داوە بۆ بەرەوپێشەوە بردنی ئەدەب و رۆشنبیری کوردی و لەم بوارەدا کەمتەرخەمی نەکردوەو توانیویەتی هەنگاوی باش بنێ ، ئەو باس و وتارو چیروك و بەرهەمانەی لە سەر لاپەڕەکانی « هاوکاری » و « بەیان » و «رۆشنبیری نوێ » بڵاو دەکرێنەوە جێگای رەزامەندی و بە تەنگەوە هاتنی رۆشنبیرانی کوردە .

« هەروەها مامۆستا پێنجوێنی رای خۆی بەرامبەر کۆڕی ئەمجارە بەم جۆرە دەربڕی :

- بەراستی کۆڕی ئەمجارە کە بۆ شیعری نوێی کوردی سازکرا بوو ، کۆڕێکی بایەخدار بوو جێگای ستایش کردنە ، ئەو گفتوگوو قسە لە سەرکردنەی لە کۆڕەکەدا بەرچاو خران نیشانە گەشی ئەدەبی ئەمرۆمانەو ئەوەی ساخ کردوە ئەدەبەکەمان لە بزوتنەوەیەکی باش و بەرەو پێشەوە چووندایەو هیوای دوا رۆژێکی باشتریشی لێدەکرێ ، بەستنی ئەم جۆرە کۆڕە لە خۆیدا تین و تاوێکی باش دەدات بە شیعری کوردی ، ئەوەی شایانی باسە کۆبوونەوەی کۆمەڵی شاعیرو نووسەرو

محمد امین پێنجوێنی

ع.ع. شەونم

حسیب قەرەداخی

ئەژی گۆران

بەوزاد رفعت

دەربڕینی بیروڕای بە کەڵک لە خۆیدا خزمەتێکی گەورەی ئەدەبی گەلەکەمانە .

دیسانەوە پرسیارمان لە مامۆستا ع.ع. شەونم کرد کە رای خۆی دەربڕێ بەرانبەر کۆڕەکە ..

مامۆستا لەوەڵامدا ووتی :

لە کۆڕی ئەم جارەی شیعری نوێی کوردیدا ، هەنگاوێکی باش نرا ، بۆ ناسینی شیعری چاك و ، بۆ جیا کردنەوەی شیعری نوێ لە شیعری کلاسیك ، ئەم جۆرە چالاکیانەی کە دەزگای رۆشنبیری بەردەوامە لە نواندنیان ، هەر لە سازکردنی کۆڕەکانی پێشووەوە تا کۆڕی ئەم جارەی ، بێگومان کارێکی بە سودو پیرۆزە لە مەیدانی کارگوزاریدا بە ئامانجی ژیانەوەی ئەدەبی کوردو هەژاندنی ئەدیبانی کورد .

هەروەها لە مامۆستا حسیب قەرەداغی شاعیرمان پرسی :

شاعیران چۆن هەڵسوکەوتیان لەگەڵ کەلەپووردا کردووە ؟

و. شاعیرانی کورد لە هەموو قۆناغەکانی شیعرماندا مەسەلەی هەڵس وکەوتیان لەگەڵ کەلەپوورو فۆلکلۆردا پشتگوێ نەخستووە کەم تا زۆر بە تایبەتی دوای ئەوەی گۆرانی نەمر وەك وەك شۆڕە سواری شیعری کوردی هاتە مەیدانەوە . سا ئیتر ئەم هەڵسوکەوتە بە شێوەی دەست بۆ ڕاکێشان بێ یا بە کارهێنانی ئەو کەلەپوورو فۆلکلۆرە بە تێکرایی وە بە دامەزراندن و مەبەستێکی نوێ وەمن لێرەدا لەوەش ئەدوێم کە کەلەپوورە نەتەوەییەکەمان وە شاعیرانی رێبازی کلاسیزمان زۆرتر لێرەوە بۆ مەسەلەکە دەستیان راکێشاوە چونکە ئەو کەلەپوورانەی کە لە ئایینی ئیسلامەوە بۆمان هاتووە خۆی چەسپانووە لە ناو هەست و ئاگای خەڵکی کوردا .

هەروەها کاك حەسیب رای خۆشی دەربڕی بەرانبەر بە کۆڕەکەو بەرانبەر بە بێدەنگی شیعری کوردی کۆڕی ئەمجارە بەشتێکی نایاب دێتە بەرچاوم چونکە نۆبەرەیە لەم بووارەدا ، بەڵام هەرگیز رام لە سەر ئەوە نییە کە شیعری کوردی ئەوەند بێدەنگ بێ - گوایا - کە پێویستی بە شەلەقاندن بێ .

دوو پرسیارمان پێشکێش مامۆستا شێرکۆ بێکەسی شاعیر کرد :

١ - مامۆستا ئەم جۆرە چالاکیانە کە دەزگاکەمان پێی هەڵدەستێ چۆنە بەلای جەنابتانەوە ؟

و : ئەم جۆرە چالاکییە ئەدەبییانە جگە لە لایەنی یەکگرتنەوەی ئەدیبان لە کۆڕێکی وادا بۆ راگۆڕینەوەو هەوڵدان بۆ دەست خستنە سەر گەلێك لە هۆو سەر ئەنجامی کێشە ئەدەبییەکان ، لە هەمان کاتیشدا خۆی - لەخۆیدا تاقی کردنەوەیە ، هەموو تاقی کردنەوەیەکیش ، بۆ چالاکییەکانی داهاتوو ئەبنە بنەماو ئینجارێی تازەتر لەدوای خۆیانەوە ئەکەنەوە ، بەرەپێدان بەم جۆرە کۆڕو دیدارانە بە شێوەیەکی ئەوتۆ کە هەموو مەیدانە هونەری و ئەدەبی یەکانی تریش بگرێتەوە لە پێداویستیە روناکبیریەکانی ئەمڕۆمانە . سازکردنی کۆڕی لەم بابەتەو بەرودا بۆ ئەدەبی منداڵان و شانۆو هونەری تەشکیلی و مۆسیقا ئەو پێشنیارانەن کە پێویستە بخرێنە بەرچاو ئەبوایە لەم کۆڕی شیعرەدا هەندێ لە و شاعیرە لاوانەش بەشدارییان بکردایە کە ئەمڕۆ لەناو « زۆرو بۆرەکەی شیعردا » خاوەن بەرهەمی جوان و قەسیدەی پرشنگداری خۆیانن ، ئومێد ئەکەین لە دیدارەکانی داهاتوودا ئەم بۆشاییانە پڕ بکرێنەوە . ـــ

٢ - کاك شێرکۆ ، شەپۆلی نوێخوازی لە دوای حەفتاکانەوە چۆن نیشتەوەو چۆن لەو ئەنجامە دەگەن کە لێی پاشەکەوت بوو ؟

و : بە تەنها نوێخوازی بۆ نوێخوازی کپ بوونەوەی لە دوایە بەلای منەوە ئەو شەپۆلی نوێخوازییەی دوای حەفتاکان هاتە کایەوە شتێك نەبوو لە خۆیەوە سەر هەڵبدا بەڵکو تەواوی پێداویستە سیاسی و فیکری و رۆشنبیرەکانی ئەو سەردەمەو بەهرەی پرشنگدار تەقاندیانەوە ، ئێمە لێرەدا ناتوانین باس لە هەموو لایەنە تاریك و روناکاکانی بکەین . یەك بەیەکی ئەو هۆیانە دەستنیشان بکەین کە ئەو سەرئەنجامەیان پێك هێنا ، ئەم بزوتنەوەیە بەردەوامە ، لە سەرەتادا شاش و لە ئێستەدا چڕوپڕ ترەو بە تەوژم ترە ، تاقی کردنەوەکان گەشترن ، بەهرەکان دیار ترو بەرهەمەکان بە پرشت ترو زەمینیان بە پیت ترن . بێ گومان ئەم رایەش هەموو ئەو بەرهەمانە ناگرێتەوە کە تێکەڵی ئەم بزوتنەوەیە بوون . دیارە ئەمەش پێویستی بە بژار کردن و جیا کردنەوەو هەڵبژاردن

بڕوانە ل : ٧

دەنگی قوتابیان

یەکێتی قوتابیانی کوردستانی عیراق
ئامادەی کردووە

خەباتی قوتابیان

لە ٢٣ی تشرینی دووەمی ئەمساڵ یادی ڕۆژێکی مەزن‌و نەمر ئەکەینەوە لە ژیانی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عێراقدا . لە ٢٣ی تشرینی دووەمی ١٩٦١دا جەماوەری قوتابیان لە گۆڕەپانی کۆلیجی پزیشکی لە بەغدا یەکەمین کۆبوونەوەی خۆیان بەست‌و یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عێرقیان دامەزراند . ئەم دامەزراندنەش شتێك نەبوو لە خۆیەوە هەڵقوڵێ ، بەڵکو ڕاپەڕینێکی شۆڕشگێڕانە بوو کە قوتابیان تیایدا بەشداربوون . (٢٠) ساڵی تەواوە ئەو یەکێتی‌یە لە خەباتدایە بۆ پارێزگاری‌کردنی مافەکانی قوتابیان‌و ئێستا لە خزمەتی دەسکەوتە پیرۆزەکانی سەرکردایەتی سیاسی پارتی‌و شۆڕشدایە.
سڵاو لە یادی دامەزراندنی ئەم یەکێتی‌یە دلێرە .. سڵاو لە گیانی پاکی شەهیدانی گەل‌و نیشتمان . شەکاوە بێ ئاڵا ئەمرەکەی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق

چریەیەك خوشك‌وبرایانی قوتابی

قوتابیان لە خەباتی بێ‌وچانی خۆیاندا توانیویانە خزمەتێکی چاکی ئەم وڵاتە خۆشەویستەمان بکەن کە سەرۆکی تێکۆشەر (صدام‌حسین) سەرۆکایەتی دەکات. قوتابیانی کورد هەموو کاتێ بە یارمەتی‌و پشتیوانی یەکێتی‌یە دلێرەکەیان(ی.ق.ك) کە نوێنەری راستەقینەی قوتابیانە ،هەردەم هەوڵ‌و خەباتی کردوە بە دەستی قەڵەم‌و بەدەستەکەی تر چەکیان هەڵگرتووە بۆ خزمەت کردنی شۆڕش‌و پارێزگاری‌کردنی دەسکەوتە پیرۆزەکانمان .

قوتابیانمان بەشداریەکی چاکی جەنگی قادسیەی صدام ئەکەن‌و توانای خۆیان تەرخان ئەکەن بۆ ئەو مەبەستە بە خوێن پێشکەش‌کردن‌و پارە کۆکردنەوەو یارمەتی دانی خێزانی شەهیدان‌و سوپای میللی . لەمەو پاش ئەم گۆشەیەی قوتابیانیش لە ڕۆژنامەی هاوکاری خۆشەویستدا چالاکی‌و دەنگوباسی قوتابیان بڵاو دەکاتەوە . پێویستە هەموو خوشك‌و برایانی قوتابی ئاگاداری ئەم گۆشەیە بن‌و بەردەوام نامەو پێشنیارو نوسینەکانیان بنێرن . هەموو نامەیەکیش .
بەم ناونیشانە ئەگات :
پارێزگای هەولێر
مەکتەبی سکرتایەتی
یەکێتی قوتابیانی کوردستان.

دەنگوباسی قوتابیان

لیژنەی باڵای هەڵبژاردنەکانی قوتابیان لە کوردستان کۆبوونەوەیەکی فراوانی بەست بە سەرۆکایەتی بەڕێز (حسن حسین اللەداد) سەرۆکی مەکتەبی سکرتاریەتی‌و سەرۆکی لیژنەکە . هەموو ئەندامانی لیژنەی باڵا ئامادەبوون‌و باسی دەوری لیژنەی سەرپەرشتی کردن‌و ئەو پێویستیانە کرا کە مەرجن بۆ هەڵبژاردن .

هەروەها بەڕێز حسن حسین اللەداد سەری‌دا لە پارێزگای دهۆك‌و سلێمانی‌و چاوی کەوت بە ئەندامانی لیژنەی باڵای هەڵبژاردن لە هەردو پارێزگاکەو کۆڕێکی فراوانی بەست بۆ رون‌کردنەوەی بەندەکانی هەڵبژاردن‌و دەوری لیژنەی سەرپەرشتی کردنی هەڵبژاردن لە ناو جەماوەری قوتابیانداو بڕیاریشی‌دا کە هەموو توانایەك تەرخان بکرێ بۆ سەرکەوتنی هەڵبژاردن .

سامانی - پاشماوە

ئەنجامێکی باشی بووەو ئەو ئیجازانەی لەم رووە دراون (١٠) هەزار ئیجازەیە .

ئەو مانگا باشانەی تا ئێستا گەیشتونە وڵات هەزارو نۆسەد مانگایەو بەسەر پارێزگەی ئەنبارو صلاح‌الدین‌و دیالەو بابل‌و واسطو قادسیەو کەربەلاو نەجەف‌و سلێمانی‌و تەئمیم‌دا دابەش کران .

ئەم کارەی زۆر کردنی مانگای چاك جوتیارو ئەوانەی بایەخ بەتاقی کردنەوە ئەدەن بەکسەر بەپیری‌یەوە هاتن‌و کە ئەبنە هۆی پێشخستنی سامانی ئاژەڵ شان‌بەشانی شوێنە گەورەکانی کە پەروەردەی مانگاکە لەم ساڵانەی دوایدا ژمارەیان زۆربوو .

هونەرلە - پاشماوە

هاوڕێ‌یەکانی لە خۆی گەورەتر کە باپیرەی گۆرانی بێژێکی خۆشەویستە بەڵام تا لێ‌ی‌پرسیبو (باپیرە بۆچی گۆرانی نالێیت ؟) نە گوێ‌ی‌لێبووو نە دیتبووی کە باپیرەی گۆرانی بڵێت .

لەبەر ئارەزووی ئەم بچکۆلەیە باپیرە بە سەر تەختەی ئۆلۆمپیا کەوت بۆ ئەوەی بیسەلمێنێ بۆ بنیامین‌و سەدان هەزار گوێگری تری جیهان کە پیاوێکە تا ئێستا لەسەر بەهرەکەی بەردەوامەو توانیشی ببێتە گرنگترین ڕووداو لە جیهانی (میوزیکهول)ی فەرەنسی ئەم وەرزەو ئەستێرەی ئۆلۆمپیای ساڵی ١٩٨١ .

هەیە .

هەروەها لە کاك ئەژی گورانمان پرسی :
ئاخۆ راتچی‌یە دەربارەی چۆنیەتی دەمەتەقێ‌و لێکۆڵینەوەی ناو کۆڕەکە ؟
کاك ئەژی لە وەڵامدا ووتی :

دەمەتەقێ لە کۆڕی شیعری کوردی ئەمجارەی دەزگای رۆشنبیری‌و بڵاو کردنەوەی کوردی ، وەك گەلێ لە چالاکی‌یەکانی ئەم دەزگایە ، بەرەو خزمەتی ئەدەب‌و زمانی کوردی ، گەش بۆتەوە ، کارێکی رو لە دلنیایە .

لەم چەند دانیشتنەدا دلنیایەکیش بەدی‌هات ئەویش ئەوەیە کە شاعیرەکان هەنگاوە سەرەتاییەکانی تێگەیشتنیان لە شیعرا بەرەو پێش ناوە .

ئەمەی سەرەوە پەیوەندی بە هۆیەکەوە هەیە کە ئەتوانم بڵێم ، نەبونی دراساتی رەخنە سازیە ، کە تا ئێستا بەوجۆرە دەست نیشانی رێبازەکانیان کردبێت بە تیروتەسەلی .

هیواشم وایە کە داهاتوو بە هۆی ئەم دیدارانەوە هاندانی سەرهەڵدانی ئەم دراساتانە بدرێن .

هەروەها کاك دلشاد مەریوانی لە وەڵامی هەمان پرسیاردا ووتی :

ئەو بابەتانەی لە کۆڕەکاندا باسی کران بەگشتی پێویست‌و سوودبەخش بوون کەم جار بووە کۆمەڵێك شاعیرو رووناکبیر ، بە کۆمەڵێك بیروڕای جیاوازەوە راو بۆ چوونی خۆیان بگۆڕنەوەو زیاتر کۆشش لەوەدا بکەن

هاوكاری لە -پاشماوە

کەلە یەکتری تێ‌بگەن‌و هەوڵ بدەن لێك نزیك ببنەوە وەك لەوەی بکەونە تیژتیژێن‌و بەرهەڵستی کردنی یەکدی .

ئەم کۆڕانە بایی ئەوەندە سەر کەوتوو بوون ئەوانەی رای جیاوازیشیان هەبوو ، رێزیان لە رای بەرامبەرەکانیان دەنا . گەلێ ئەنجامی بە سوودمان دەستگیر بوو ، بەڵام بە داخەوە خەون‌و ئاواتەکان گەورە ترن لە دەسەڵات‌و توانای ماددی‌و مەعنەوی دلسۆزان‌و بە تەنگەوە هاتووان ، بۆیە سوودەکەی ناگاتە ئەو هیوایەی بەم جۆرە کۆڕانەمان هەیە خۆ ئەگەر بەڕێوەبەران‌و لێپرسراوانی دەزگای رۆشنبیری کوردی بەشێك لەو هیوایەیان هێنایە دی.
ئەوەجێ‌و مایەی خۆش‌نوودیمانە لە لای خۆیشمەوە داوای سەرکەوتنی کۆششی خێر خوازان دەکەم .

لە کۆتاییدا لە کاك نەوزاد رەفعەتی شاعیرمان پرسی :
راتان بەرامبەر جموجوڵیەکانی دەزگای رۆشنبیری‌و بڵاو کردنەوەی کوردی لە بواری ئەدەب‌و رۆشنبیریدا چی‌یە ؟

کاك نەوزاد لە وەڵامدا ووتی :

جموجوڵیەکانی دەزگای ناوبراو ئەوە دەگەیەنێ کە بە تەنگ خزمەتی رۆشنبیری‌ی کوردیەوەیە .. . بەڵام بۆ هێنانەدی ئەو خزمەتە سەلماندنی ئەو بە تەنگەوە هاتنە‌و خەم بۆ خواردنی پێویستە ئەو لقانەی ئەدەب یا ئەو بوارانەی کە هەرنەبێ کۆڕیان بۆ گیراوەو ئەدیب‌و شارەزایانیان بۆ بانگ کراوە، بەرهەمی وا بڵاو بکاتەوە کە لە خزمەتی ئەو لقانەی یا ئەو لایەنە رۆشنبیریانەی... مەبەستیشم بایەخدانە بە شاعیرو چیرۆکنووس‌و رەخنەگرو پسپۆڕی ئەدەبی باش‌و بڵاو کردنەوەی بەرهەمی چاك‌و پوخت‌و سەرکەوتوویان ، لەو حاڵەتەشدا چاپ کراوەکانی دەزگاکەش سوود وەردەگرێ‌و زیاتر بڵاو دەبێتەوەو خەڵکیشی لە دەوری کۆدەبێتەوە .

هەرجارەی نووسینێك پاشماوە

ئاهەنگ بگێڕین لەبەر باری ئەو جەنگەی کە رەگەز-پەرستانی ئێران بەسەر گەلەکەمانی‌دا سەپاندووە ، بەڵام دلخۆشی‌و شادومانی‌و شانازی‌پێ‌کردن لە یادی دەرچوونی ئەم دوو گوڤارە قەشەنگە ، دەستەی نووسەران‌و کارگێرو فەرمانبەرانی ئەم دەزگایە ، گشت دۆست‌و جەزکەرانی‌دا دەگرێ ، **ئەم بیرەوەرییەش دەبێتە هۆیەکی هاندەر بۆ ئەوەی بەردەوام بین ، لەسەر ئەو رێبازە پیرۆزەی کە لەسەری رۆیشتووین ، لە هەمان کاتیشدا خامە بکەینە چەکێ پێ‌ی بچینە کۆڕی ئەو شەڕەی کە سوپای قارەمان‌و رۆڵە دلێرەکانمان ئازایانە بەرگری لە خاکو مافەرەواکانی گەلەکەمان دەکەن .. ئێمەش لەگەڵیاندا بەردەوامین لەو خەباتە خوێناوییەدا ، تاکو سەرکەوتن وەدی‌دێنین .**

سوپاس

بەهۆی کۆچی خوالێخوشبوو محمد حاجی احمد سعیدەوە سوپاسی هەموو ئەو دۆست‌و برایانە دەکەین کە هاوبەشی پەژارەیان کردین ج بە ئامادەبوونیان لەناشتن‌و فاتحا خوێندندا یا بەناردنی بروسکەی پرسەنامە ، بەتایبەتی ئەو بریانەی کە لە هەولێرو سلێمانی‌و کۆیەو رانیەوە ئەرکی هانێنان دابوە بەرخۆیان . لەگەڵ ئەوپەڕی رێزو سوپاسمان بۆ هەموو دانیشتوانی قەڵادزی کە بەڕاستی زیاد لەپێویست بەخەممانەوە بوون . داوکارین لە یەزدانی مەزن کە هەموان بپارێزی‌و هیچ جۆرە ناخۆشی‌و ناهەمواری‌یەك نەیەتە رێگایان .

حویز حاجی بکر قصاب
کریم حاجی احمد
سعید حاجی احمد

● وێنە بە رادیوی ●

ئافرەتانی ئەمەریکا دژی‌پێش‌بڕکێ‌ی خۆچەکدار کردن لە شاری نیویۆرك خۆپیشاندانیکی گەورەیان لەم‌دویەدا بێك هینا .

وەرزش

کچەپاڵەوانێکی دهۆك

لەگەڵ ئەوەی تەمەنی ئەمە توانی سەرنجی جەماوەری بەڵام لە ماوەیەکی کەمدا وەرزش بۆ خۆی رابکێشێ..

خۆی یاری باڵە نەکات‌و لەتیپی یاری‌کارانی پارێزگەی دهۆکەو ئەم‌چاوپێکەوتنە کورتەی لەگەڵرا کراوە .

ـ ناوم هناء حسین احمدەو لەقوتابخانەی ناوەندی گەلاوێژی کچانی دهۆکم ..سەرەتای وەرزشم ساڵی ١٩٧٧ـەو ئەودەمە قوتابی پۆلی یەکەمی ناوەندی بووم‌و یاری باڵەو باسکەو..یاری کەم ئەکرد.. ساڵی ١٩٨٠ ناوی پاڵەوانی ساحەو مەیدانم لەپارێزگەی دهۆك پێدرا .

ـ لە هاوێشتنی رمدا لە عیراقدا لەویاری‌یەی کە لە پارێزگەی ئەنباردا ساڵی ١٩٨١ کرا پلەی چوارەمم وەرگرت‌و بێجگە لەوەش کەوا حەزم لەوەرزشە ئارەزووی خویندنەوەو گوێ لە مۆسیقا گرتنیشتم هەیەو خواستیشم ئەوەیە لە بوارەکانی وەرزشی جیهاندا بتوانم وەك هاووڵاتی‌یەك ئەنجامی پێشکەوتوو بۆ وڵاتەکەم لەپلەی وەرزشدا وەربگرم .

ئاخ.. جوانە .. خۆ کەوتم

ناخۆشترین کارەسات لە مێژووی تۆپێنی کۆلۆمبیدا

● لە شاری بوکار ئەنفالی کە دەکەوێتە باکووری رۆژهەلاتی کۆلۆمبیا ناخۆشترین کارەسات لە مێژووی تۆپێنی کۆلۆمبی‌دا رووی داوە . ئەمەش پێش کۆتایی هاتنی یاری تۆپێن لە نێوان تیپی بوکارا مانفاو جونیۆرزدا بە هەشت خولەك . حەکەمەکە گۆلێکی بۆ تیپی دئووەم تۆمار کرد کە ئوشایت بوو گۆلێکیشی دژ بە جونیۆرز حساب نەکرد ، بە هۆی ئەمەوە ئەنجامەکە بوو بە (٢ ـ ١) لە بەرژەوەندی جۆنیۆرزەوە . لە ئەنجامی ئەمەدا یاریکەرەکان بوو بە شەڕیان‌و بە خێرایش لایەنگیری هەردوولایان هاتنە مەیدانەوەو شەڕێکی سێ سەعاتی رووی داو بوو بە هۆی کوشتنی (٣) کەس‌و بریندار بوونی (٢٠) کەسی تر کە (١٤) یان باری تەندروستیان خراپەو (٥٠) کەسیش گیران .

رێکخستنی کۆمەڵەی‌کۆتایی پاڵەوانانی یاری تۆپی پێ‌ی ئاسیا .

تیپی چین بەسەر تیپی‌سعودیەدا سەرکەوت‌و چین چوار گۆڵ‌و سعودیە سێ‌گۆلی کرد .. ئەمەش لەویاری‌یەدا کە دەی‌ئەم‌مانگە لە مالیزیا لە چوارچێوەی ئەو یاریانەداکرا کەوا بۆ وەرگرتنی کاسی جیهانی مانگی تەموزی‌داهاتوو لەمدرید ئەکرێ .

بەڵام رێکخستنی کۆمەڵەی کۆتایی ئاسیا چین بە (٥) خاڵ ریزی پێشەوە وەرگرێ‌و دوای ئەو تیپی کوێتە کە (٣) خاڵی هەیەو دوای ئەو تیپی نیوزلندایە کە لە سێ یاریدا سێ خاڵی پەیداکردووەو ئەمە لە کاتێکدا کەوا تیپی سعودیە لەو رۆژەدا فرۆکەکانمان هێرشی کردوویەتی هیچ خاڵێکی وەرنەگرتووە .

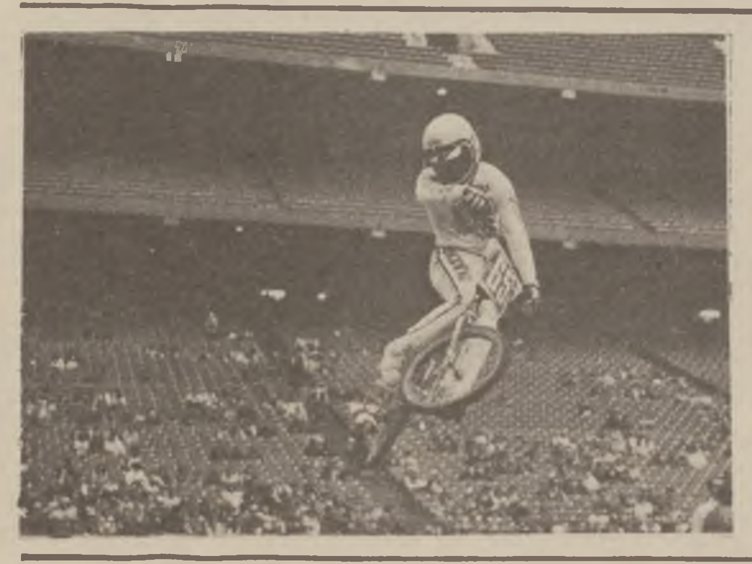

یاری نوێ

لەم دوایی‌یەدا لە(دیترویت) ی وڵاتە یەکگرتووەکان پێنج هەزارکەس کە تەمەنیان لە نێوان (١٠) هەتا (١٧) ساڵ‌بوو لە یەکەم پێشبڕکێ‌ی بەربەستی مۆتۆرسایکل بەشداری‌یان کرد .

ئەم پێشبڕکێ‌یەش بۆ ئەمە رێکخراوە کە تامەزرۆیی منداڵان لە لێخوڕینی مۆتۆڕسایکل‌و بازدان بە سەر بەربەستەکاندا دابین بکات کە ئەو ئارەزووە لە شەقامە گشتی‌یەکاندا لەبەر یاساکانی هاتووچۆو مەترسیی کردەوە کە . دەڵێن ئەم یاری‌یە نوێ‌یە لە هەموو ئەمەریکادا بەشێوەیەکی فراوان بڵاو دەبێتەوە ، ئێستا (٣٠٠)شاری ئەمەریکا هەوڵی رێکخستنی ئەم جۆرە پێشبڕکێ‌یە دەدەن .

ئەنجامی یاری‌یەکانی باڵەی قوتابخانە سەرەتاییەکانی سلێمانی‌و تەئمیم

ئەو یاریانەی کە لە لایەن قوتابخانە سەردکای یەکانەوە کە بەڕێودبەرێتی ودرزش لە پاژیزگەی سلێمانی پێکی‌هێنان تیپی قوتابخانەی خۆشناو بەسەر تیپی قوبخانەی خالدی‌یەی سەرتای‌دا بەدووگۆڵ بەراجبە گۆڵێك سەرکەوت‌و ئەم‌یاری‌یەی‌یەش کەدوا یاری‌بوو لە هۆلی بەڕێوبەرێتی ناوخۆی پاژیزگەی سلێمانی بە سەربەرشتی بەڕێز نەوزاد اسماعیل بەڕێوبەری وەرزش رۆژی ١٢ی ئەم‌مانگە کرا .

هەروەها لە پاژیزگەی تەئمیمش پاڵەوانێتی قوتانجانە سەرەتای‌یەکانی کچان لە یاری باڵەدا پوخت‌کراو کە بەڕێوەبەرێتی گەرح‌وگۆلی سەربە بەڕێوەبەرێتی گشتی پەروەردەی تەئمیم ریکی‌خست دە رۆژی خایاندو تیپی قوتانجانەی ١٤تەمموز دووگێمی لە تیپی قوتانجانەی شیماء بردەوە . هەروەها لەم‌جۆرە یاری‌یە تیپی قوتانجانەی طلیعه بەسەرتیپی قوتابخانەی رەو ضەدا تیپی قوتابخانەی رابعه السعدویە بەسەرتیپی قوتابخانەی قادسیەدا سەرکەوت.

وەرزش لە بەندیخانەدا

(جۆ ویتی) بەڕێوەبەری بەندیخانەی (ئیسکهام گرانگ) لە بەریتانیا ئافرەتە بەندکراوەکانی بەندیخانە رادەهێنێ لەسەر راکردن‌و وەرزش ، ئەو بەندیخانەیە تایبەتە بەو ئافرەتانەوە کە لەسەر کوشتن‌و سەربڕین‌و دزی‌و جەردەیی‌و شتی‌تر بەند دەکرێن . بەندکراوەکان تەمەنیان لە (٢٤) ساڵانەوەیە تا (٣٦) ساڵ . جوکمەکەشیان لە هەژدە مانگەوەی نێدایە تا هەتاهەتایش . بەڕێوەبەریش تەمەنی (٤٧) ساڵە .

ئەم وەرزش‌کردنە دەبێتە هۆی ئەوەی تا رانەهێن لەسەر تەمەڵی‌و دەمارو ئێسکی لەشیان خاو نەبێتەوە تا گورج‌و گۆڵ بن.

کاتێ منداڵەکەت -پاشماوە

لەگەڵتا بجولێتەوە ، کاتێك تورەت دەکات زۆر گوێ مەدەرێ ، منداڵەکەتیش هەر چەند بچووکیش بێ لە مەبەستت دەگات ، بەم جۆرە فێری ئەوە دەبێت چۆن هەڵسوکەوتی خۆی رابگرێت کاتێك گەورە دەبێت .

Institut Kurde de Paris

هەر جارەی نووسینێك

بەبۆنەی یادی لەدایك بوونی گۆڤاری «بەیان» و «رۆشنبیری نوێ» وە

— اسماعیل رسول —

ئاهەنگ‌گێران بەبۆنەی بیرەوەری‌و یادکردنەوەی رۆژی لەدایك‌بوونی رۆژنامەو گۆڤارەکانمان ، بووە بە نەریتێك ، گشت رۆژنامەو گۆڤارێ ، پێی‌هەڵدەستێ . رۆژنامەگەریی کوردیش وانەبێ خۆی لەم نەریتە لادابێ ، بەتایبەتی رۆژنامەو گۆڤارەکانی دەزگاکەی ئێمە ، دەزگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی .

لە دوو ساڵی رابردوودا ، هەر وەك گشت ساڵانی رابردووی تر ، دەستەی نووسەران‌و کارگێڕو کارگەرانی (بەیان) و (رۆشنبیری نوێ) و (هاوکاری) ، بۆ یاد کردنەوەی رۆژی دەرچوونیان ، ئاهەنگیان گێڕاو ، دڵخۆشی دایانی گرت ، روخساریان گەشایەوەو کچ‌و ئافرەتانی دەزگاکە بە جوانترین جلی کوردی خۆیان رازاندەوە ، وەك گوڵی بۆنداری باخەکانی کوردستان عەتریان بڵاودەکردەوە ، پیاوەکانیش بەلاوو بەپیرەوە ، رانکو چۆغەیان کردبووە بەر ، هۆڵو باغچەکانی گازینۆی «شهریار» و یانەی «صلاح‌الدین» جوانترین شایی‌و هەڵپەرکێی ئاهەنگگێرانی بەخۆیەوە دی .. ئەو چەپکە گوڵانەی ، کە لە سەرۆکی فەرماندەو تێکۆشەر صدام حسین‌وەو بەرپرسیارانی تری دەوڵەت‌و هیندێ لە دام‌ودەزگاکانی تری رۆژنامەگەری‌و رۆشنبیری‌و دۆستانی خۆیەوە بەم بۆنەوە پێش‌کەشی کران ، بایەخ‌پێدانی سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش‌و سەرەکی فەرماندەو کاربەدەستان دەردەخا ، نەك بە رۆژنامەگەری کوردی‌و بەس بەڵکو بە مافی نەتەوایەتی میللەتەکەمان ، بەتایبەتی مافی رۆشنبیری ، لە هەمان کاتدا پشتگیری وشەی خێرخوازی کوردی دەکا کە خۆشەویستی‌و هاریکاری‌و لێبوردن ، لە نێو هاووڵاتیانی یەك نیشتمان بڵاودەکاتەوەو کۆڵەکەی یەکیەتی خەباتی رۆژنامەگەری عێراقی لەخاکی وڵاتەکەماندا دەچەقێنێ ، جا چ بە زمانی عەرەبی بدوێ ، چ بە زمانی کوردی‌و کەمە نەتەوایەتیەکانی تری وڵاتەکەمان ، کە هەموویان لەیەك سەنگەر ، دژی دوژمنانی ، خەبات دەگێڕن .

لە رۆژانی پانزدەو بیستو شەشی ئەم مانگەدا کە یادکردنەوەی دەرچوونی بەیان‌و رۆشنبیری نوێیە ، دەزگاکەمان ، دووبارە بەشانازیەوە ، پێشوازی ئەم بیرەوەریە دەکات .. ئەم دوو رۆژە مێژوویە ، بەرووداوێکی گرنگ‌و پرشنگدار لە رێبازی رۆژنامەگەریی کوردیدا دادەنێ ، ئەوەش دەخاتە بەرچاو کە لە رۆژی لەدایك‌بوونیدا تا ئەمرۆ ، بە ئەرکێکی گەلێ گرنگ‌و مەزن ، لە پێناوی خزمەت کردنی ئەدەب‌و رۆشنبیری کوردیداو فرەوان کردنی‌و پەرەپێدانی بزووتنەوەکەی هەڵساون .

سەرنج دان لە رێڕەوی ئەم دوو گۆڤارە ، لە ماوەی ئەو دوو ساڵەی رابوردووەداو بەزوردکردنیان لەگەڵ سەرەتای دەرچوونیان‌و ساڵەکانی دواییش ، بۆمانی دەردەخا ، کە چۆن توانیویانە سەرکەوتنێکی بەرزو دیاری‌کراو وەدەست‌بێنن ، چ لە لایەنی زیاد دەرچوونی ژمارەکانی ساڵانەی ، چ لە بەرەوپێشچوونی لایەنی هونەری‌و رۆژنامەگەری‌و رادەی ئەو بابەتانەی کە تیایاندا بڵاودەکرێنەوە . ئەوەی شایەنی باسە ، لەم دوو ساڵەی دواییدا توانیمان ، رێبازی ئەم دوو گۆڤارە لە یەك جیاواز بکەینەوە ، کە پێشتر ، وەك جمك ، روخسارو شێوەیان لەیەك دەچوو ، هەردووکیان وەك یەك بابەتی هەمە جۆریان بڵاو دەکردەوە . ئاشکرایە ، کە بەیان بووەتە گۆڤارێکی ئەدەبیی تایبەتی ، باشترین بەرهەمی ئەدیباتی خۆمان‌و هی دەرەوەی وڵاتیش بڵاودەکاتەوە ، بە مەبەستی پەرەپێدانی بزووتنەوەی ئەدەب‌و رۆشنبیریی کوردی‌و فرەوان کردنی پێوەندیی دەزگاکەمان لەگەڵ زۆربەی زۆری نووسەرو ئەدیب‌و رۆشنبیرو خوێنەرانی کورد .

رۆشنبیری نوێش ، ئەوەتا بۆ بابەتی رۆشنبیری‌و زانیاری تەرخان کراوە بۆ دابین‌کردنی ئارەزووی هەزاران مامۆستاو فەرمانبەرو پزیشك‌و ئەندازیارو هونەرمەندو قوتابی‌و ، ئەوانەی دەیانەوێ بەزمانەکەی خۆیان بابەتی زانیاری هەمەجۆر بخوێننەوە ، بشتوانن زانست بکەنە مەشخەڵێك بۆ رووناك‌کردنەوەی رێی شارستانیەتی بۆ گەلەکەمان ، جا ئەوەی لە پسپۆڕو نووسەرو زاناکان چاوەڕوانی دەکەین ، پشت‌گرتنی ئەم گۆڤارەیە ، بەشداربوونە لەبەرەو پێشچوونی ، لەبەرئەوەی درووست‌بوونی گۆڤارێکی زانیاری بازدانێکە لە رێبازی رۆژنامەگەریی کوردیدا ، تیشکێکی پرشنگدارە لەرێڕەوی مێژووەکەی ، ئاواتێکی گرنگە بۆ ئەوەی ئێستاو دوارۆژی .

ئەم ساڵەش هەر چەندە نەمانتوانی وەك جاران

بڕوانە ل : ٧

سمێڵەکەم درێژ دەکەم تا خانم شووم پێ بکا !!

(جون روی) لاوێکی ئوسکۆتلەندەیی‌یە ، عەشقی ئافرەتێك بووە ناوی (هاندی بلیر) بوو . داوای لێ‌کردووە شووی پێ بکا ، بلیر خانمیش شووی پێ‌نەکردوە چونکە کابرا سمێڵی نەبوو ، راستەوراست کچە پێی ووتووە : (شوت پێ ناکەم تا درێژیی سمێڵەکەت نەبێتە پێنج پێو نیو) . لە ساڵی (١٩٣٩)وە (جون‌روی) خەریکی درێژکردنی سمێڵەکەی بووە تا (٤٢) ساڵ . لە پاش ئەو (٤٢) ساڵە کە یەکتریان هیچ نەدیوە (جون روی) بە سمێڵێکی درێژەوە رۆیشتووە بۆ ماڵی کچەکە ، لە دەرگای داوە ، باوکی کچە دەرگای کردۆتەوە ، ئەمیش پرسیویتی : (بلیر خان لێرەیە ؟) باوکەکەش وتوویەتی : (ببورە ، سێ ساڵ لەمەوبەر مردووە !) . کابرا بە نائومێدیی گەڕاوەتەوەو بڕیاری داوە سمێڵەکەی بتاشێ .

بریجیت باردۆو دواداهاتی سەرمایەداری سەرلێ‌شێواو

لەم سەردەمەدا کە دام‌ودەزگاکانی ئیمپریالیزم‌و رژێمە سەرمایەدارەکان‌وبەکرێگیراوو هاوپەیمانەکانیان خوێنی میللەتان دەمژن‌و نەخشەوپیلانی گڵاو رێك دەخەن بۆ شێواندنی رووی‌راستەقینەی مرۆڤایەتی ، ئەکتەری ناوداری فەرەنسە (بریجیت باردۆ) داکۆکی لە ئاژەڵ دەکات .

لەم وێنەیەدا دیارە ، سەگێکی کردۆتە باوەشی نایەوێ دوکتۆرو پسپۆڕو شارەزایان بەکاری بێنن بۆ تاقی‌کردنەوەو سوودی لێ‌وەربگرن بۆ خزمەتی ئادەمیزاد .

سەیرە ! برجیت باردۆو ئەوانەی وەك ئەو سەریان لێ‌شێواوە هیچیان بۆناکرێ‌ودۆش‌داماون ! لەوەش سەیرتر ئەوەیە کە خۆی نەزانێ بۆچی وا لەم سەردەمەدا سەری لێ‌شێواوە !

لە سەردانی بنکەی سوپای میللی

هەولێر

لەم رۆژانەدا وەفدێك لە نوێنەرانی کۆمەڵەی ئابووریزانەکانی عێراق‌و نیقابەی پزیشکەکان‌و نیقابەی ژمێریاران‌و نیقابەی پزیشکە کشتوکاڵی‌یەکان بە سەرۆکایەتی هەڤاڵ حکمت حاجی سلیم ئەندامی سەرکردایەتی ناوچەی هەولێری حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست‌و سکرتێری نووسینگەی پیشەیی حزب سەریان لە بنکەو بارەگاکانی هێزەکانی سوپای میللی دا ، لە چەند ناوچەیەکی پارێزگای هەولێرو ، دیاری‌و ئازۆقەی پێویستیان پێشکەش کردن ، دوایی ئەو تیپە پزیشکی‌یەی کە لەگەڵ وەفدەکەدا بوو ، یەك‌بەیەك جەنگاوەرانی بنکەکانیان فحص کردو ، داوو دەرمانیان بە سەردا دابەش کردن .

بەم بۆنەیەوە هەڤاڵ حکمت سلیم بە پەیامنێری هاوکاری وت :

– رێز گرتنی جەنگاوەرانی سوپای میللی ئەرکێکی نیشتمانی پیرۆزی سەرشانی هەموومانە ، ئەم سەردانەش شێوەیەکی ئەو رێزلێنانەیە ،

چونکە هەموو دەزانین کە جەنگاوەرانی ئەم سوپایە دەورێکی باڵاو دیاریان لە دەوای میللەتەکەماندا هەبوەو هەیە دژی رژێمی رەگەزپەرستی خومەینی ، شایانی باسیشە کە جەنگاوەرانی کورد لە ریزەکانی سوپای میللی‌دا زۆر قارەمانانە لە بەرەکانی جەنگدا شەڕیان کردوەو ، سەربازی دلسۆزو بە وەفای حیزب‌و شۆڕش بوون بە سەرۆکایەتی سەرکردەی خۆشەویستمان هەڤاڵ صدام حسین .

– نووسینگەی هەولێر –

هونەر لە دەرەوەی سنوور

باپیرەم .. بۆچی گۆرانی نالێ ؟

(ئیف مونتان) ئەستێرەیەکی پرشنگداری جیهانی سینەمایە ، ناوبانگی بە فلیمە ڕامیاری‌یەکانی دەرکردووە وەکو (زێر) و (باری گەمارۆدان) . بەڵام کەم کەس لە جیهانی سێ‌یەمدا دەزانن کە ئەم پیاوە چەند بەهرەیەکی تری هەیە کە لە بەهرە سینەمایی‌یەکەی کەمتر نی‌یە گرنگترینیان گۆرانی ووتنە .

بەڵێ (ئیف) گۆرانی بێژێکی بە ناوبانگی فەرەنسی‌یەو لە پێش چارەگە سەدەیەکدا لە تەمەنی (١٧) ساڵیدا دەستی بە گۆرانی ووتن کردووە ، دەنگەکەشی سەرکەوتنی بێوێنەی بە دەست هێناوە تا وای لێ‌هات ببێت بە ئەستێرەی (میوزیکهول)ی فەرەنسی . بەڵام دوا ئاهەنگی گۆرانی‌ی گشتی لە هۆڵی ئۆلۆمپیای بە ناوبانگی پاریس لە ساڵی ١٩٦٨ پێشکێش کردووە .

پێش دوو حەفتە (مونتان)ی گۆرانی بێژ گەڕایەوە بۆ گۆرانی ووتن لە سەر شانۆی ئۆلۆمپیاوە پاش پچڕانێکی (١٣) ساڵی .

ئەم گەڕانەوەیەی (مونتان) بۆ ئۆلۆمپیا بۆ ئەوەبوو کە خۆی هەڵسەنگێنێ‌و بزانێت ئایا توانای گۆرانی ووتنی گشتی ماوە یان نا . لە هەمان کاتیشدا ڕووداوێکی مێژوویی بوو بۆ پەسندکەرانی بە جۆرێکی ئەوتۆ کە هۆڵەکە ئەمەندە خەڵکی تێ‌چووبوو دەرزیت هەڵبدایە نەدەکەوتە زەوی .

زۆر سەیرە مونتان بەهۆی منداڵێکی پانزە ساڵی بە ناوی (بنیامێن)ەوە گەڕاوەتەوە بۆ گۆرانی . ئەم منداڵە پاش (٦) مانگ هیلاکی‌و ماندووبوون توانیویەتی بە باپیرە گەورەی لە تەمەنی شەست ساڵیدا بسەلمێنێ گۆرانی بڵێت . (بنیامێن) گوێی لێ‌ببوو لە

بڕوانە ل : ٧

چاپکراوی نوێ

گۆڤاری شۆڕشی کشتوکاڵی

چەند رۆژێك لەمەوبەر ژمارە (١٢)ی پاشکۆی شۆڕشی کشتوکاڵی کەوتە بەردەستی خوێنەواران . گەلێ بابەت‌و لێدوان‌و ریپۆرتاجی تیایە دەربارەی ژیانی کشتوکاڵی‌و چۆنیەتی‌و گرنگی‌دان بەکشتوکاڵ . ئەم گۆڤارە سێ مانگ جارێ وەزارەتی کشتوکاڵ‌و چارەسەرکردنی کشتوکاڵ دەری دەکات ، هەنگاوێکی باشە بۆ پەرەپێدانی ژیانی کشتوکاڵی‌و پڕ کردنەوەی ئەو کەلێنەی کە لە رۆژنامەنوسی کوردیدا هەیە لەو رووەوە . هیوادارین ئەم گۆڤارە بەردەوام بێ .

گوندی بەردین

بەڵێ راستە کە بەرد لە ناوو لە سەر زەوی‌و لە چیاو دەریاو زەریادا هەیە .. بەڵام ئەم بەردانەی کە تۆ ئەیبینی لە هیچ کوێیەکی ئەو شوێنانەی سەرەوەدا نین .. کەوا مرۆڤ دەستی گەیشتۆتێ‌و وەك مێژوو ئەیگێڕێتەوە هەزاران ساڵە کە توانیوێتی جێ پەنجەی خۆی لە قووڵایی زەویدا لە تاشین‌و نەخشی ئەم بەردانەدا بە جێ‌بهێڵێ .

● پاکیزە عبدالجبار زەنگنە ●

لەم بەردانەدا هەزاران زوور هەیەو درووست کراوە بۆ ئەوەی رۆژی تەنگانە پەنای خۆی بۆ بەرێ .. ئەمەش کبدوسیایە کە سەرەتای رۆژەکانی مێژووەو کبدوسیاش واتە « شوێن »ە کە ئێستا پێی ئەڵێن « کرویمی » .

تەتەڵە قوڕەکان بۆمان دەگێڕنەوە کە کبدوسیا سێ هەزار ساڵ لەمەوبەر خەڵکی تێدا ژیاوە کە ئەوانەش ئاشووریەکان بوون ، لە « گول تبە »ی نزیك قەیسەری‌یەوە دۆزراونەتەوە ساڵی ١٩٠ی پێش زاینی رومانی‌یەکان دەستیان بەسەر ئەو ناوچەیەدا گرت‌و ئەو دەمە ئاینی ئاشووریەکان وەتەنی بوو بەڵام دوایی بوونە مەسیحی . ئاینی ئیسلام پەیدا بوو .. هەرچەندە برەوی سەند بەڵام هەموو لایەکی نەگرتەوە بەتایبەتی ئەوانەی کە نەبوونە ئیسلام‌و پەنایان بردە بەر ئەو زوورو هۆڵە بەردینانە . بەم جۆرە ئەم خەڵکە لەو شوێنە قایمانەدا مانەوەو مردووەکانیشیان هەر لەویدا دەناشت .

بەم جۆرە شارستانێتی کبدوسیا لە ناوەراستی ئەم بەردانەدا لە ئەنتاکیا گەڵاڵە بوو ، لەم شوێنەدا واتە کبدوسیا دوازدە کڵێسەی هەیە کە لە بەردی گەورەو گران دروست کراون .. وەك مێژوو دەگێڕێتەوە ئەم کڵێسانە زمارەی گشتی ٣٦٥ کڵێسەی جیهانی بوون . لەو کەنیسانەش کە کۆن بێ‌و لەم ناوچەیەدا مابێتەوە کڵێسەی « بوسکلی »و « ساندل »و « هایدن »ە کە بە ناوی ئەوانەوە ناونراوە کە بەڕێوەیان بردوون .

هەروەها ئەم کڵێسانەش بە نایابترین تابلۆ رازێنراونەتەوە کە هی سەردەمی بێزەنتی‌یەکانەو سەلیقەو هونەری ئەو دەست‌و پەنجەی هونەرمەندانە دەردەبڕن کە ئەو دەمە لەسەر ئەم بەردانە نەخشیان کردوون‌و مەزنیان دەردەخەن ، بەڵام پاش تەقینەوەی ناوزەوی کە بووە هۆی دەردانی ئاوی گەرم‌و فرێدانی ناوخنی زەوی‌و هەڵ کردنی (با) .. ئەمانە کارێکیان کرد ئەم بەردو ئەشکەوتانە بەجۆرێك دابتاشن کە شایانی سەرنج بێت .. پاش ئەوەی کە رۆژگار بەرەو پێشەوە چوو مرۆڤ کەوتە ئەوەی بیر لە بوونی خۆی‌و پێویستی‌یەکانی بکاتەوە هات یەکەمین شاری بەردینی خۆی لەو ناوچەیەدا دروست بکات .

« نانی دوائێوارە »یەکێ لە تابلۆ داتاشراوە رەنگەکانی سەر بەردی کەنیسەکان

گۆرستانی گوندەکە واکەوتۆتە سەر یەکێ لەو چیایانەی دەوری گوندەکەیان داوە

ئەو کۆلانو شەقامانەی کە لەژێر زەویدا هەن

Institut Kurde de Paris